

Nr. VII
2014

CUVINTE CĂTRE TINERI

Publicație editată de Mănăstirea Putna

www.putna.ro

510 ani de la adormirea Sfântului Voievod Ștefan cel Mare

Spre slava lui Dumnezeu, întru cinstirea Maicii Domnului, căreia îi este închinată mănăstirea, a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, ctitorul ei, spre cinstirea înaintașilor și slujirea tinerilor, apare această publicație, cu binecuvântarea IPS Pimen, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, prin osteneala viețuitorilor Mănăstirii Putna, cu sprijinul financiar al

CEC 150 Bank
DE 150 DE ANI ÎNCORPORĂRII ÎN SISTEMUL BĂNĂRESC

căreia îi aducem calde mulțumiri.

Dumnezeu să primească gândul bun al tuturor celor care au ajutat la apariția acestei reviste: Ilarion Argatu, Valentina Chiriac, Arhim. Mihaíl Daniluc, Oana Georgiana Enăchescu, Ecaterina Luțîșina, Alexandru Ropotă, Teodora Stanciu, Igor Zybin.

Editura Mitropolit Iacov Putneanul

© 2014 Mănăstirea Putna

www.putna.ro

www.stefancelmare.ro

ISSN 2247-6180

© parte din materialele din revistă au variante dezvoltate, care pot fi citite în ediția on-line a acestui număr, pe www.putna.ro, la secțiunea Publicații.

Cuprins

2 Îndemn pentru viitorul neamului
IPS Pimen

4 Să ne înnoim sufletește
Arhim. Melchisedec Velnic

SĂRBĂTOARE - 510 ANI DE LA ADORMIREA SFÂNTULUI ȘTEFAN

6 Biserici cu hramul Sfântul Ștefan cel
Mare / Monah Alexie C.

9 Chemarea Măriei-Sale
Brândușa Vrânceanu

12 Apărător și rugător al poporului român
PF Daniel

18 Puternicul împărat senin al românimii

CUVINTE DUHOVNICEȘTI

20 Oameni frumoși, cuvinte alese
Arhim. Iachint Unciuleac

22 Viața întru Hristos
Arhim. Zaharia Zaharou

24 Monahul Serafim, chipul îngeresc între
două lumi / Fr. Georgian S.

26 Trăiți frumos și-n bucurie
IPS Justinian Chira

IDENTITATE

28 Educație pentru suflet
Protos. Dosoftei D.

30 Un făcător de bine în vremuri tulburi
Ierod. Ieremia B.

32 Să nu pierdem verticala
Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga –
Maica Benedicta

34 Cum se vede din Basarabia unirea
cu România? / Iulian și Andreea
Rusanovschi

37 Casa părintească nu se vinde
Grigore Vieru

38 Tetraevanghelul de la Humor
Monah Alexie C.

41 În mijlocul icoanei mărturisitorilor din
perioada comunistă este chipul
Patriarhului Justinian
Protos. Dosoftei D.

44 Cum putem descoperi pe Hristos?
Ierod. Paulin I.

46 Familia unui preot ortodox din America
Matthew și Rebekah Markewich

INTERVIU

50 Nimic nu este mai important în lume
decât dragostea care ne leagă –
interviu cu Ana Blandiana

PENTRU VIAȚĂ

56 Crescând copii în America
Florica Radu

60 Vreau să știu!
Gabriela Alexandru

63 Despre experiența de voluntar
Mircea Andrei Florea

64 Mama – ultima apărătoare a vieții
copilului ei

66 Căsnicia este mila lui Dumnezeu
Dr. Cristina Bălan

70 Copilul
Ernest Bernea

71 Adevărurile copiilor despre dragoste
Monah Iustin T.

ACTUALITATE

72 Avem un viitor în România?
Sebastian Burduja

75 Gânduri de pelerin

76 Noi suntem din viitor
Vladimir Legoyda

80 Bărbatul trebuie să fie foarte bărbat,
și femeia – foarte femeie
Pr. Prof. Constantin Coman

82 Ortodoxia în Franța
Sarah Bonh

84 La Manif Pour Tous
Michel Simion

86 Creștinismul de azi și de mâine în Siria
Ierod. Meletie Shattahi

89 Convertire
Sandu Tudor

90 Ortodoxie+

92 Răspunsuri la întrebări ale tinerilor de
azi / Protos. Hrisostom C.

CRONICĂ

98 Colocviile Putnei – Istorie și istorici
Ierod. Ieremia B.

100 Acasă e România
Anamaria Crețan

102 Gânduri de pelerin

Îndemn pentru viitorul neamului

*Înaltpreasfințitul Pimen,
Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților*

Ce ar trebui să facă tinerii de astăzi pentru ca viitorul neamului nostru să fie pe măsura trecutului său glorios?

Să iubească munca, să nu mintă, să-și păstreze demnitatea personală și națională, să-și păstreze conștiința curată, să frecventeze biserica – locașul de închinare, rugându-se cu rugăciunile care se rostesc la Sfântul Altar și la strană.

Să învețe istoria țării și a poporului, să simtă frumusețile pământului, să-și aducă aminte cu recunoștință de înaintașii noștri, de eroii neamului care s-au jertfit pe câmpurile de luptă pentru apărarea țării și a credinței strămoșești.

Să-și îmbogățească cunoștințele despre cultura, operele de artă făurite de înaintași și să contribuie la păstrarea lor prin cuvânt și prin faptă, să prețuiască tot ce înseamnă valoare netrecătoare – morală, religioasă, artistică, culturală, să contribuie la întocmirea și respectarea legilor de protejare a naturii amenințate de poluare și de exploatarea bunurilor materiale într-un mod necorespunzător, într-un chip de jaf devastator, cu referire specială la terenurile agricole și silvice.

Să cultive în sufletul lor un comportament moral, care promovează demnitatea persoanei umane, a omului – chip al lui Dumnezeu, călăuzindu-se în trăirea vieții pământești de principiile moral-religioase,

așa cum au trăit strămoșii noștri.

Să aibă conștiința că omul trebuie să trăiască nu numai pentru sine, ci și pentru aproapele său, pe care este dator să-l ajute în lipsurile, nevoile și suferințele sale, să contribuie la eradicarea celor două mari plăgi care terorizează societatea noastră de astăzi: hoția și minciuna.

Să cerceteze cum lucra justiția în țara noastră în vremea regimului comunist și cum lucrează astăzi, să mediteze și la aceste cuvinte din cartea *Gulagul* de Anne Applebaum, în care se arată cum funcționa justiția sovietică:

„... Soția lui Lev Razgon a fost rearestată și el a vrut să știe de ce. Când i s-a spus că fusese condamnată din nou pentru aceleași delikte ca înainte, el a cerut în continuare explicații:

– Deja și-a ispășit sentința. Vă permite legea să pedepsiți pe cineva de două ori pentru aceeași culpă?

Procurorul s-a uitat uluit la mine.

– Bineînțeles că nu. Dar ce are-a face aici legea?”

Aceeași justiție sovietică a funcționat și în România în perioada regimului comunist și aceeași justiție funcționează și azi, după 1989.

Tinerii noștri să se ferească de a spune binelui rău și răului bine; să îngenuncheze cât mai des la scaunul de spovedanie; să asculte de părinții lor care i-au născut și crescut, împlinind îndrumările lor în frica și dragostea de Dumnezeu.

Împlinind toate acestea, tinerii vor fi urmași vrednici ai înaintașilor noștri voievozi, oameni de cultură, oameni de rând trăitori cu credință și dragoste de Dumnezeu, de Țară și de Neam. Ei vor trăi cu demnitatea Omului între oameni; vor

putea contribui la mai binele țării, al popoului, pentru un trai îmbelșugat, cumpănit, fără risipă, și să nu uite de cuvintele înțelepte ale înaintașilor noștri care spun: „Fie pâinea cât de rea, tot mai bine-i în țara mea”.

Astăzi suntem victimele unei politici viclene, diabolice, de umilire a demnității naționale, politică despre care spunem că este o altă fațetă a acelei Uniuni Sovietice care a existat și în țara noastră în perioada regimului comunist, o politică de exploatare a oamenilor de către oamenii țărilor europene, numite, în perioada regimului comunist, țări capitaliste. Ni s-au distrus fabricile, produsele agricole ale țării au fost scoase de pe piață și înlocuite cu cele din Occident, toate chimizate, otrăvite; familiile dezmembrate, copiii rămași ai nimănui prin plecarea părinților la lucru în Occident; educația tinerilor – un dezastru moral.

Tinerii noștri au nevoie de o trezire la realitate. În orice loc există Dumnezeu, în orice loc ne putem înălța sufletește. Să mi se îngăduie să fac o mărturisire: în perioada regimului comunist am fost patru ani stareț la Mănăstirea Putna, apoi, timp de 10 ani, ghid. Tinerii elevi și studenți veneau în număr foarte mare, mai ales după vizita lui Ceaușescu la Putna – prima sa vizită la o mănăstire –, prilejuită de aniversarea a 500 de ani de la punerea pietrei de temelie a bisericii Mănăstirii Putna ctitorite de slăvitul voievod Ștefan cel Mare. Am observat că, în urma celor văzute și auzite în timpul explicațiilor date de ghizi, toți acești tineri se aprindeau sufletește, își lumineau mințile și mărturiseau: „Acum înțelegem că religia nu este opiu pentru sufletul omului; ea înseamnă cultură, înseamnă călăuză morală în trăirea vieții”. În concluzie, pentru mine personal, Putna rămâne cel mai sfânt loc. Ștefan cel Mare rămâne cel mai bun exemplu, model, dascăl care să ne ajute în trăirea vieții de zi cu zi, așa cum au trăit-o moșii și strămoșii noștri, oameni de rugăciune, oameni de credință, oameni care au trăit nu numai pentru ei, ci și pentru semenii lor, pentru întregul popor român din vremea lor și din toate vremurile – atunci, azi și mâine. Ei au trăit cu demnitate și spirit de jertfire, chiar cu prețul vieții lor, când a fost cazul.

Muncă și liniște!

Rugăciune și credință! ■

+ Bine

Să ne înnoim sufletește

*Arhimandrit Melchisedec Velnic,
Starețul Mănăstirii Putna*

Iată-ne, cu darul lui Dumnezeu, în Sfânta și luminată noapte a Învierii Domnului și Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Am venit cu toții la acest „altar al conștiinței naționale”, la acest „Ierusalim al neamului românesc”, cum numește Eminescu Mănăstirea Putna, pentru a primi „lumină din Lumină” și pentru a ne hrăni sufletește.

Cu câteva momente în urmă am încheiat de citit cuvântul Sfântului Ioan Gură de Aur la Învieria Domnului. El ne-a îndemnat la bucurie, la veselie. Nu a spus să se bucure numai unii, ci cu toții să ne bucurăm. De ce? Pentru că „din mormânt iertare nouă ne-a răsărit”. Poate va spune cineva dintre dumneavoastră: „Eu nu am reușit să mă pregătesc. Nu am reușit să postesc, și pentru că nu am postit, mi-a fost teamă să merg la duhovnic ca să-mi mărturisesc păcatele, și în felul acesta m-am despărțit și de taina Sfintei Împărtășanii. Și așa am rămas cu greutatea mea lăuntrică, cu păcatele mele nemărturisite, cu dorul meu după

Dumnezeu, dor care este împiedicat de mulțimea gândurilor mele și a faptelor pe care le-am săvârșit și de care nu am reușit să scap.”

Este bine dacă cineva cugetă în felul acesta, dar să nu se întristeze. Nimeni să nu cedeze în fața tristeții, să nu cedeze în fața mulțimii greșelilor și să spună: „Eu nu mă pot bucura”. Fiecare trebuie să se bucure. Însuși faptul că suntem aici, că ați plecat de la casele dumneavoastră, de departe sau de aproape, și ați venit la biserică, la mănăstire, pentru a lua lumină și pentru a participa la slujba Învierii, arată că fiecare dintre noi, cei prezenți aici, avem în interiorul nostru un sâmbure de credință. Și dacă avem sâmburele de credință, atunci alături de el trebuie să avem și nădejde. Iar dacă avem puțină nădejde, atunci trebuie să avem și bucurie, pentru că, așa cum spune Sfântul Apostol Pavel, „nădejdea nu rușinează” (Rom. 5, 5). Nădejdea ne duce până la poarta raiului. Dar ne mai trebuie o virtute ca să intrăm, să trecem dincolo de poartă. Această

virtute este iubirea, dragostea cea nemărginită. Sunt convins că fiecare dintre dumneavoastră se silește pe cât îi este în putere să aibă dragoste, nu numai pentru cei apropiați, pentru rude și pentru cunoscuți, ci chiar și pentru cel care are un ghimpe împotriva lui.

Știți că anul acesta omagiem în mod deosebit Taina Spovedaniei și Taina Sfintei Împărtașanii. Am nădejdea că în acest an fiecare român se va grăbi să își găsească duhovnicul. Să ne alegem duhovnicul! Duhovnicul ne dă cuvânt de la Dumnezeu. Pentru că orice duhovnic, în scaunul de spovedanie, este chip al lui Hristos. Și, după starea ta lăuntrică, după intensitatea pocăinței tale, Dumnezeu preabunul îi dă cuvânt pentru tine. După ce ai primit cuvânt de la Dumnezeu, preotul îți pune mâinile pe creștet și rostește rugăciunea de dezlegare. Sfântul Ioan Gură de Aur spune: „Când preotul rostește în scaunul de spovedanie *te iert și te dezleg*, atunci și Hristos sus în ceruri iartă și dezleagă”.

Să ne înnoim sufletește prin spovedanie și împărtașanie. Aceasta vrea Hristos de la noi. Nu ne cere mult! Ne cere să renunțăm la egoism, să renunțăm la ură, să renunțăm la dușmănie, la grăirea de rău. Ne cere să ne eliberăm de niște boli care distrug identitatea noastră, ființa noastră. Iată, în

străinătate, unde au plecat atât de mulți, și în mod deosebit tinerii, din păcate românii nu se sprijină unul pe celălalt. Dimpotrivă: invidia, bănuiala, judecata, egoismul își fac loc între ei și suntem arătați cu degetul pentru aceasta de către străini.

Dacă suntem ortodocși, trebuie să arătăm cu adevărat că avem o credință vie, că avem un pământ presărat cu atâtea biserici, cu atâtea mănăstiri, că știm să ne cinstim morții, că știm să ne cinstim înaintașii pe care îi avem zugrăviți în biserici. Și avem atâția sfinți! Iată, anul acesta îi comemorăm pe Constantin Brâncoveanu și pe fiii săi, martiri ai neamului. Brâncoveanu a fost unul dintre cei mai bogați domni ai Țării Românești, dar nimeni din neamul său nu s-a lepădat de Hristos. De ce? Pentru că aveau o credință vie. Să avem și noi o credință vie, lucrătoare. Din fapta noastră să se vadă credința noastră. Să ne sprijinim unul pe celălalt, să ne ajutăm, să nu fim egoiști, să împărțim bucata de pâine. Poate anul acesta coșul cu care am venit aici, la biserică, este mai sărac. Dar să-l îmbogățim cu dragostea noastră, să-l împodobim cu frumusețea viețuirii noastre; podoabele noastre să fie dragostea și bunătatea. Nimeni să nu aștepte înnoirea acestei societăți începând cu cel de lângă el și arătându-l pe celălalt cu degetul. Înnoirea o începe fiecare dintre noi cu el însuși. Dacă vom schimba ceva în noi, Dumnezeu va căuta cu alți ochi către neamul acesta.

Iubiți-L pe Hristos și fiți liberi! Iubiți-L pe Dumnezeu și vă veți simți degajați de orice povară. Cu aceste gânduri, cu aceste doriri să mergeți către casa dumneavoastră și pe toți să-i înveseliți, pe toți să-i bucurați și pe toți să-i îndemnați la o nouă viață în Hristos, căci din mormânt, nouă, tuturor, iertare ne-a răsărit.

Hristos a înviat! ■

Din cuvântul rostit
în noaptea de Înviere a anului 2014

Hagimus, raionul Căușeni, Republica Moldova

Biserici cu hramul Sfântul Ștefan cel Mare

Despre Ștefan cel Mare s-a spus că a trăit întotdeauna înălțat spre cele de sus. Pe lângă amintirea celor 36 de acțiuni militare încheiate cu 34 de victorii, ne-au rămas numeroase biserici și mănăstiri. Însă Ștefan cel Mare și-a continuat șirul ctitoriilor și după trecerea sa la cele veșnice. Astăzi, peste 25 de lăcașuri sfinte au fost închinare pomenirii sale, unele dintre acestea fiind ridicate în cele mai îndepărtate locuri ale lumii.

Astfel, unele biserici au fost înălțate în străinătate, acolo unde un mare număr de români își câștigă existența. La Oshawa (Canada), Arbucies (Spania), Saint Petersburg - Tampa, Florida (USA), Praga și Paris, icoana Sfântului Ștefan ocrotește comunitățile românești. În biserici, Liturghia se săvârșește în limba română, iar tradițiile se

păstrează cu scumpătate. În capitala Franței, românii au înființat Centrul cultural „Ștefan cel Mare”, și tot aici există un cor al copiilor care se implică în viața liturgică a comunității. Uneori, personalitatea și domnia lui Ștefan cel Mare sunt evocate prin punerea în scenă a unor piese cu caracter istoric, cu artiști amatori selectați tot din rândul comunității. În Cehia, slujbele românești sunt săvârșite într-o mică biserică de lemn de la jumătatea veacului al XVII-lea; în biserică, alături de icoanele care înfățișează pe sfinții mari ai Bisericii Universale, au fost așezate și icoane cu sfinți români.

În România există mai multe mănăstiri închinare Sfântului Voievod. Cea mai cunoscută este Putna, mănăstirea care a primit trupul neînsuflăit al marelui domn, în iulie 1504. Cu ocazia sfințirii noii picturi, la 15 august 2010, Preafericitul Părinte

Daniel, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, a hotărât, împreună cu Înaltpreasfințitul Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, ca aici să se cinstească al doilea hram, Sfântul Voievod Ștefan cel Mare. Hotărârea a fost scrisă pe un tomos care se păstrează astăzi alături de hotărârea sinodală din anul 1992, prin care domnul Moldovei a fost trecut în rândul sfinților.

Mănăstirea Dobrești (Arhiepiscopia Timișoarei), înființată la 9 iulie 2003, îl are ca ocrotitor pe Sfântul Voievod Ștefan cel Mare. Tot astfel, paraclisul mănăstirii din Feleac, județul Cluj, și mănăstirea de lângă satul Cerdac - Slănic Moldova, înființată în anul 2000. Același hram îl are și mănăstirea Toflea, în Arhiepiscopia Dunării de Jos, unul dintre cele mai vechi așezăminte monahale din județul Galați. Mănăstirea a fost înființată de Toflea cel Bătrân, la sfârșitul secolului al XVI-lea sau la începutul celui următor. Înainte de anul 1859, așezământul a căzut în ruină, iar la reînființare, în data de 29 iunie 2002, a primit hramurile Sfinții Trei Ierarhi și Sfântul Voievod Ștefan cel Mare. O altă mănăstire închinată Sfântului Ștefan se află în localitatea Codăești, județul Vaslui, înființată în anul 1993. De asemenea, o mănăstire închinată Sfântului Domn a fost reactivată la Vad, pe locul unei vechi vetre monahale, în zona fostei biserici episcopale. În Basarabia, Mănăstirea „Marta și Maria” - raionul Căușeni are un paraclis închinat domnului Moldovei; biserica a fost construită din lemn și este o copie la scară redusă a bisericii Mănăstirii Putna. La 28 august 1993, pe muntele Ceahlău, la cota 1.850 de metri, a fost sfințită biserica mănăstirii de aici, cu hramurile Schimbarea la Față și Sfântul Voievod Ștefan cel Mare. Lăcașul a fost construit integral din lemn.

Dintre bisericile închinată domnului Moldovei, în localitatea Ștefan cel Mare, județul Neamț, biserica cu același nume a început să fie construită în anul 2006. „Imaginea Sfântului Ștefan, purtător al ctitoriilor sale și al Sfintei Cruci, ne duce cu gândul la Sfântul Împărat Constantin, purtătorul de cruce în biruințe” - spune preotul Ștefan Zaharia. „La Podul Înalt, Sfântul Ștefan a pornit lupta cu numele lui Dumnezeu pe buze și cu inima jertfită unei biruințe în numele crucii. A biruit în numele divinității, nearogându-și niciun merit. Gândirea sa militară și înțelepciunea au fost binecuvântate de rugăciune. Întocmai cu Sfântul Împărat Constantin, Ștefan cel Mare, *Athleta Christi*, ne aduce bucurie duhovnicească și îndemn puternic pentru grija mântuirii sufletești.”

Hramul bisericii din comuna Ștefan cel Mare, județul Călărași, este închinat tot acestui voievod. O biserică cu același hram este în construcție la

Galați; o alta, în Iași, unde lucrările au pornit la 15 iunie 2006. O frumoasă biserică din lemn a fost ridicată în incinta Inspectoratului Județean al Poliției de Frontieră din Maramureș, în localitatea Sighetu Marmației, sfințită la 2 iulie 2009. Pridvorul sculptat este cel mai înalt din Maramureș (41 de metri) iar intrarea în biserică se face printr-o poartă din lemn sculptată, tot în stil maramureșean. „Am vrut să facem ceva pentru sufletul nostru și al familiilor noastre, pentru toți locuitorii municipiului nostru, precum și pentru toți cei care vor să ne treacă pragul pentru un moment de reculegere și rugăciune” - a declarat, la sfințire, șeful IJPF Maramureș. O altă biserică cu hramul Ștefan cel Mare este în construcție în orașul Vicovul de Sus, județul Suceava. De asemenea, în orașul Lipcani, Basarabia, paraclisul Penitenciarului nr. 2 are același hram.

O altă biserică cu hramul Ștefan cel Mare a fost ridicată în curtea Unității Militare din Rădăuți. Sfințirea a avut loc la data de 17 septembrie 1997 și a fost săvârșită de către Preafericitul Daniel, la acea vreme Mitropolit al Moldovei, împreună cu Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen.

Încă o biserică cu hramul Sfântului Voievod Ștefan a fost construită în orașul Roman. Lucrările au început în anul 2003, din inițiativa Preasfințitului Ioachim Băcăuanul. La hramul bisericii, 2 iulie 2013, ierarhul a numit pe fiecare credincios prezent

Sighetu Marmației, județul Maramureș

„urmaș al lui Ștefan cel Mare”, adăugând: „Și la acea vreme timpurile erau grele, ca și în aceste timpuri tulburi pe care le trăim. Și atunci erau popoare care căutau să ne dezdădăcineze credința și neamul. Și acum suntem chemați să ne mărturisim dreapta credință, când din toate părțile vin tot felul de săgeți sub forma unor învățături mincinoase, unor învățături străine de Evanghelia lui Hristos. Vă îndemn să răspundeți, astăzi, și de fiecare dată, chemării Bisericii, să fiți oștenii Voievodului Ștefan. Înarmați cu arma crucii și cu scutul rugăciunii să străjuim hotarele spiritualității neamului nostru românesc”.

În anul 2009, în cartierul Drumul Taberei din București a luat ființă parohia „Sfântul Voievod Ștefan cel Mare”. În ziua hramului din anul 2010, Preasfințitul Varlaam Ploieșteanul, după Sfânta Liturghie, a adresat câteva cuvinte celor prezenți: „Este foarte important pentru dumneavoastră, care sunteți enoriașii acestei noi parohii din București, să cunoașteți viața acestui sfânt. Așa cum el, pe pământ, prin propriile sale forțe omenești, dar și prin multa inspirație de la Dumnezeu, a apărut poporul și a apărut credința dreptmăritoare, cu atât mai mult acum, când se află în ceruri, în preajma tronului Preasfintei Treimi, el poate și mai mult cu rugăciunile sale să apere poporul dreptcredincios și să apere credința acestuia. De aceea, sunteți o parohie fericită, pentru că aveți ca hram și ocrotitor un sfânt mare, un sfânt puternic, un sfânt recunoscut veacuri de-a rândul de creștini și de necreștini, de prieteni și de neprieteni, ca fiind un om al lui Dumnezeu”. ■

Monah Alexie C.

Cerdac – Slănic Moldova, județul Bacău

Foto: Gheorghe Istudor

АСТ ПАТРИАРХАЛ

Luând aminte că, fiind trecut în rândul sfinților, ctitorul acestei mănăstiri a devenit **Sfântul Voievod Ștefan cel Mare**,

Ținând seama că mormântul Sfântului Voievod Ștefan cel Mare este loc de pelerinaj și închinare și simbol al unității naționale bisericești,

Constatând că, de la canonizarea sa în anul 1992 până acum, sărbătoarea pomenirii Sfântului Voievod Ștefan cel Mare la 2 iulie adună mulți credincioși la Mănăstirea Putna, care cu multă evlavie vin să se închine la mormântul lui și văzând că biserica unde se află mormântul său a fost împodobită cu o frumoasă pictură, realizată în tehnica fresco, după o perioadă de aproape 350 de ani de când nu mai era pictată, ca urmare a rezidirii ei din temelii de către domnitorii Vasile Lupu și Gheorghe Ștefan,

Astăzi, 15 august 2010, cu prilejul hramului istoric al mănăstirii, Praznicul Adormirii Maicii Domnului, în conglăsuire cu Înaltpreasfințitul Părinte Pimen, Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților, Chiriarhul locului,

Decidem:

De acum înainte, **Sărbătoarea pomenirii Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, 2 iulie** în fiecare an, **devine al doilea hram** al acestei Sfinte Mănăstiri, spre slava lui Dumnezeu, cinstirea Sfântului Voievod ctitor al acestei mănăstiri și bucuria credincioșilor pelerini din România și din afara granițelor ei.

Această hotărâre se va aduce la cunoștința clerului și credincioșilor din Sfânta Arhiepiscopie a Sucevei și Rădăuților, precum și clerului și credincioșilor de pe cuprinsul întregii Patriarhii Române.

†DANIEL,

Arhiepiscopul Bucureștilor, Mitropolitul Munteniei și Dobrogei, locțiitor al tronului Cezareei Capadociei și Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

†Pimen,

Arhiepiscopul Sucevei și Rădăuților

Chemarea Măriei-Sale

Că Moldova n-a fost a strămoșilor mei, n-a fost a mea și nu e a voastră, ci a urmașilor voștri, și a urmașilor urmașilor voștri, în veacul vecilor... Citatul acesta, din „Apus de soare”, al lui Barbu Ștefănescu Delavrancea (învățat la ora de Limba Română, la școală), mi se învârtea în minte ca un leitmotiv, în vreme ce urmăream, în dimineața zilei de 29 iunie 2004, valurile de tineri care se revărsau la poalele cetății de scaun a Sucevei, unde, peste câteva minute, avea să înceapă Dumnezeiasca Liturghie. Noi ajunseserăm din București ceva mai devreme și, împreună cu noi, ajunseseră cei din Cluj... acum, ne priveam frații și surorile, siluete zvelte, înveșmântate în costumele populare ale zonelor din care veneau, cum îmbrăcau în zâmbet de sărbătoare și freamăt de bucurie poiana din jurul zidurilor cetății Sfântului Ștefan. Albastrul cerului – fără nicio urmă de nor – unduia peste noi, alintat de mătasea drapelurilor tricolore și a praporilor țesuți cu chipuri de sfinți. „ASCOR Botoșani”, „ASCOR Iași”, „LTCOR Craiova”, citeam în fugă, pe pancartele ridicate spre soare. Brașov, Târgoviște, Suceava, Sibiu... Era de parcă defila harta României prin fața noastră. Cânta și

Dunărea, undeva, aproape, în fotele vârstate cu azur ale fetelor de la Tulcea, o Dunăre care parcă șoptea povești despre Cetatea Albă...

Tineretul din întreaga țară răspundea chemării Sfântului Voievod de la Putna; în dimineața aceea, după ce ne-am împărtășit cu Trupul și Sângele Domnului la liturghia arhierescă de la Cetatea de Scaun, am pornit în ceea ce urma să rămână – până la ora actuală – un pelerinaj unic în istoria României: la cinci veacuri după ce Sfântul Ștefan a plecat la Domnul, să se roage acolo pentru neamul lui, peste 500 de tineri aveau să refacă, pas cu pas, ultimul drum pământesc al Marelui Voievod, de la Suceava, la Putna. M-a învrednicit Dumnezeu să fac și eu parte, atunci, din rândul pelerinilor! Au trecut zece ani și totuși, și astăzi, când scriu despre zilele acelea, mi se umple inima de lumină și mi se adună în ochi lacrimile de bucurie și de mândrie bună, mândrie sfântă, pe care cu toții le-am plâns atunci.

A fost una dintre cele mai mari binecuvântări din viața mea de creștin și de român; a fost momentul în care am simțit că suntem *una*, nu numai noi, cei care mergeam spre Putna, ci că

suntem *una* cu toți românii! Treceam prin sate prin care nu mai fusesem niciodată, dar pretutindeni ne simțeam *acasă*! Și am simțit cât de mare era puterea rugăciunii Sfântului Ștefan, cât de cuprinzătoare și de unificatoare dragostea lui! Iată că reușea, chiar și la atâtea secole de la plecarea sa, să ne unească pe toți, *câtă frunză și iarbă*, și să facă din noi *un singur om*, cu o mare și o singură inimă, care bătea în ritm cu toaca Mănăstirii Putna! De altfel, icoana cea mare, a Adormirii Sfântului Ștefan, cea pregătită de iconarii Putnei cu un an înaintea acestui eveniment, ne-a însoțit tot drumul și ne-a umbrit cu puterea ei.

Pelerinajul nostru a durat 3 zile. Trei zile de mers pe jos, în arșița unei veri moldave. Cu toată tinerețea, cu toată bucuria, cu toată însuflețirea noastră, uneori oboseala își spunea foarte tare cuvântul. Dar tocmai atunci mai făcea Sfântul Ștefan o minune – ne apropiam de încă un sat și de departe auzeam clopotele bisericii bătând în cinstea noastră, a plăieșilor lui Ștefan cel Mare, în cinstea sfinților care veneau cu noi, pe prapori, și a icoanei Adormirii Măriei Sale. Băteau clopotele, plângea toaca, iar oamenii întregului sat ieșeau în întâmpinarea alaiului: se descopereau dinaintea tricolorului, se închinau cu metanii mici, dinaintea icoanei, și ne dăruiau colaci calzi, abia scoși din cuptor, și pahare aburinde, de apă rece, binecuvântându-ne osteneala cu vorbe de bunici iubitori. Copiii ne zâmbeau și ne mângâiau pe mână, în trecere, femeile își ștergeau cu colțul maramei lacrima din colțul ochiului și ne zâmbeau și ele, petrecându-ne cu privirea așa cum își petreceau, și în urmă cu veacuri, moldovencele, fiii plecați la chemarea Măriei Sale. Îi vedeam pe săteni îmbrăcați, la rându-le, în costume naționale, îi vedeam ținându-și în brațe icoanele cele mai frumoase din case, icoanele sub care lăcrimaseră candelile și dinaintea cărora își plecau, noaptea, genunchii, icoane pe care pentru nimic altceva în lume nu le-ar fi luat de pe pereți... Și cum am mai fi putut noi, atunci, să ne simțim oboșiți?! Dimpotrivă, ne îndreptam umerii, ne ridicam fruntea, ne regăseam înzecit puterile și cântam, cântam cu tot ce era dragoste, credință și bucurie în noi – iar cu noi, și prin noi, cânta toată țara.

Privind, acum, în urmă, cu ochi de om matur, realizez cât de impecabilă a fost organizarea evenimentului; unități militare, case de gospodari, biserici ctitorite de Sfântul Ștefan – toate și-au deschis porțile, noaptea, să ne ostoiască oboseala. Căminele culturale s-au transformat în cantine, nimeni nu a rămas flămând, nimeni nu a suferit de sete. Dintre cei peste 500 de pelerini, nici măcar unul nu a avut, de-a lungul celor 70 de kilometri, vreun accident, cât de mic! Un singur suflet a cerut Domnul: cel mai frumos, cel mai curat, cel mai luminos – sufletul Protoiereului de Rădăuți, Părintele Ionel Maloș, unul dintre principalii organizatori. Așa cum am scris și atunci, imediat

după pelerinaj, tot în revista Mănăstirii Putna, sunt convinsă că acolo, sus, acolo unde contează, acolo unde e pentru totdeauna, numele lui nu va fi uitat; căci Binecredinciosul Voievod Ștefan cel Mare și Sfânt a îngenuncheat în ziua aceea în fața lui Dumnezeu rugându-L, cu îndrăzneala credinței: „Primește, Doamne, pe robul Tău, preotul Ionel, care a murit iubindu-Te! Înveșmântează-l în brazda Moldovei și numără-l, Doamne, printre oștenii Mei!” ...

Ziua de 2 iulie 2004 va rămâne una dintre cele mai frumoase și mai vii zile din viața mea! Spun „mai vii”, fiindcă a fost o zi pe care am trăit-o la o intensitate pe care n-aș fi crezut-o posibilă înainte ca zorii ei să se ivească! În ziua aceea, am intrat în Putna! Am trecut pe sub arcada sculptată a porților de lemn ale mănăstirii, cum cred că treceau ostașii biruitori pe sub arcadele Arcelor de Triumf. Fiecare om de acolo îmi era frate, fiecare om de acolo eram, de fapt, eu. Atâta revărsare de dragoste, de solidaritate, de comuniune, niciodată și nicăieri nu mai simțisem. O astfel de zi numai sfinții pot dărui, din prea-plinul cupei dragostei lui Dumnezeu! O astfel de zi ne-a dăruit atunci Sfântul Ștefan cel Mare, încununare a bucuriei întregului nostru pelerinaj: Dumnezeiasca Liturghie – la care au slujit 154 de arhieri, preoți și diaconi din România și din străinătate –, agapa oferită de Mănăstirea Putna, programele artistice de folclor autentic românesc, seara luminată de torțele purtate de studenți și de elevii Colegiului Național Militar Ștefan cel Mare și Sfânt din Câmpulung Moldovenesc, care au scris cu litere de foc numele Sfântului Ștefan – toate acestea au fost, pur și simplu, momente de neuitat într-o viață de om!

Și, după ce tinerii, cu torțele lor, au coborât de pe Dealul Crucii, luând cerul și stelele cu ei, și înconjurând cu lumina lor biserica mănăstirii, au venit la sărbătoare și strămoșii, de multă vreme transformați în țărână: urne cu pământ adus din toată țara, din toate centrele universitare, s-au revărsat într-o singură urnă, mare, care – de atunci – stă la picioarele Sfântului Ștefan. Înaltpreasfințitul Pimen a pecetluit urna, cu rugăciunea: *Doamne Iisuse Hristoase, primește această jertfă, acest pământ, și păstrează-ne în unitatea de credință, de gândire, de simțire și de lucrare românească și creștinească, în vecii vecilor. Amin!*

Au trecut de atunci zece ani... și în toți acești zece ani, nu a existat clipă în care să nu fiu din toată inima mea recunoscătoare și fericită, de câte ori mi-am adus aminte că am participat la acest pelerinaj, că m-a învrednicit Dumnezeu să fiu una dintre aceia care au răspuns, în unitate de credință, de gândire și de simțire românească și creștinească, într-o lună fierbinte de vară a tinereții noastre, *chemării Măriei Sale, Sfântul Ștefan!* ■

Brândușa Vrânceanu

Apărător și rugător al poporului român

† DANIEL

Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române

Lunga domnie de 47 de ani (1457–1504) a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare a fost o perioadă cu puțini ani de pace, fără război și fără primejdie. Și urcarea sa pe tronul Moldovei, în ziua de 14 aprilie 1457, a avut loc în urma bătăliilor de la Doljești și Orbic, când Ștefan cel Mare îl învinge pe Petru Aron, fratele vitreg și ucigașul tatălui său, Bogdan al II-lea.

La urcarea pe tron, Sfântul Ștefan cel Mare

găsește Moldova slăbită de luptele interne pentru domnie, care au durat un sfert de veac, și multă anarhie. Autoritatea Domnitorului era slăbită, iar unii boieri se preocupau prea mult de interese și câștig personal decât de binele țării și al poporului. Era nevoie de multă dreptate și unitate în țară, de înnoire și organizare socială. De aceea, Sfântul Ștefan cel Mare începe să se sprijine mai mult pe popor și pe Biserică, decât pe marii boieri dornici de privilegii, dar mai puțin capabili de jertfă pentru țară. Unii dintre aceștia unelteau pe ascuns împotriva Domnitorului, împreună cu puteri străine care voiau să domine Moldova. **Dreptatea Domnitorului era aspră pentru trădători, dar prețuirea și dărnicia lui erau generoase pentru iubitorii de credință și de țară.** Astfel, Ștefan cel Mare a ridicat în rang de boieri o mulțime de luptători viteji și jertfelnici și a ajutat o mulțime de oameni săraci.

Tulburarea pricinuită de lăcomia năvălitorilor turci și tătari, unguri și poloni, sau dorința lor de stăpânire asupra Moldovei l-a făcut pe Domnitorul Ștefan cel Mare să stea mereu în stare de veghe și de jertfă, de pregătire pentru luptă și de apărare a credinței strămoșești, a Moldovei și a Europei creștine.

Luptător jertfelnic și apărător al credinței creștine în vremuri grele, în secolul al XV-lea, Sfântul Voievod Ștefan cel Mare a fost în același timp și **mare ctitor de locașuri sfinte.** El a arătat o evlavie deosebită față de Hristos și toți sfinții Lui, precum și dragoste pentru popor. Fiind educat de mic să iubească pe Hristos și Biserica Sa, întotdeauna a respectat Biserica, a ajutat-o, a înzestrat cele 44 de mănăstiri și

biserici pe care le-a ctitorit și alte mănăstiri cu înlesniri de ordin material, ca acestea să-și poată organiza misiunea și viața lor spirituală în așa fel încât să ajute poporul. Nu există niciun semn de critică la adresa Bisericii venit din partea lui sau vreun semn de ostilitate sau de nepăsare a lui ca Domnitor creștin în relația cu Biserica.

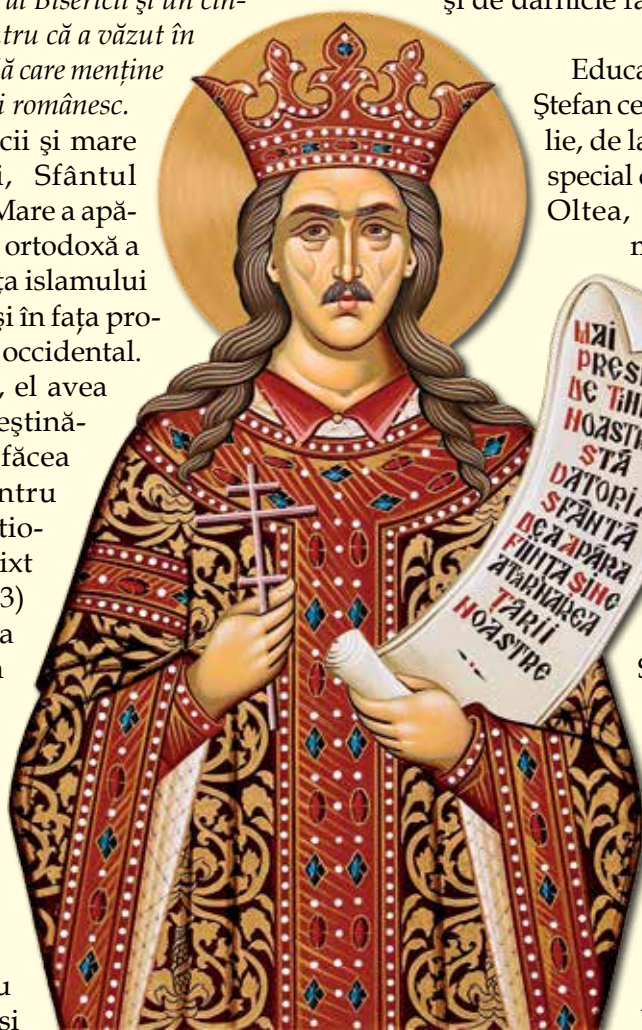
Deci, Sfântul Ștefan cel Mare reprezintă pe Domnitorul credincios și jertfelnic, harnic și darnic. Asemenea marilor împărați ai Bizanțului, cum au fost Sfântul Constantin cel Mare și Justinian cel Mare, Ștefan cel Mare al Moldovei s-a arătat un fiu al Bisericii și un ocrotitor al ei până la sfârșitul vieții sale. *El s-a dovedit un sprijinitor al Bisericii și un cinstitor al Sfinților, pentru că a văzut în Biserica forța spirituală care menține integritatea sufletului românesc.*

Ca fiu al Bisericii și mare binefăcător al ei, Sfântul Voievod Ștefan cel Mare a apărat credința creștină ortodoxă a poporului său în fața islamului în expansiune, dar și în fața prozelitismului creștin occidental.

În același timp, el avea respect față de creștinătatea apuseană și făcea apel la Papa pentru sprijin în lupta antio-tomană. Iar Papa Sixt al IV-lea (1475-1483) a recunoscut vitejia și meritele sale în apărarea întregii Europe creștine, numindu-l *atletul credinței creștine*. Fidelitatea certă și constantă față de propria sa tradiție ortodoxă, dar și respectul său față de alți creștini și chiar față de religia islamică, arată că adevărata credință îl umanizează pe om, îl face pașnic și capabil de dialog și cooperare, nu-l fanatizează. Ca fiu al Bisericii Ortodoxe, Sfântul Voievod Ștefan cel Mare a ajutat mănăstiri din Muntele Athos: Zografu, Grigoriu, Vatopedu, Costamonitu, Sfântul Pavel ș.a. De asemenea, el a avut relații culturale cu alte Biserici Ortodoxe, ca, de pildă, cu Arhiepiscopia de Ohrida, cu

Kievul și Moscova, cu Serbia, cu ortodocșii din Pocuția. În mod deosebit, însă, el a fost preocupat de relațiile cu frații ortodocși de același neam din celelalte provincii românești: Țara Românească și Transilvania, unde a înființat Episcopia Ortodoxă a Vadului și a construit două biserici, la Vad și Feleac, iar în Țara Românească, o biserică la Râmnicu Sărat¹.

Prin toate aceste lucrări de sprijinire a vieții și misiunii Bisericii, Sfântul Ștefan cel Mare se dovedea că este un fiu și un misionar al Bisericii. Astfel, titlurile sale de *binecredincios și de Hristos iubitor*, menționate în pisanile bisericilor pe care le-a ctitorit, au acoperire în faptele sale de apărare a credinței și de darnicie față de Biserica.

Educația creștină – primită de Ștefan cel Mare mai întâi în familie, de la părinții lui trupești, în special de la mama lui, Doamna Oltea, devenită mai târziu monahie cu numele Maria, și apoi în Biserica, de la părinții săi duhovnicești, mai ales de la Sfântul Daniil Sisastrul, duhovnicul său – a rodit în conștiința sa de cavaler și de Domnitor creștin. Sfântul Voievod Ștefan cel Mare are două mari virtuți: 1) *apărarea Moldovei și a creștinătății*; 2) *zidirea de locașuri sfinte*.

Potrivit tradiției, Ștefan cel Mare a construit 44 de biserici, mai ales după fiecare biruință, dar a construit biserici și după două înfrângeri. Vedem, prin aceasta, **o armonie desăvârșită între vitejie și smerenie**, lucru rar întâlnit, însă foarte necesar pentru viața unui bun creștin. Când biruia în războaie, spunea: „Cu ajutorul Atotmilostivului Dumnezeu am biruit”; nu zicea: datorită vredniciei și vitejiei noastre. Sfântul Ștefan cel Mare s-a pus pe sine foarte adesea în primejdie, în starea de jertfă „alături cu moartea”, cum se spune în popor.

De pildă, el a pierdut lupta de la Războieni sau Valea Albă, în anul 1476, însă la douăzeci de ani după această luptă, în anul 1496, a zidit o biserică sub care se află adunate osemintele celor care au murit pe câmpul de luptă. Deci, o victorie câștigată de Domnitor era atribuită lui Dumnezeu, el fiind doar un *purtător de biruință*, iar înfrângerea în luptă și-o asuma, „din pricina păcatelor personale”. O mărturie în aceste sens este pisania bisericii de la Mănăstirea Războieni, unde se spune: „Cu voia lui Dumnezeu au fost biruiți creștinii de către păgâni”, iar în altă parte, Domnitorul mărturisea cu sentimente de pocăință: „Eu și Curtea mea am făcut ce mi-a stat în putință, și s-a întâmplat ce știți. Pe care lucru îl socot că a fost voia lui Dumnezeu ca să mă pedepsească pentru păcatele mele, și lăudat să fie numele Lui”².

Prin aceasta, vedem că Domnitorul Ștefan cel Mare avea **un adânc simț al pocăinței**, iar aceasta se datora și faptului că a avut un duhovnic înțelept, pe Sfântul Daniil Sihastrul, care l-a învățat smerenia și pocăința. Simțul pocăinței sau simțul recunoașterii limitelor puterii omenești și a fragilității naturii umane îl face pe om **deschis spre harul lui Dumnezeu**, după cum spune Sfântul Apostol Pavel: „întru neputința omenească se vede puterea harului lui Dumnezeu” (cf. 2 Corinteni 12, 9).

De asemenea, Sfântul Ștefan cel Mare avea un deosebit **simț al dreptății și al dărniceiei**. Pentru aceasta, el a fost iubit de popor, după cum spun cronicarii, încât poporul l-a considerat ca pe „un părinte al său” și l-a jelit foarte mult când a trecut la Domnul. Simțul dreptății și simțul dărniceiei sunt, de fapt, mari virtuți creștine. Dreptatea arătată în fapte este semnul că Duhul Sfânt locuiește în omul care trebuie să lămurească situații confuze sau tulburi, iar dărnicia este de asemenea semnul prezenței în om a harului Tatălui ceresc Cel milostiv și bun, Care prin bunătatea Lui îndeamnă pe oameni la fapte bune.

Asemenea stejarilor falnici ai Moldovei, Sfântul Ștefan cel Mare avea sufletul adânc înrădăcinat în spiritualitatea creștină ortodoxă și românească a poporului, iar vederea sa largă și fapta sa mărinimoasă se întindeau ca o coroană imensă prin darurile oferite fraților ortodocși de alt neam din Țara Sfântă și din Sfântul Munte Athos, sau în legăturile sale cu creștinii apuseni din Transilvania, Ungaria, Polonia și Italia, de unde aducea meșteri și medici, sau importând meșteșuguri, inclusiv militare, și mărfuri de preț. Sfântul Ștefan cel Mare era, în același timp,

un statornic iubitor de țară și neam, dar și un european de vocație. A apărut jertfelnic, timp de peste 40 de ani, identitatea și demnitatea credinței creștine și a țării sale și, totodată, aprecia și selecta valori din alte popoare și țări. Nu s-a izolat de alții, dar nici nu s-a contopit cu ei, pentru că știa să cultive identitatea proprie în comuniune internațională. A luptat cu sabia și cu inteligența, după cum veneau asupra lui năvălirile violente sau învoăuirile viclene. A construit fortărețe militare (cetăți), pentru apărarea teritoriului țării, dar și bastioane spirituale (biserici și mănăstiri), pentru apărarea integrității sufletului.

Personalitatea sa, *lumină vie peste veacuri*, ne cheamă și pe noi, cei de astăzi, la apărarea credinței, a unității și demnității naționale, sau ne mustră dacă nu mai suntem neam de voievozi, apărători ai valorilor inspirate din credință, ai spiritualității și culturii românești în dialog cu alte popoare. Elogiind pe voievodul viteaz și evlavios, harnic și darnic, Nicolae Iorga spunea că el este: „cea mai frumoasă icoană a sufletului poporului român”. Să cinstim, deci, icoana aceasta prin evlavia rugăciunii și prin fapta bună pe care ea le inspiră!

Cinstirea memoriei Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, mai ales acum, la 510 ani de la trecerea sa la viața veșnică, este deodată **un act de cult și de cultură**. Istoria l-a trecut pe slăvitul Voievod în rândul marilor domnitori, viteji și biruitori, iar Biserica l-a trecut în rândurile sfinților apărători ai credinței creștine și mari ctitori de locașuri sfinte (hotărârea Sfântului Sinod din 19–20 iunie 1992). Astfel a fost consfințită evlavia poporului român față de el, deoarece, la puțin timp după moartea sa, chipul lui Ștefan cel Mare și Sfânt al Moldovei a fost pictat în naosul bisericii din Dobrovăț (lângă Iași), ultima sa ctitorie (1503–1504), alături de Sfântul Împărat Constantin cel Mare și de sfinții militari purtători de biruință: Gheorghe, Dimitrie, Procopie, Teodor, Mina, Mercurie ș.a.

Sfântul Ștefan cel Mare rămâne o lumină în istorie pentru că a luptat și a lucrat având în suflet lumina credinței și a iubirii de țară și de neam. El a perceput istoria atât ca luptă și zbucium al patimilor omenești individuale și colective, cât și ca lucrare și dăruire a harului dumnezeiesc. Asocierea dintre multele războaie pe care le-a purtat și multele biserici și mănăstiri pe care le-a ctitorit sau miluit este dovada cea mai grăitoare a acestei experiențe spirituale a Crucii și a Învierii, a suferinței și a biruinței.

SE. NIC. IONN CEL NOU
SC. LA. DIOGAN

SE. VOICMOB STEFAN CEL MARE

SE. ARHI. STEFAN

SFANTUL VOICMOB STEFAN CEL MARE

În percepția poporului și a cronicarilor români și chiar a unor străini (Jan Długosz), multe biruințe ale Sfântului Ștefan cel Mare (din 36 de războaie a pierdut doar două) nu se explică în exclusivitate prin inteligența și talentul militar al domnitorului, ci mai ales prin ajutorul (harul) lui Dumnezeu în viața sa!

Pe câmpul de luptă, înaintea bătăliei cu armata dușmană, Domnitorul Ștefan cel Mare îngenunchea și săruta icoana triptic pe care o purta cu sine. Nu știa dacă în ziua următoare el și oastea sa vor mai fi în viață. În primul rând își puna nădejdea în Dumnezeu, pentru că lupta sa era, deodată, luptă pentru credință și pentru patrie. De aceea, când neamul românesc își aduce aminte de Domnitorul Ștefan al Moldovei, apărător de țară și mare ctitor de biserici, se simte **neam de voievozi și de ctitori**. Deci, nu numai voievozii, ci întreg poporul român, care a învățat de la voievozi și voievozii de la el, este un neam de ctitori de biserici. Iar pe acei domnitori care au dăruit biserici și au persecutat pe creștini, nici Dumnezeu, nici poporul român nu i-a trecut în cartea de lumină eternă a mântuirii.

Astăzi, când comemorăm 510 ani de la trecerea la Domnul a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare și cinștim cu recunoștință faptele sale de vitejie și dărnicie, întreaga țară simte că este chemată să trăiască în demnitate, în lumina și bucuria Învierii lui Hristos, pentru că numai prin Cruce, adică prin credință și jertfă, a biruit toate necazurile și încercările istoriei.

Este cunoscut faptul că aproape toate bisericile și mănăstirile pe care le-a ctitorit Sfântul Ștefan cel Mare, spre a-I mulțumi lui Dumnezeu pentru ajutorul primit de la El, poartă pisanii testamentare: **ca el și familia lui să fie pomeniți în rugăciuni în timpul vieții pământești și după mutarea lor la cele veșnice**. În acest sens, Domnitorul și-a ales ca loc de veci o mănăstire (Putna) și a dorit mult să fie pomenit în rugăciuni, pentru că a cunoscut personal puterea

și binefacerea rugăciunii pentru viața omului pe pământ, dar și pentru viața sufletului în cer.

Prin toate ctitoriile închinat lui Dumnezeu și Sfinților Săi, Sfântul Ștefan cel Mare își pregătea, în duh de pocăință și rugăciune, apropierea de lumina neînserată a Preasfintei Treimi și de bucuria neștirbită a comuniunii sfinților.

Pentru multe rugăciuni pe care le cerea Domnitorul Ștefan cel Mare de la alții pentru el în timpul vieții sale pământești, Dumnezeu l-a învrednicit ca Sfânta Biserică a neamului românesc să-l treacă în calendarul ei, în ceata sfinților rugători pentru toți oamenii. Astfel, Domnitorul evlavios, care a cerut ajutorul sfinților și a căutat mereu comuniunea cu ei prin rugăciune cât a trăit pe pământ, se roagă și se

bucură acum împreună cu ei în ceruri. *Din lumina Patriei cerești, Sfântul Voievod Ștefan cel Mare ocrotește și inspiră acum pe cei ce viețuind în lume îi cinștesc memoria și icoana lui, zidesc biserici și mănăstiri, lucrează pentru dreptate și ajută pe cei nevoiași.*

De aceea, acum, la ceas comemorativ-omagial, luminați de icoana sfântă și de rugăciunea cerească a Sfântului Voievod Ștefan cel Mare, împreună cu psalmistul, rostim cu recunoștință și bucurie: „Minunat este Dumnezeu întru Sfinții Lui!” (Psalm 67, 36). ■

Cuvânt de binecuvântare al Preafericitului Părinte DANIEL, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, pentru revista *Cuvinte către tineri*, Mănăstirea Putna, 2 iulie 2014 – 510 ani de la trecerea la Domnul a Sfântului Ștefan cel Mare.

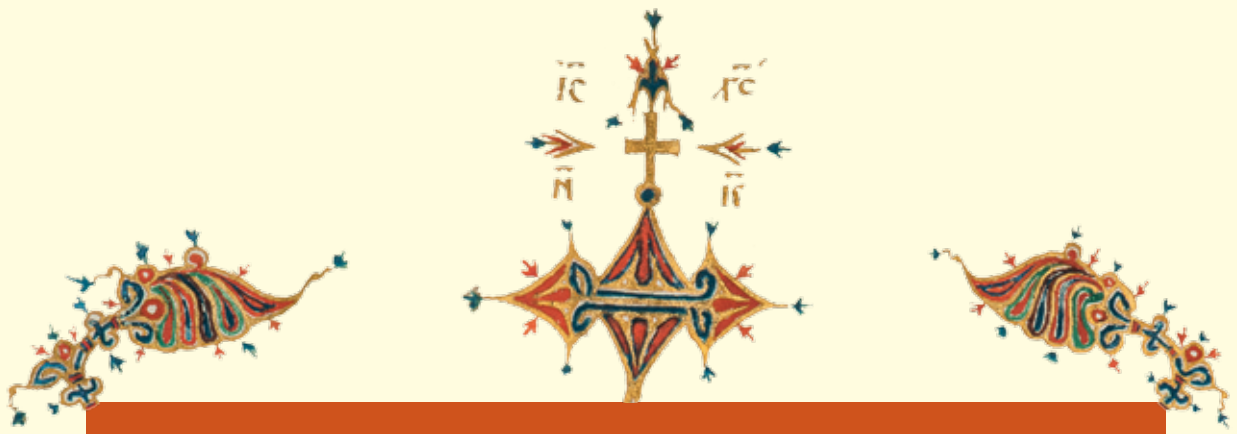

Cruce de mână dăruită Mănăstirii Putna de Sfântul Voievod Ștefan cel Mare în anul 1503

¹ Pr. Paul Mihail, *Relațiile externe bisericești ale lui Ștefan cel Mare*, în volumul *Biserica. O lecție de istorie*, Mănăstirea Putna, 2004, p. 166–182 și Alexandru Găină,

Legături bisericești și culturale între Transilvania și Moldova pe timpul lui Ștefan cel Mare 1457–1504, în același volum, p. 183–196.

² N. Iorga, *Istoria lui Ștefan cel Mare*, București, 1904, p. 179.

Având în vedere că anul 2014 este închinat în Patriarhia Română Sfinților Martiri Brâncoveni, cu smerenie și cu bucurie părinții iconari de la mănăstirea Putna au pictat o icoană a Sfinților Mucenici Constantin Voievod cu fiii săi, Constantin, Ștefan, Radu, Matei, și sfetnicul Ianache.

Pe lângă chipurile sfinților, în pictarea icoanei s-a ținut cont și de împrejurările istorice și semnificațiile duhovnicești ale vieții Sfinților Martiri Brâncoveni.

Coroanele pe care le poartă pe cap voievodul și fiii săi sunt o îmbinare între coroana imperială bizantină, închisă, și coroana domnească românească, deschisă. Îmbinarea este preluată dintr-un tablou aflat la Mănăstirea Sfânta Ecaterina din Sinai, unde, pe masa de lângă portretul statuar al domnului, se află o astfel de coroană.

Ideea continuității imperiale creștine o regăsim în coroana imperială bizantină pe care o binecuvântează dreapta Mântuitorului Hristos, urmată de stema Cantacuzinilor și de cea a Țării Românești, corbul cu crucea în cioc. Reprezentarea stemelor s-a făcut după modelul aflat pe porticul de intrare în biserica mare a Mănăstirii Horezu, unde corbul este pus în stânga intrării, iar stema Cantacuzinilor în dreapta.

Grilajul fondului icoanei, stucatura, semnifică întemnițarea mucenicilor.

Pentru că este primul martirizat, în

mâna Sfântului Mucenic Ianache Sfetnicul se găsește formula scurtă a doxologiei ortodoxe, al cărei text este arătat de degetul arătător: „Treime Sfântă, slavă Ției!”

Pe sulul desfășurat în mâna Sfântului Mucenic Matei sunt înscrise cuvintele pe care i le-a adresat tatăl său: „Din sângele nostru n-a fost nimeni care să își piardă credința”.

Crucea de pe mijloc realizează legătura icoanei cu icoana Sfinților Împărați Constantin și Elena, care se regăsește

ca un laitmotiv în iconografia epocii brâncovenești. Ea este crucea martiriului, cununa ei fiind binecuvântată de Mântuitorul cu mâna stângă. Crucea se află între domn și primul său fiu, Constantin, și semnifică unitatea dintre aceștia, exprimând principiul dinastic. Totodată, ea face legătura între anul omagial al Sfinților Împărați Constantin și Elena și anul comemorativ

al Sfinților Martiri Brâncoveni. Crucea pe care o poartă Sfântul Mucenic Ștefan în mână este reflexul crucii principale a icoanei.

Pe caftanul domnului se găsește un model preluat dintr-un manuscris al Sfântului Antim Ivireanul din anul 1709, un vrej din care s-a scos fructul, rodia, și a rămas o floare, care trimite la cuvântul Mântuitorului Iisus Hristos: „Eu sunt vița, voi sunteți mlădițele” (Ioan 15, 5), reprezentând acum mesajul domnului către fiii săi.

Puternicul împărat senin al românimii

Susținere

Bătălia de la Vaslui din ziua de marți, 10 ianuarie 1475, a reprezentat prima victorie creștină împotriva turcilor de după căderea Constantinopolului. Aflăm însă din relatarea unui „român care a fost în luptă”, consemnată într-o scrisoare expediată din Buda la 24 februarie 1475, că în dimineața acelei zile, lăsându-se ceața – semnul unei ușoare și neașteptate încălziri a vremii –, moldovenii nu au avut cum să vadă marea mulțime a turcilor, însă au auzit strigătele lor puternice, de care au răsunat cerul și pământul. O clipă, domnul s-a înspăimântat. Sesizând cumpăna, unul dintre boierii care-l înconjurau i s-a pus în genunchi și i-a spus: „Doamne, nu te tulbura, căci îți vom sta astăzi credincios alături și Dumnezeu Stăpânul ne va ajuta”. ■

Smerenie

Aceeași scrisoare din Buda ne spune că Ștefan a cerut oamenilor săi să spună tuturor în țară să nu i se aducă lui laude pentru biruința obținută la Vaslui, ci lui Dumnezeu Atotputernicul, izvorul tuturor bunătăților. Iar cronicarul polonez Jan Długosz (1415–1480) ne dă mai multe amănunte: „Nu s-a îngâmfat Ștefan în urma acestei biruințe, ci a postit patru zile cu apă și cu pâine. Și a dat poruncă în țara întreagă să nu cuteze cineva să-i atribuie lui acea biruință, ci numai lui Dumnezeu, cu toate că știau toți că învingerea din ziua aceea numai lui se datorește”. ■

Ortodoxie

Un gest deosebit de semnificativ pentru personalitatea (tânărului pe atunci) domn, care

depindea foarte mult de ajutorul puterilor catolice în fața pericolului otoman, s-a derulat în anul 1462 când o misiune a franciscanilor din Transilvania a încercat să boteze în ritul catolic o moldoveancă ortodoxă. Sesizat de mitropolitul Teoctist, domnul Moldovei l-a chemat la curte pe superiorul misiunii franciscane și, când acesta l-a înfruntat zicându-i că, de n-ar fi fost ei în această țară, de mult turcii i-ar fi luat captivi și ar fi pierit, Ștefan a răspuns: „Am să văd eu dacă Dumnezeu nu ne va apăra de turci și fără de voi; vreau ca voi toți să ieșiți din țara mea fără întârziere!” ■

Asumare

Întotdeauna a luat asupra sa eșecurile. După bătălia de la Pârâul Alb – Războieni, de vineri, 26 iulie 1476, când „au fost înfrânți creștinii de păgâni”, Ștefan a trimis o solie la Veneția în luna mai a anului 1477, în care spunea, printre altele: „m-au înconjurat de trei părți și m-au găsit singur pe mine, cu toți ostașii mei împrăștiați, ca să-și apere casele lor... Eu, împreună cu curtea mea, am făcut ce-am putut și s-a întâmplat cum am spus mai sus, care lucru socotesc că a fost voia lui Dumnezeu, ca să mă pedepsească pentru păcatele mele; și lăudat să fie numele Lui.” ■

Cumpănă

Cea mai dramatică întâmplare din viața lui Ștefan cel Mare a avut loc luni, 6 martie 1486, în timpul luptei de la Șcheia împotriva unui pretendent la tronul Moldovei, Petru Hronoda, susținut de oști otomane. „Atunci”, ne spune cronica, „a bătut Petru Hronoda pe Ștefan voievod și a câștigat lupta și Ștefan voievod a căzut de pe cal și a zăcut printre morți de dimineață până la prânz.”

Și, fără credința, devotamentul și prezența de spirit a doi boieri – Purice și Pântece –, domnia și viața voievodului s-ar fi încheiat atunci și acolo. Însă primul boier l-a căutat pe domnitor pe câmpul de luptă și l-a scos dintre cadavre, ceea ce a îngăduit regruparea trupelor credincioase. Apoi Ștefan a trimis pe al doilea boier la Petru Hronoda „și l-a scos afară din bătălie, după ce l-a convins că de acum câștigase bătălia. Și cu ceata lui au tăiat capul lui Petru voievod și au adus capul lui Ștefan voievod. Astfel a rămas Ștefan voievod stăpân în țară cu ajutorul lui Dumnezeu”.

De atunci – cine știe ce făgăduințe a făcut lui Dumnezeu domnitorul aflat printre leșurile însângerate – a început să construiască Ștefan câte două sau chiar trei biserici și mănăstiri pe an până la sfârșitul domniei, ctitorii care au sfințit pământul țării și memoria domnitorului. ■

Neînfricare

În noiembrie 1474 Ștefan a primit la Vaslui vizita solului venețian Paolo Ognibene. Impresia puternică pe care i-a lăsat-o domnul Moldovei s-a păstrat într-un act oficial al Senatului Venețian, de uz intern, care a consemnat hotărârile luate de Senat în urma audierii, la 6 martie 1475, a „înțeleptului cetățean și ambasador”. Acesta l-a prezentat pe domnul Moldovei ca pe un „voievod, decât care mai smerit și mai cucernic, neclintit și neînfricat împotriva vrăjmașului comun nu se poate a fi”.

Merită menționată și caracterizarea făcută de Grigore Ureche: „La lucruri de războaie meșter, unde era nevoie însuși să vâraia, ca văzându-l ai săi, să nu să îndărăpteaze și pentru aceia raru războiu de nu biruia. Și unde-l biruia alții, nu pierdea nădejdea, că știindu-se căzut jos, să rădica deasupra biruitorilor.” ■

„cel Mare”

Cea mai veche atestare a apelativului, sub

forma „illum magnanimum olim Stephanum”, apare în anul 1514 într-o scrisoare adresată de regele Sigismund I al Poloniei papei Leon al X-lea. Apoi sub forma „Ștefan acela Mare, domnul Moldovei” (Magnus ille Stephanus Moldaviae palatinus), apare sub pana baronului Herberstein, într-un context care o plasează în anul 1517. Ceva mai târziu, 3 februarie 1531, apare sub forma „Ștefan acela Mare” (Stephanus ille Magnus) în răspunsul dat de același rege Sigismund I la o scrisoare a lui Petru Rareș. De asemenea, un document din 8 septembrie 1581 conține referiri la hotărnicia stabilită de sultanul Baiazid al II-lea și „Qodjea Istefan”, adică Ștefan cel Mare. ■

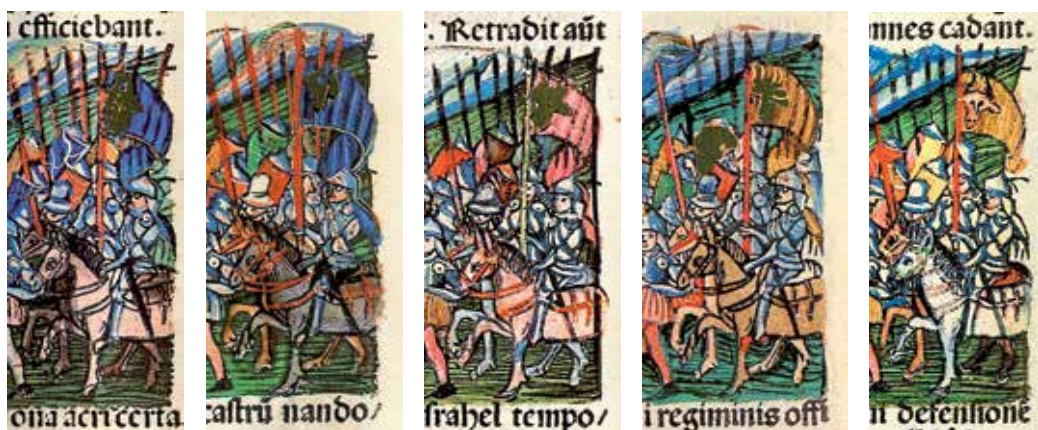
Părinte

În vara anului 1502 a venit la Suceava medicul venețian Matteo Muriano pentru a îngriji de sănătatea domnului. În raportul său din 7 decembrie 1502 către dogele Veneției ni se păstrează un portret extraordinar al voievodului: „un om foarte înțelept, vrednic de multă laudă, iubit mult de supușii săi, pentru că este îndurător și drept, veșnic treaz și darnic”.

Semnificative sunt, iarăși, cuvintele lui Grigore Ureche: „Iară pre Ștefan vodă l-au îngropat țara cu multă jale și plângere în mănăstire în Putna, care era zidită de dânsul. Atâta jale era, de plângea toți, ca după un părinte al său, că cunoștia toți că s-au scăpatu de mult bine și de multă apăratură. Ce după moartea lui, până astăzi, îi zicu Sveti Ștefan vodă”. ■

Credință

Unul dintre cei mai buni cunoscători ai epocii ștefaniene, istoricul Ștefan S. Gorovei afirma: „Din toată istoria lui, se vede că Ștefan avea un far, un ghid, o stea polară: aceasta era credința. În ea a găsit, mereu, forța, încrederea, temeiul statorniciei.” ■

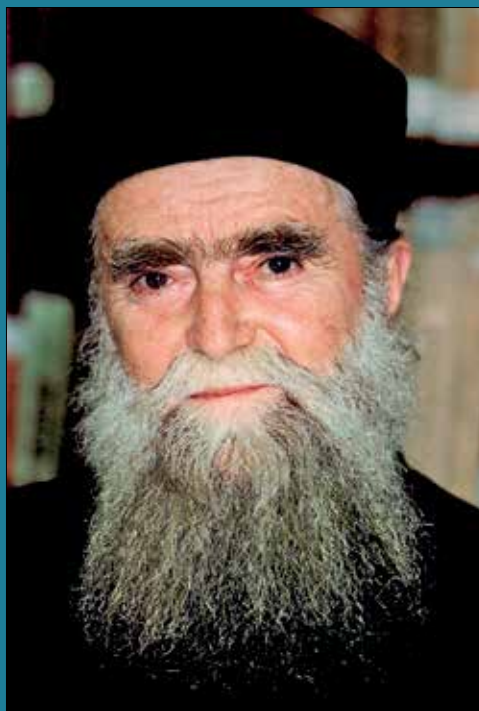

Steaguri de luptă ale oastei lui Ștefan cel Mare, după „Chronica Hungarorum”, a lui Johannes de Thurocz, 1488. Diferențele cromatice dintre steaguri permiteau identificarea cu ușurință pe câmpul de bătălie a diferitelor corpuri de oaste.

Oameni frumoși, cuvinte alese

Arhimandrit Iachint Unciuleac

1924–1998

Numai prin credință se explică faptul că poporul român s-a menținut ca ființă națională în ciuda atâtor războaie și atâtor vitregii. Nicolae Iorga într-un discurs spune că omenia, frumosul la români nu se limitează la frumosul estetic. El reclamă mai mult frumosul etic, frumosul moral. Dar un frumos moral fără o credință sănătoasă nu se poate susține și un popor fără o morală sănătoasă e sortit pieirii, spune tot Iorga. Iar când e vorba de credință, marele istoric spune că prin credință noi suntem contemporanii celor mai vrednici strămoși care au trăit înainte de noi pe acest teritoriu din experiența cărora avem foarte mult de învățat. Prin credință vorbim cu strămoșii în graiul lor și tot prin credință suntem frați în dezlegarea plină de speranță a celor mai grele probleme ale vieții, căci viața e un mister adesea trist. Dar această tristețe, această suferință are o cheie de aur, misterul acesta are o cheie de aur: credința în Dumnezeu, legătura omului cu Binele suprem. Noi știm că Dumnezeu ne ajută întotdeauna în împrejurări grele când nimeni nu ne mai poate ajuta. Singurul Care spune „Eu cu voi sunt în toate zilele, până la sfârșitul veacului” (Mat. 28, 20), singurul Care spune „Mă cheamă pe Mine în ziua necazului și te voi izbăvi” (Ps. 49, 16) e Dumnezeu. Când oamenii fie că nu pot, fie că nu vor, rămâne

doar Dumnezeu să ne ajute. Strămoșii noștri au probat bine această credință și au dovedit că Dumnezeu le-a ajutat.

Istoria nu este decât o carte a vremii care ne învață să urmărim virtutea. Marele domnitor Ștefan cel Mare cred că este pentru noi simbolul demnității. El are ceva în comun cu stejarul. I-a plăcut acest copac falnic care nu se îndoiește în fața furtunii. Ștefan cel Mare a hotărât ca pe mormântul său să fie pus simbolul stejarului, arătând prin aceasta dorința lui dreaptă și sfântă ca poporul nostru să reziste, să trăiască veșnic pe acest pământ sfințit cu jertfele strămoșilor.

Ștefan trăiește etern prin faptele sale mari, pe care poporul le aștepta în vremurile acelea zbuciumate. De altfel, oamenii mari trăiesc mai mult pentru alții, decât pentru ei. Hristos ne-a învățat aceasta și a dat pildă prin însăși viața Lui, sacrificându-Se pentru idealul omenirii.

Avem un cult pentru eroi și pentru toți cei care fie cu capul, fie cu brațul, și-au pus întreaga lor viață în slujba unor idealuri nobile. Ori de câte ori îi vizităm la ei acasă, indiferent dacă la Putna sau sub mausoleul de la Mărășești, plecăm cu bateria inimii

Părintele Iachint,
Clopot de-argint,
În străvechi sfinte zidiri,
La Putna,
Faur
De-adânci rostiri,
De suflet limpeziri,
Românească Inimă de Aur!

Oana Suceveanu
3 iulie 1999, prăznuirea
Sfântului Mucenic Iachint

noastre mai încărcată, pășim cu mai multă încredere în viitor, conștienți că la umbra lor existăm noi ca națiune și că trebuie să ne facem și noi datoria. Mântuitorul Iisus Hristos, după ce a spălat picioarele ucenicilor, i-a întrebat: „Ați înțeles ce am făcut? Eu n-am venit să Mi se slujească, ci Eu Însumi să slujesc și să-Mi dau viața Mea răscumpărare pentru mulți” (Ioan 13, 12; Mat. 20, 28). Deci fiecare din noi slujește: slujim familia mai întâi, apoi slujim țara și dăm cezarului ce este al cezarului. Dar adevăratul creștin nu uită niciodată să dea lui Dumnezeu ce e al lui Dumnezeu. Pentru că, nefăcând aceasta, dând numai unui stăpân și supărându-l pe celălalt, lucrurile nu merg bine.

Ce sfaturi duhovnicești dați credincioșilor care vin la Mănăstirea Putna și tuturor fiilor sufletești pe care îi aveți?

Să iubească pe Dumnezeu și să-și păstreze dreapta credință ortodoxă, chiar cu prețul vieții lor. Să iubească pe oameni ajutându-i după putere în nevoi. Să iubească biserica și sfintele mănăstiri, să asculte de păstorii lor sufletești și să ducă o viață morală în familie și societate, de adevărați fii ai lui Dumnezeu și urmași ai marilor noștri înaintași și ctitori de țară.

De ce credeți că a slăbit duhovnicește monahismul ortodox și monahismul creștin în general?

Pentru că a slăbit în rugăciune. Aceasta este prima cauză. Apoi pentru că a slăbit râvna trăirii duhovnicești, adică râvna pentru biserică, pentru citirea cărților sfinte, pentru practicarea rugăciunii lui Iisus,

pentru deasa spovedanie și pentru Sfânta Împărtășanie. A slăbit râvna pentru cuvântul viu care trezește inima din împietrire și duhul din somn. A treia cauză a slăbirii noastre duhovnicești este însăși slăbirea noastră în credință, în nădejdea vieții veșnice. Omul zilelor noastre, și în parte și monahii, nu se mai cutremură de moarte, de iad, de căderea în păcat, de ispitele diavolului, de urmările grozave ale păcatului, de judecata viitoare. Credința mai puțin fierbinte aduce îndoială în suflet, ne dă somn în timpul rugăciunii, ne aruncă în lene în timpul slujbelor la biserică, ne împietrește inima, ne lovește cu nesimțirea și plictiseala și stinge flacăra Duhului Sfânt din noi.

Ce ne poate feri de tulburările lumii acesteia?

Spiritualitatea creștină. Nu toată lumea înțelege această realitate. În iureșul vieții în care trăim noi acum, oamenii nu găsesc cele mai bune modalități de a se salva și de a salva societatea pe care o slujim. Mântuitorul spune: „Fiul Omului n-a venit să I Se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți” (Mat. 20, 28). Deci, iată exemplul: să facem cât mai mult bine pentru alții. Astfel, dreptatea divină rămâne întotdeauna suverană. Undeva se spune: „Căci gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre și nici căile Mele ca ale voastre, zice Domnul” (Is. 55, 8). ■

Arhim. Zaharia Zaharou la Mănăstirea Putna, 2011

Viața întru Hristos

Suferința

Suferința în vremurile noastre este limbajul comun al omenirii. Suferința este întotdeauna foarte benefică dacă o primim cum trebuie. Dacă facem din durerea suferinței energie pentru convorbirea noastră cu Dumnezeu, atunci suferința devine foarte prețioasă, fie că este o suferință de bunăvoie sau fără de voie. [...] Și, desigur, atunci când suferim pe nedrept, durerea acestei suferințe este de mare preț înaintea lui Dumnezeu și poate să susțină dialogul nostru cu Domnul, de la Care vom primi vindecare, vom primi totul și nu vom duce lipsă de nimic.

Sfânta Scriptură

Cred că dacă ne facem obiceiul de a citi Sfânta Scriptură ca pe o rugăciune, în duh de rugăciune, ca și cum ar fi fost adresată nouă, scrisă pentru noi personal, atunci întotdeauna inspirația noastră, însuflarea noastră va spori.

Citirea Scripturii în acest fel ne va aduce mari foloase în rugăciune și în orice lucru pe care îl facem înaintea lui Dumnezeu. [...]

Cred că trebuie să-i încurajăm pe creștini să citească cuvântul lui Dumnezeu. Dar nu toți ortodocșii nu citesc Scripturile. Unii le citesc tot timpul. Prin viața liturgică pe care o avem în Biserica Ortodoxă noi suntem cel mai bine întemeiați ca să înțelegem cuvântul lui Dumnezeu, mai mult decât cei din afara Tradiției ortodoxe.

Tradiția ortodoxă este cheia care ne deschide nouă înțelegerea cuvântului lui Dumnezeu. Așa că este o rușine să deținem această cheie în Tradiția noastră și să nu o folosim.

Iubirea de vrăjmași

Iubirea de vrăjmași este un mare dar al Sfântului Duh. Omul nu-și poate iubi vrăjmașii dacă nu este plin de Duhul Sfânt. Prezența Duhului Sfânt în om alungă din acesta teama

de moarte și lupta pentru supraviețuire. Atunci omul e în stare să-i iubească pe toți și să-i ierte pe toți, pentru că cel mai mare dușman, care este moartea, a fost alungat din el și nu-i mai este frică de nimic. De aceea, Sfântul Siluan spune că iubirea de vrăjmași dă mărturie de prezența Duhului Sfânt și a adevărului lui Dumnezeu în persoana omului.

Liturghia

Liturghia trebuie să devină centrul vieții creștinului, atât pentru preot, cât și pentru laici. O trăim formal pentru că nu ne pregătim pentru Liturghie. Liturghia, ca să fie trăită cum trebuie, are nevoie de pregătire. Când ne pregătim pentru Liturghie, naștem în inima noastră înclinații duhovnicești: de smerenie, de credință arzătoare, de pocăință și de dragoste pentru Dumnezeu. Cu acestea în inimă venim la întrunirea Bisericii, aducând ceva și noi, un mic dar de la Dumnezeu, în această adunare bisericească. Acest mic dar ne va uni cu trupul lui Hristos, cu toți ceilalți credincioși și cu sfinții, și ne va învrednici să intrăm în părtășie cu harul care este în Liturghie. [...]

Atunci când preotul și oamenii vor înțelege măreția acestui dar pe care îl primesc prin Liturghie, să dea mica lor viață și să ia viața nesfârșită a lui Dumnezeu, bineînțeles că vor avea o altă atitudine față de Liturghie. Vor fi cu mare băgare de seamă și deosebit de recunoscători lui Dumnezeu, foarte mulțumindu-I că le-a dat o asemenea cinste, că i-a învrednicit să se renască prin harul înnoirii.

Iertarea

Nu putem ierta pentru că suntem stăpâniți de dorința de a supraviețui; ne iubim viața noastră mai presus de orice. [...] Iertarea semenilor ne deschide calea către Dumnezeu. Când nu iertăm înseamnă că ne iubim pe noi înșine mai presus de orice și atunci rămânem închiși față de harul lui Dumnezeu. Atunci când nu iertăm devenim atât de egoiști încât suntem în stare de orice nelegiuire.

Recunoștința

Dacă ne facem un obicei din a aduce neîncetat mulțumită lui Dumnezeu, El va deschide ochii sufletului nostru încât să vedem din ce în ce mai limpede binefacerile Lui față de noi și față de semenii noștri. [...]

Cu cât dăm mai multă mulțumită, cu atât vom primi mai îmbelșugat un duh smerit și vom atrage asupra noastră harul lui Dumnezeu care ne ajută să-I mulțumim și mai mult, să-I mulțumim chiar și pentru fiecare răsufare pe care ne-o îngăduie. Și în această dinamică a mulțumirii vine momentul în care ne încercăm o mare mâhnire pentru că nu suntem în stare să-I aducem lui Dumnezeu mulțumita pe care I-o datorăm și pe care o merităm. Acesta este începutul pocăinței care se naște din recunoștință și acest fel de pocăință nu are sfârșit pe pământ.

Inspirația vieții

Cred că există trei lucruri care pot inspira viața creștinului. Unul este chemarea Numelui Domnului nostru Iisus Hristos – pentru că atunci când chemăm neîncetat Numele Domnului pătrundem în prezența Lui și prezența Lui este deosebit de sfințitoare și dătătoare de viață. Apoi, un alt lucru este participarea la Sfânta Liturghie. Când venim la Liturghie și aducem ce avem mai bun în noi, cele mai bune așezări din inima noastră, și le punem în darurile aduse lui Dumnezeu, atunci Dumnezeu în schimb va pune viața Sa în aceste daruri și ni le va reda nouă: în Liturghie are loc un schimb de viață. Iar al treilea lucru este citirea permanentă a cuvântului lui Dumnezeu. Cuvântul lui Dumnezeu, când este citit mereu, lasă în noi amprenta Duhului care l-a izvorât. Aceasta face să crească harul lui Dumnezeu în noi, iar acest har devine în noi izvor de însuflare pentru rugăciune și pentru toată buna făptuire. ■

Selecții din Arhim. Zaharia Zaharou,
Merinde pentru monahi, ediția a doua,
Ed. Nicodim Caligraful, Mănăstirea Putna, 2013

Monahul Serafim, chipul îngeresc între două lumi

Pe cât de adevărat este cuvântul că „a trăi creștinește este cu neputință. Creștinește se poate doar muri!” (Arhim. Sofronie Saharov), pe atât de frumoasă a fost trecerea la Domnul a părintelui Serafim de la Mănăstirea Putna.

Născut ca al cincilea copil din cei șapte ai părinților Dumitru și Elena Hasna, pe 5 martie 1983, în localitatea Straja, părintele Serafim a primit la botez numele marelui dascăl și ierarh Vasile. Până la vârsta de 14 ani l-a avut ca duhovnic pe vrednicul de pomenire Părinte Stareț Iachint Unciuleac, după care

alți duhovnici ai Mănăstirii Putna l-au îndrumat în viețuirea duhovnicească.

Evenimentul care i-a schimbat complet viața tânărului Vasile s-a petrecut pe când avea 14 ani. A fost ceea ce mai târziu însuși mărturisea – urmarea ieșirii de sub ascultarea părinților. La puține zile de la Sfânta Înviere a anului 1998, când a fost pentru ultima oară pe picioarele lui la Mănăstirea Putna, slujind în Sfântul Altar la tăierea anafurei, a plecat cu alți copii să se scalde în apele retrase ale Sucevei. Atunci a suferit tragicul accident care l-a ținut paralizat la pat pe viață.

Pentru el, viața a devenit o luptă tot mai intensă, pe care nu a abandonat-o nicio clipă, atitudine care l-a întărit în răbdare și în statornicia în bine prin harul lui Dumnezeu. 16 ani de suferință în care Dumnezeu i-a purtat de grijă pentru curajul său au făcut din el o binecuvântare și un izvor de pace pentru cei din jur. Nu este ușor să aștepti mereu ca până și pagina unei cărți să ți-o dea altcineva. Citind viețile și minunile sfinților, ajutat de sora lui, Andreea, citind Sfânta Scriptură în întregime, iar mai târziu mărturiile torturilor la care au fost supuși unii tineri în temnițele comuniste, cugeta în sine că „cele pe care le am eu de suferit sunt prea puține”. Să fii imobilizat aproape în întregime, să îți poți mișca doar capul și totuși să consideri că această suferință este puțin în comparație cu suferințele aceluia arată o tărie de suflet extraordinară. „Am primit boala ca pe o binecuvântare și, pe parcurs, am ajuns la concluzia că mai mare bucurie am avut în boală decât atunci când eram sănătos”. Întrebat odată cum a făcut față

Mănăstirea Putna, 15 august 2010

Depunerea voturilor monahale, 29 august 2013

deznădejdiei, a răspuns: „Spovedania deasă m-a făcut să trec peste aceasta. Este greu să lupți cu vrăjmașii nevăzuți atunci când nu-ți ții în frâu imaginația... dar i-am biruit prin Taina Sfintei Spovedanii și prin Împărtașanie”.

Dar arma cea mai puternică în lupta sa a fost rugăciunea, prin ea biruind îndeosebi patima egoismului și a închipuirii de sine, cele mai subtile forme ale mândriei, patimă care îl urmărește pe om până la cea din urmă suflare. Programul lui de rugăciune consta într-o permanentă atenție la sine, chemând în ajutor numele Domnului cu adâncă smerenie.

Departate de a-i închide viața, de a-i distruge viitorul, boala nu a fost pentru Vasile decât o cale către cea mai înaltă aventură – aceea a cunoașterii lui Dumnezeu; o cale a bucuriei întâlnirii cu Hristos, Care împreună călătorește cu cei ce-L caută, dar mai ales cu cei ce rabdă suferința cu mulțumire. „Cred că fiecare om, de I-ar mulțumi lui Dumnezeu, ar ajunge la o stare de pace sufletească și să nu-și dorească prea multe”. Iar această pace lăuntrică, împreună cu simplitatea, nu sunt altceva decât rodul prezenței harului Duhului Celui Preasfânt.

Hristos i-a aprins inima de dragostea Sa, astfel încât dorința de a îmbrăca haina monahală, simbol al afierosirii depline lui Dumnezeu, a devenit realitate în anul 2013, pe 29 august, la praznicul Tăierii Capului Sfântului Ioan Botezătorul. A primit numele de Serafim – fără de păcat, fără de vicleșug, ca un înger, așa cum i-a fost chipul întreaga-i viață.

La începutul anului următor, de Bobotează, după numai 6 luni de petrecere în „chipul îngeresc”, părintele Serafim a dat semne că se pregătește pentru marea trecere. Câteva zile s-a aflat în comă, fără a fi conștient de sine. Și-a revenit pentru un timp, dar aceasta a fost pentru a se pregăti și mai intens în vederea întâlnirii cu Cel dorit. În după-amiaza zilei de joi, 16 ianuarie, după ce dimineața primise Sfintele Taine, a intrat din nou în comă până aproape de miezul nopții când, pentru dragostea ce I-o purta Domnului, Acesta l-a învrednicit de un mare dar – un dialog cu Sine. Nu pentru întărirea credinței sale, căci demult nu mai avea nevoie de

argumente pentru credință. Aceasta îi devenise un dor nespus după Hristos și o așteptare plină de nădejde a milei Sale celei bogate. Trăia adevărata credință care înseamnă, după cuvintele Avei Pimen, a petrece în smerenie și în milă.

„Acum slobozește pe robul Tău, Stăpâne, după cuvântul Tău, în pace...”, îngână părintele Serafim către Hristos, pe Care Îl vede cu ochii minții. Ce a urmat a putut fi surprins doar fragmentar de către părinții prezenți, atât cât i-a îngăduit Dumnezeu să exprime din taina pe care i-o descoperea. „Tu, fiind un Dumnezeu adevărat, să mi-o-ntorci în adevăr... Am nădejde că mă vei ierta. Dar, Te rog, Dumnezeul meu, iartă-mă... pentru mila Ta cea mare, iartă-mă!...” Această cerere de iertare nu este altceva decât starea de pocăință pe care o are cineva în prezența lui Dumnezeu. „Cu aceste haine de sărbătoare... Vezi... cât sunt de frumos...” Dumnezeu îi dă să-și vadă propria frumusețe lăuntrică, ascunsă până atunci de ochii cei trupești sub chipul unui trup paralizat, deformat și plin de răni.

S-a stins din viața de aici către dimineață, după ora 5, în ziua de vineri, 17 ianuarie, când Biserica îl prăznuiește pe Sfântul Antonie cel Mare. A plecat cu starea de împreună petrecere cu toți, în inima sa și înaintea lui Dumnezeu. Căci, pentru smerenia sa, Dumnezeu i-a dăruit îndrăznire înaintea Lui și astfel a cerut iertare în numele tuturor.

„Fă-mi bucurie... Pe toți, pe toți, iartă-ne... pe toți, iartă-ne... Bine... Îți mulțumesc că m-ai ascultat... Frumos... am nădejde că mă vei ierta, Dumnezeul meu... Iartă-mă, Dumnezeul meu, iartă-mă și nu mă părăsi”. ■

Fr. Georgian S.

Trăiți frumos și-n bucurie

Arhiepiscop Justinian Chira

Născut în anul 1921, monah din 1942 și episcop din 1973, Înaltpreasfințitul Justinian Chira, Arhiepiscopul Maramureșului și Sătmarului, bucură de decenii întregi văzduhul Ortodoxiei cu limpezimea și tăria chipului său de Părinte, care își iubește copiii și, pentru aceasta, îi învață adevărul. Cuvintele sale către obștea Putnei alcătuiesc al doilea volum din colecția „Crinii țarinii”, intitulat „Trăiți frumos și-n bucurie”, publicat în 2014.

Iubirea de țară

E tare frumoasă țara noastră! Eu sunt încântat, foarte încântat, atunci când îmi văd țara. Pe timpul ocupației, pe timpul regimului comunist, nu mă bucuram de țară. România mi se părea o țară străină. Dumneavoastră sunteți mai tineri și poate nu înțelegeți – din '40 până-n '44 a fost ocupația ungurească, deci țara mi se părea un spațiu străin. Din '44 a venit regimul comunist, până în 1989. Țara mi se părea tot un spațiu străin. În ziua de Anul Nou din 1990 am fost chemat la o ședință a Sfântului Sinod. Când am ieșit pe poarta Episcopiei am avut deodată sentimentul că sunt în țara mea, după atâția ani de zile. Și am privit-o... Eram fericit, parcă aveam sentimentul că am în față chipul mamei mele. Am avut sentimentul că am în față țara mea, orașul meu. Și de atunci până acum așa simt.

Călăuzele

Eu din tinerețe m-am axat pe două cuvinte din Scriptură. Nu m-am trudit să stau ani de zile în bancă la nu știu care facultate, dar am găsit mai mult decât dacă aș fi stat în fața unui profesor. Mi-am ales aceste două cuvinte. Primul, de la Matei. Foarte frumos! Zice Mântuitorul: „Învățați-vă de la Mine, că sunt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre” (Mat. 11, 29). Fiul lui Dumnezeu ne dă soluția, fiți atenți! Aceasta a fost învățătura după care m-am condus toată viața. N-am ajuns-o nici acum; nu-s blând, nu-s nici smerit, dar lupt și doresc, însetez să împlinesc cuvântul acesta al lui Hristos.

Iar de la Luca am reținut încă un cuvânt, tot foarte frumos, atunci când spune Mântuitorul: „Așa și voi, când veți face toate cele poruncite vouă, să ziceți: Suntem slugi netrebnice, pentru

că am făcut ceea ce eram datori să facem” (Luc. 17, 10). Poate atunci cineva să se mândrească, să îl cucerească duhul mândriei? Nu facem altceva decât ceea ce suntem datori să facem, nu facem nimic în plus. Dimpotrivă, de multe ori nu facem cât am fi datori să facem. Eu m-am condus după aceste două cuvinte. Când eram ca voi, mai tânăr, aveam scris pe pereții chiliei: „Învățați-vă la Mine, că sunt blând și smerit cu inima...” Nici acum, la 88 de ani, nu mă pot lăuda că împlinesc în totalitate această poruncă. Dar mă străduiesc.

Monahul Nicolae Steinhardt

Știți că lui Steinhardt, după închisoare, i-au dat drumul în Occident. Dar s-o întors înapoi, după ce-a stat o lună de zile într-o mănăstire catolică. Și starețul de acolo i-o zis: „Uite, dă-ne declarație că rămâi la noi”. Și Steinhardt a refuzat.

El avea rudenii la Paris; putea să rămână acolo. La Londra, tot așa. Nu s-a lăsat impresionat, a venit în țară. Și le spuneam la securiști: „Voi îi dați cu piciorul?” La securiștii de la Lăpuș le-am zis: „Lui Steinhardt îi port eu de grijă, nu voi! Vă rog să nu vă mai aud mârâind”. [...]

Steinhardt a avut o moarte absolut creștinească. Am mers de la Rohia la Baia Mare, unde avea niște cunoștințe, și i s-a făcut rău pe drum de mai multe ori; avea probleme cu inima, cu stomacul, cu plămânii, cu intestinalele. I s-a făcut rău și atunci am mers la spital, în Baia Mare. După ce l-au internat, Steinhardt l-a rugat pe prietenul care era cu el: „Te rog să-mi dai lumina – era în noptiera de la patul de spital – și să mi-o aprinzi!” I-o aprins lumânarea. „Dă-mi cartea de pe noptieră” – cartea de rugăciuni. „Citește-mi rugăciunile pentru sfârșitul vieții”. Era perfect lucid. Prietenul lui i-a citit rugăciunile. „Acum închide cartea și pune-o la loc!” Și a închis ochii Steinhardt și a murit. Acesta nu este un semn că a fost primit de Dumnezeu? El spunea: „Domnule, pentru mine, Dumnezeu, Iisus Hristos, este prezent aici, acum. Pentru mine, Hristos nu este o persoană istorică, Care a trăit acum 2 000 de ani. Nu! Pentru mine Hristos este prezent, este actual!” Așa era el.

Sfânta Scriptură

Este foarte important, fraților, să ne dăm seama că în Scriptură găsim răspuns la orice întrebare. Eu, când am o problemă, de orice natură, și nu știu ce atitudine să iau, întotdeauna

caut răspuns în Sfânta Evanghelie, în cuvintele Mântuitorului. Cum vede Hristos, cum ar rezolva El problema aceasta? În Sfânta Scriptură sunt multe lucruri delicate, depinde cum le interpretezi. Aici sunt foarte necesare scrierile Sfinților Părinți, pentru a ne ajuta să înțelegem Scriptura.

Rugăciune și viață

Pentru mine, viața duhovnicească este viața normală. Rugăciunea este un act firesc. Omul, în sensul curat al cuvântului, este o ființă care se roagă, care dialoghează cu Tatăl Ceresc. Rugăciunea nu trebuie să fie ceva mecanic. Ea nu se face obligatoriu numai după *Ceaslov* și *Psaltire*. Rugăciunea trebuie să fie în primul rând vie, să fie imprimată în gând și în suflet și în inimă. Aceasta este rugăciunea adevărată. Dacă le faci repede, după texte, numai ca să fie zise, înseamnă că nu ai făcut mai nimic. Textele le poți spune artificial, cu mintea foarte împrăștiată. Sfinții Părinți au avut, în primul rând, această legătură directă cu Dumnezeu, au avut dialogul lor interior cu Dumnezeu.

Eu tot timpul mă străduiesc să nu mă abat de la cuvântul lui Dumnezeu. Mă străduiesc să nu am în gândirea și în credința mea nimic care să nu fie autentic evanghelic, care să nu coincidă cu învățătura lui Hristos, cu gândirea lui Dumnezeu. Asta pot spune la vârsta de 92 de ani. Și, de aceea, în fața infinitului stau liniștit. Pentru mine, moartea e un fapt foarte mărunț. Eu știu că eternitatea depășește moartea. Mulți dintre Sfinții Părinți îi îndeamnă mereu pe călugări să se gândească la moarte. Eu spun altceva: să se gândească la viață, nu la moarte. Moartea este un popas, după care urmează viața veșnică. Moartea ne ia pe sus, e un moment. La viață, la eternitate, la asta trebuie să ne gândim. Și atunci nu vom păcătui, fiindcă știm că avem de înfruntat veșnicia. ■

Educație pentru suflet

Mitropolitul Iacov Putneanul, autorul primului Abecedar din Moldova

Nu se poate să fie mai fericit omul, decât când pune tot gândul și purtarea lui de grijă să vadă copiii lui rânduși spre pricopseala învățaturii. Fiecare om care este învățat se cheamă cuvântător, iar cel neînvățat este asemenea dobitoacelor. Și de voiți să fie feciorii voștri asemenea dobitoacelor, este mare greșală și orbire.

În 1757, aceste hotărâte și aspre cuvinte vedeau lumina tiparului, izvorâte din gândul înțelept al mitropolitului țării și din inima sa plină de dragoste față de cei pe care îi păstorea. Nu doar aici, ci și în alte cărți, Mitropolitul Iacov Putneanul (născut în 1719, mitropolit al Moldovei între 1750-1760, trecut la cele veșnice în 1778) îndeamnă cu tărie pe părinți să își dea copiii la școală.

Aționând și ca un ministru al educației în vremea sa, el îl convinge în 1759 pe domnul Ioan Teodor Callimachi să înființeze prima școală rurală din Moldova, lângă Mănăstirea Putna. În cei 10 ani în care a fost mitropolit, s-au publicat mai multe cărți în Moldova decât în cei 40 de ani de mai înainte. Personal a scris și a publicat primul Abecedar tipărit din Moldova, Bucvarul din 1755.

Faptele făcute ca mitropolit le-au lăsat în umbră pe cele ale educatorului, deși acestea îl așează între marii dascăli ai românilor. Pe bună dreptate, cineva se poate întreba de ce a fost atât de interesat de educație. Este oare

un intelectual ascuns sub veșmânt monahal? Este un om politic care înțelege importanța educației pentru dezvoltarea țării? Întrebarea care ne deschide ușile spre a înțelege motivația sa este: Ce înseamnă pentru mitropolitul Iacov educația?

„Hrană sufletească”

Mitropolitul Iacov a fost unul dintre cei mai importanți ierarhi ai românilor. Autor al unor gesturi de mare curaj în timpul vieții, mergând până la a-și da demisia pentru a apăra interesele poporului în fața exceselor domnilor fanarioți, al doilea ctitor al Mănăstirii Putna și al altor biserici și mănăstiri din Moldova, profund implicat în problemele sociale și economice ale țării, el a rămas în conștiința urmașilor ca un „om sfânt”, așa cum îi va spune și Nicolae Iorga.

Un cleric de anvergura lui nu face lucruri inutile. Nu are timp, dar, mai ales, nu are starea sufletească să facă altceva decât să

lucreze, din toate puterile, cu toată râvna, cu multă atenție, la binele sufletesc al poporului. În prefețele la lucrările pe care le publică, mitropolitul Iacov reflectă adesea la momentul trecerii în veșnicie, la mântuirea sufletului. Știe și îi învață și pe alții că orice activitate din viață care nu se adună în albia care duce către Împărăția Cerurilor este o risipire, deci un eșec.

Căci ce folos de satisfacțiile cunoașterii, dacă omul nu cunoaște dragostea Creatorului a toate? Ce folos de o bună dezvoltare a țării, dacă la Judecata de Apoi poporul acelei țări va constata că nu s-a dezvoltat în cele sufletești și merge cu suflete neîmplinite în fața lui Dumnezeu?

Așadar, motivele preocupării și osârdiei mitropolitului Iacov trebuie căutate în spațiul lucrării sale duhovnicești, al misiunii de părinte sufletesc. El știe că de modul în care are grijă de sufletele oamenilor depinde atât viața acestora în veșnicie, cât și a sa. Sfântul este omul care s-a împlinit, care nu a risipit vremea și talantul date lui de Dumnezeu, ci le-a chivernisit rodnic.

Educația pentru suflet

Mitropolitul Iacov s-a îngrijit de educație pentru că știa că, prin frumusețea și sensul celor văzute, omul este chemat să înțeleagă frumusețea și realitatea celor nevăzute. Cunoscând lucrul mâinilor Lui, aflăm ceva despre El, despre dragostea Sa pentru om. Întreaga viață este dată ca o scară către rai, după cum întreaga istorie este dată spre a fi o scară către rai a omenirii. Dar scara nu se urcă de la sine, ci dorind și străduindu-ne. Educația deschide ochii pentru a înțelege firea acestei lumi, rostul fiecărui lucru și dreapta lui folosire, rostul fiecărui om și dreapta relație cu fiecare. Și, folosind bine cele văzute, omul se poate înălța către nevăzute.

Așadar, pentru mitropolitul Iacov, a învăța este un pas și o cale pentru pregătirea vieții veșnice. El propune, oferă și cere o

educație pentru a se forma fiii ai Împărăției cerurilor.

Având în fața ochilor acest rost al

Dacă nu veți face așa după cum vă învățăm noi, vă veți socoti ca niște ucigași feciorilor voștri, iar urmând poruncii și învățăturii noastre, veți avea nădejdea a vă bucura și a vă veseli de fiii voștri ca de niște înțelepți de Dumnezeu și ei vă vor pomeni pe voi. (Bucvar)

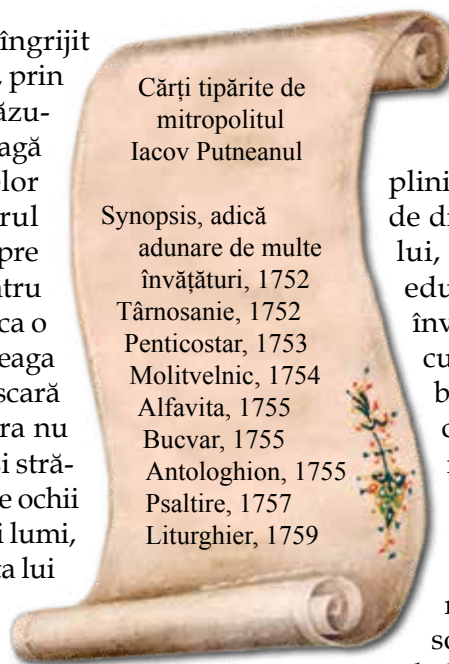
educației, care le cuprinde pe toate celelalte și este o sinteză a lor, mitropolitul a făcut eforturi mari, continue, laborioase pentru educație. Între altele, a dorit să ofere poporului, în limba lui, modelele oamenilor desăvârșiți – sfinții. De aceea, a dispus traducerea *Vieților sfinților*, care sunt adevărate manuale în care orice om, de orice vârstă ori statut, își poate afla un model de viață. La îndemnul lui s-au tradus, deși fără a fi reușit să le publice, 6 din cele 12 volume, pe lunile martie, aprilie, mai, septembrie, octombrie și noiembrie. Cel care le-a tradus a fost un monah, Evloghie Bantaș, dintr-o familie care a dat-o pe mama

lui Dimitrie Cantemir, iar în zilele noastre pe anglistul, celebru autor de dicționare, Andrei Bantaș.

O educație cu adevărat împlinitoare are în vedere destinul de dincolo de cele văzute al omului, este educație pentru suflet, educație pentru mântuire. Ea îl învață pe om axiologia lumii și cum să ia putere pentru a o străbate împlinitor: ce este binele, ce este răul, ce ne face bine, ce ne face rău, ce sunt virtuțile, ce sunt patimile, în ce fel o anumită virtute ne zidește sufletește, în ce mod o anumită patimă ne distruge ca persoane. Dacă vom învăța astfel de lucruri, atunci vom învăța să

dialogăm cu Cel care ne-a creat, vom putea să viețuim întru El. Și atât aici, în această parte a existenței noastre, cât și în veșnicie, vom cunoaște Dragostea. ■

Protos. Dosoftei D.

Cărți tipărite de
mitropolitul
Iacov Putneanul

Synopsis, adică
adunare de multe
învățăturii, 1752
Târnosanie, 1752
Penticostar, 1753
Molitvelnic, 1754
Alfavita, 1755
Bucvar, 1755
Antologhion, 1755
Psaltire, 1757
Liturghier, 1759

cele

Un făcător de bine în vremuri tulburi

Mitropolitul Visarion Puiu
1879-1964

Pe 10 august 2014 se împlinesc 50 de ani de la adormirea Mitropolitului Visarion Puiu. Rând pe rând Episcop de Argeș, de Hotin, Mitropolit al Bucovinei, șef al Misiunii Ortodoxe Române în Transnistria, el a fost o mare personalitate a Bisericii, fiind autorul multor inițiative bune care au dăinuit în timp.

Bălți, 1923-1935

La venirea sa ca Episcop de Hotin, în primăvara lui 1923, în orașul Bălți exista o singură biserică ortodoxă; nici vorbă de reședință episcopală sau de alte înlesniri pentru funcționarea unei administrații episcopale. Primii ani a stat cu chirie. În cei 13 ani petrecuți în această slujire, s-au construit 64 de biserici noi, dintre care 6 în Bălți. Alte 343 au fost renovate, episcopul implicându-se și în nenumărate proiecte caritabile, filantropice și

Catedrala Sfinții Împărați Constantin și Elena, Bălți

Foto: Anna Simionova

de utilitate publică. Dintre toate, poate cea mai răsunătoare realizare a fost construirea, între 1924 și 1933 – în plină criză economică mondială –, în principal din donațiile credincioșilor, a catedralei episcopale „Sfinții Împărați Constantin și Elena”, care a fost sfințită la 2 iunie 1935 în prezența regelui Carol al II-lea și a Marelui Voievod Mihai.

Bucovina, 1935-1940

Teoretic, Mitropolia Bucovinei era cea mai bogată eparhie din întreaga Biserică Ortodoxă Română. În realitate, din cauza unor contracte mai mult decât dezavantajoase și a implicării covârșitoare a factorului politic, Mitropolia înregistra mari pierderi. După ce a fost ales Mitropolit al Bucovinei, i-au trebuit doi ani de zile noului ierarh pentru a învinge toate opozițiile și a pune ordine în eparhie. S-au construit 26 de biserici, printre care patru în Cernăuți și actuala catedrală din Rădăuți, iar alte 175 au fost reparate. Mănăstirile istorice au fost restaurate, iar la Mănăstirea Putna s-a construit o casă de pelerini. Această casă de pelerini – în prezent Arhondaricul „Mitropolit Visarion Puiu” – a ars la 12 august 1999, după care a fost reconstruită respectându-se arhitectura inițială, care suferise modificări în timpul comunismului.

Sfântul Ioan Maximovici pe timpul când era Arhiepiscop al Europei Occidentale. Fotografie din arhiva Protoiereului Peter Perekrestov.

Transnistria, 1943

În decembrie 1942, Mitropolitul Visarion devine șef al Misiunii Ortodoxe Române pentru Transnistria – teritoriul cuprins între Nistru, Bug și Marea Neagră. Aici, vlădica Visarion a dus o amplă muncă de reîncreștinare, lucrare începută de predecesorul său, arhimandritul Iuliu Scriban, odată cu înființarea misiunii în august 1941. Urmare a eforturilor celor doi, în martie 1943 statisticile arătau că: au fost reparate și redat cultului 445 de biserici și 187 case de rugăciune, iar alte 222 de biserici se aflau în curs de reparație sau de construcție. Au fost botezați 133.846 de copii până la vârsta de 7 ani și 18.248 de persoane peste vârsta de 7 ani, iar 36.431 de credincioși au fost cununați.

Un moment plin de semnificații din această perioadă îl reprezintă slujba din Duminica Ortodoxiei din 14 martie 1943. Iată relatarea unui martor ocular: „După slujba săvârșită la catedrala din Odessa, mitropolitul, însoțit de un număr impresionant de credincioși, a pornit în procesiune până la Piața 16 octombrie, unde ieri aveau loc serbările bolșevice. Începe slujba. Departate se aude ecoul megafoanelor: «Celor ce tăgăduiesc existența lui Dumnezeu și susțin că lumea aceasta a luat ființă singură de la sine și toate în ea se fac fără pronia lui Dumnezeu, după întâmplare – anatema! [...] Tuturor celor ce au persecutat și vor persecuta credința creștină, clerul și pe credincioșii săi prin porunci, schingiuiți și moarte de martiri – anatema! [...]». Deodată, vlădica coboară vocea și citește: «Iar celor care pentru credința ortodoxă și pentru patrie și neam au suferit și au fost uciși în războaie, prinți și boieri, ofițeri și de Hristos iubitori ostași și tuturor

pravoslavnicilor creștini, care s-au sfârșit în adevărata credință și cu nădejdea Învierii – veșnică pomenire!»”

Exil, 1944-1964

Profitând de o delegație oficială în Croația în august 1944, Mitropolitul Visarion nu se mai întoarce în țară, ci se autoexilează, mai întâi în Austria, apoi Italia, Elveția și, în final, Franța.

Din acești ani grei de exil, marcați de singurătate, lipsuri, dezamăgiri și boli, un episod luminos îl reprezintă relația apropiată, caldă, pe care a avut-o cu Arhiepiscopul Europei Occidentale din cadrul Bisericii Ortodoxe Ruse din Exil, Sfântul Ioan Maximovici. „Cât de tare îmi doresc să ne întâlnim și să vorbesc cu Înaltpreasfinția Voastră, cerând și Sfintele Daruri”, scria ierarhul român la 8 octombrie 1960.

Ultima scrisoare dintre cei doi a fost expediată de Sfântul Ioan la 8/21 august 1962, cu puțin înainte de a părăsi Europa pentru a prelua scaunul de Arhiepiscop de San Francisco: „Vă mulțumesc din inimă pentru darul de 10.000 de franci trimis. Nu trebuia să faceți aceasta, pentru că este datoria mea către Voi, al meu confrate, să aveți ocazia să Vă împărtășiți cu Sfintele Taine. Vă rog să îmi spuneți dacă aveți suficiente părticele. La începutul lui octombrie avem Sinod în America și este posibil ca eu să rămân acolo până la Crăciun (dacă va fi nevoie) și vreau ca până la întoarcerea mea să Vă ajungă. Dacă este nevoie, eu, până la plecarea mea, voi mai aduce. Cerând sfintele Voastre rugăciuni, Al Înaltpreasfinției Voastre confrate în Hristos, Arhiepiscop Ioan.” ■

Ierod. Ieremia B.

Arhondaricul Mitropolit Visarion Puiu, Mănăstirea Putna

Să nu pierdem

Acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga –

S-a produs o răsturnare a sistemului de valori voită

După invazia rusească din 1944 – că nu pot să o numesc altfel – s-a produs o răsturnare a sistemului de valori voită. Evident, cu intenția de a se tăia rădăcinile simțământului național. Era foarte clar pentru oricine fusese educat cum fusesem noi, generația mai veche, în spiritul tradițional. Atunci s-a făcut confuzia enormă la școala aceea de scriitori, la pepiniera aceea de condeieri, cum spunea Sadoveanu. Vă aduceți aminte ce se petrecea? N-aveau voie să citească Rebreanu, Arghezi, ca să nu mai vorbesc de Ion Barbu, mă rog, tot felul de interdicții. Cei mari erau excluși.

La un moment dat am încercat noi să punem în operă, cât de cât, un firav sistem de valori într-o perioadă de deschidere, atunci între 1967–1972. Am introdus în circulație niște nume, pe Mircea Eliade, pe Vulcănescu. După cum știți, cu tertipurile de rigoare, fiindcă altfel nu se putea. Îi publicam ba în revistele noastre, ba punând un citat în chip de apărare pe pagina întâi și după aceea inserând acele lucruri admirabile, ce erau interzise. Am voit atunci să refacem, atât cât era cu putință, un sistem de valori. Am nădăjduit ca după revoluție să se petreacă într-adevăr o repunere, o „*restitutio in integrum*” a scării de valori a culturii și spiritualității românești. Sigur că s-a încercat și se încearcă. Au fost scoși din uitate mari scriitori, ca de pildă Vasile Voiculescu.

Dar cinci, șase ani e încă mult prea puțin pentru cincizeci care aproape au îngropat un sistem de valori. Așteptam de la cei trecuți de 55–60 de ani, așa, cu nesaț, cu nerăbdare, o multitudine de tentative de toate tipurile pentru a impune tinerilor o disciplină a lecturii, o disciplină a selecției lecturii.

Ne-a năpădit această avalanșă a mediei, această catastrofă, după părerea mea. Eu sunt total împotriva mass-mediei. Nimic n-a putut să facă mai rău sufletului românesc. Poate până acum n-a produs atât rău, pe cât va genera de acum încolo. Ce programe culturale reale vedem noi la televiziune? Ce transmit televiziunile? Nu nonvalori, ci lucruri de care ne-am fi îngrozit între cele două războaie. Cine operează selecția? Eu întreb tot timpul. Cine vede? Nu mai vorbesc de presa scrisă. Am și abandonat lectura presei, pentru că mi se face rău. Nu pot să văd o revistă fără o femeie goală sau știu eu ce altă năzdrăvănie. „Ca să se vândă”, mi s-a spus. Ei bine, în condițiile astea e greu să reconstitui un sistem de valori. E aproape imposibil când mergi pe linia acceptării totale a unor lucruri de divertisment; și încă ce divertisment! ■

Extras din interviul acordat de Acad. Zoe Dumitrescu-Buşulenga la 1 octombrie 1995, publicat în volumul „Credințe, mărturisiri, învățăminte”, ed. Nicodim Caligrafu, 2013

verticala

Maica Benedicta

Cartea este instrumentul perfecționării noastre

Pentru mine cuvântul ca logos este fixat și explicat în carte. Cartea este prietenul nostru, cartea este instrumentul perfecționării noastre. Noi nu ne putem perfecționa în afara cărții. Am spus-o în repetate rânduri, nu m-a crezut nimeni, dar o să mă creadă mai târziu. Pentru moment se vede lipsa de cultură la tineretul care astăzi se ocupă în special de domeniile mediatic, de spectacolele imaginii și așa mai departe. Entuziasmul general pentru imagine este enorm, al meu este mult mai puțin... Imaginea pentru mine este imaginea din altă parte, imaginea fixată, imaginea luminată de inspirația artistului mare. Sigur că iubesc muzica la fel de mult cum o iubeam odată, trebuie să spun așa, ca o mică mărturisire, că am fost alături de mari spirite ale neamului nostru. Sunt un om care crede în tradiție, care crede în continuitatea creativității unui neam, și nădăjduiesc că ceea ce mi se pare astăzi a fi o criză va fi o chestiune tranzitorie, și că ne vom reîntoarce la valorile care constituie pentru noi marea noastră mândrie.

Mă gândesc la Eminescu – mulți dau din umeri, nu-l cunosc sau au complexe, ori, cine știe, e o modă –, un geniu specific pentru neamul nostru, un geniu de sinteză, un geniu care a umblat prin mai toate colțurile lumii și a scos opera lui magnifică, și totuși e puțin cunoscut în străfunduri. Mă gândesc la Brâncuși, care din satul Hobița s-a dus pe jos la Paris și a răsturnat

toată sculptura secolului XX. Mă gândesc câteodată, punând alături de Coloana Infinitului și o altă coloană, Columna lui Traian, că istoria noastră e figurată acolo iar spiritul nostru căutător de absolut, ca Eminescu, este exprimat de Brâncuși în Coloana Infinită. Deci iată, între două coloane se desfășoară viața noastră, istoria noastră și misiunea noastră ca popor. Evident, pe lângă aceste două nume pe care le-am pomenit, Eminescu și Brâncuși, nu poate lipsi Enescu. Enescu în Oedip – ca și Eminescu în toată opera lui – a făcut o sinteză a muzicii noastre din sud-estul Europei: a pus folclor românesc, a pus muzică veche grecească, a mai pus și Brahms – cum i s-a imputat mai în toate operele lui –, a pus și Gabriel Fauré, a mai pus și Mahler, dar mai puțin. Suntem într-o triadă genială venită dinspre lumea satului – un lucru foarte frumos și foarte interesant, un adevăr care a știut să fie perpetuu pentru noi –, numai că în momentul de față nu prea mai avem sat. S-ar putea oare reface? Nu știu. Ce i-ar putea lua locul? Nu știu, dar s-ar putea ca într-un reviriment spiritual această grădină a Maicii Domnului să mai primească o dată harul unor astfel de personalități. ■

Extras din interviul acordat de Acad. Zoe Dumitrescu-Bușulenga Oanei Enăchescu la 20 august 2004, la Mănăstirea Văratec, publicat în volumul „Să nu pierdem verticala”, ed. Nicodim Caligraful, 2013

Statuia Sfântului Ștefan cel Mare, Chișinău

Foto: Irinel Cîrlăneru

Cum se vede din Basarabia unirea cu România?

Problema unirii Basarabiei cu România a fost și este una actuală pentru mine. Unchiul meu, Ion Moraru, a fost condamnat la ani grei de temniță în Siberia pentru atitudinea sa unionistă, iar o altă rudă pe linie paternă, Vasile Vâșcu, a fost condamnat la 14 ani de închisoare pentru că în 1984, în calitate de prim-vicepriministru al RSSM, a pus problema retrocedării sudului și nordului Basarabiei și a includerii grafiei latine în învățământ.

Cu regret constat că noi nu am știut să păstrăm moștenirea transmisă de generația Sfatului Țării. Consider că Republica Moldova a avut o ocazie istorică de a se uni cu România la începutul anilor '90 dar, din varii motive, această ocazie istorică nu a fost exploatată. Astăzi însă, o eventuală unire a Basarabiei cu România ar întâlni o serie de dificultăți. Unirea se face sub mai

multe aspecte, iar actul politic ar trebui să încununeze aceste năzuințe.

Din punct de vedere cultural se observă o intensificare timidă a colaborării celor două maluri ale Prutului. În ultimul timp, în librăriile de la Chișinău au apărut tot mai multe publicații românești. Prin intermediul Departamentului Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni sunt finanțate zeci de proiecte culturale în fiecare an, se organizează diferite școli de vară la care sunt invitați tineri din Republica Moldova, anual statul român oferă burse pentru studenții basarabeni care vor să studieze în România etc. Un alt moment important, care a avut drept scop apropierea celor două maluri ale Prutului, a fost deschiderea Institutului Cultural Român de la Chișinău. În ultimii ani acest institut a reușit să organizeze o serie de evenimente

unioniste sub aspect cultural (conferințe, expoziții, burse etc.). Concomitent, în Republica Moldova s-au ridicat tot mai multe monumente, busturi, troițe și plăci comemorative pentru diferite personalități din perioada interbelică, fapt care vorbește de asemenea despre o năzuință unionistă a basarabenilor.

Un aspect dureros, dar destul de important în „marșul” spre unire îl constituie cel bisericesc. La nivelul Mitropoliei Basarabiei nu se întreprinde practic nicio acțiune în acest sens și aceasta în pofida faptului că mulți preoți și ierarhi din România iubesc Basarabia. Cărțile religioase lipsesc din librării, în instituțiile de învățământ nu ajunge nicio publicație românească, Ziarul Lumina este un lux pentru un creștin de la Chișinău, iar preoții din România cu greu pot ajunge să conferențeze în Basarabia. Românii din Basarabia nu cunosc cine a fost IPS Gurie Grosu sau IPS Visarion Puiu, IPS Iosif Naniescu sau abia dacă au auzit de Sofian Boghiu ori Roman Braga. Dacă nu ne cunoaștem propriul trecut, cum am putea să ne raportăm la neamul românesc? Din aceste motive, alături de colegii de la ASCOR și Fundația Vasiliada, am încercat în ultimii ani să înclinăm această balanță în partea opusă. Astfel, în ultimii cinci ani s-au tipărit peste 35.000 de ziare „Studentul Ortodox”, au fost instalate cinci troițe în amintirea unor ierarhi români, au fost aduse și distribuite în școli alte zeci de mii de Ziare Lumina, reviste Familia Ortodoxă, Vestitorul Ortodoxiei, s-au organizat câteva zeci de conferințe cu invitați din România, tinerii din Basarabia au participat la școlile de iarnă de la Mănăstirea Putna și toate acestea cu scopul de a uni sub aspect spiritual Basarabia cu România. Totuși, de multe ori am constatat că fraților noștri de peste Prut le este teamă să facă primul pas, să nu supere pe cineva prin prezența ori prin acțiunile lor, atitudine pe care o consider nu tocmai corectă. Ar trebui să fim mai îndrăzneți.

Sub aspect politic și economic consider că sunt destule bariere, iar cea mai spinoasă este Transnistria. Acest nod gordian poate fi dezlegat doar cu ajutorul bunului Dumnezeu și în urma unei pocăințe colective a neamului românesc. Un act de dreptate

istorică a fost făcut de statul român odată cu modificarea Legii cu privire la cetățenie, atunci când basarabenilor li s-a oferit ocazia de a-și redobândi cetățenia română, deși procedura este destul de anevoioasă. La fel este și cu procedura de obținere a vizei de scurtă ședere în România, când trebuie prezentate o serie de acte, inclusiv dovada bancară a deținerii în cont a unei sume de cel puțin 500 de euro. Toate acestea în condițiile în care pentru obținerea unei vize Schengen în Grecia e suficient să prezinți dovada deținerii în cont a cel puțin 200 de euro. Este îmbucurător faptul că s-au început lucrările la gazoductul Iași – Ungheni, deoarece unirea Basarabiei cu România poate avea loc doar odată cu obținerea independenței energetice a Republicii Moldova. De asemenea,

România susține intens parcursul european al Republicii Moldova, care ar putea avea aceeași finalitate.

În final aș vrea să menționez că românii din Basarabia își doresc unirea cu Patria Mamă. Consider că acest lucru nu este imposibil, dar pentru realizarea sa trebuie lichidate neajunsurile amintite mai sus, pentru a crea o voință majoritară în acest sens și un entuziasm național căruia nu-i va putea sta în cale nimic.

Așa să ne ajute Dumnezeu! ■

Iulian Rusanovschi,
născut în Chișinău

„Basarabia e România” – scrie mare pe pereții și pe gardurile de pe străzile chișinăuene. Ce bine, îmi zic eu, aici e tot acasă! Dar este oare așa?

Basarabia este România, a fost dintotdeauna, istoric, politic, geografic, dar, totuși, ceva o face să fie altfel. Basarabia nu mai poate fi simplă, ușor de înțeles și de trăit. Poate fi asemănată cu o fetiță simplă de la țară pe care cineva a încercat peste noapte să o transforme în ceva ce nu este. În esență ea este tot simplă, naivă și curată, dar, pe alocuri este îmbrăcată pe deasupra cu haine care se cunoaște că nu sunt ale ei: o fac să arate prea mândră, prea plină de fală, nu i se potrivesc.

Dacă Basarabia e România de ce nu înțeleg ce vorbește doamna de la tarabă? Ea pare că mă înțelege, dar eu tot nu știu cât trebuie să plătesc. De ce nu știu cum să mă port nici la nunți, nici la cumetrii, deși am participat la ele și acasă? De ce nici măcar jocurile de copii mici nu le recunosc de pe buzele mamelor? Dacă Basarabia e România, de ce se pot ține polemici ore întregi pe această temă?

Curios e că perspectiva se poate schimba de pe o zi pe alta. Da, Basarabia e România. Astăzi am vorbit liber cu o colegă de facultate și ne-am înțeles foarte bine,

am fost la ședința săptămânală ASCOR, unde s-a vorbit de România și de românism, despre istorie și despre cultură și i-am simțit de o sută de ori mai sinceri și mai adevărați decât toți profesorii de istorie pe care i-am avut în liceu. Am intrat pe poarta bisericii și mi s-a oferit o iconiță cu Învierea Mântuitorului împreună cu tricolorul, mi s-a oferit o carte de poezii pline de trăiri și dorințe de recunoaștere a adevăratei identități.

Basarabia își dorește unirea cu România; de fapt, din multe privințe ea este unită cu România, rămâne să se schimbe de acele haine care nu i se potrivesc, ca să putem citi pe orice colțisor din Chișinău: „Basarabia este România”. ■

Andreea Rusanovschi,
născută în Bacău

BASARABIA
E ROMÂNIA
T

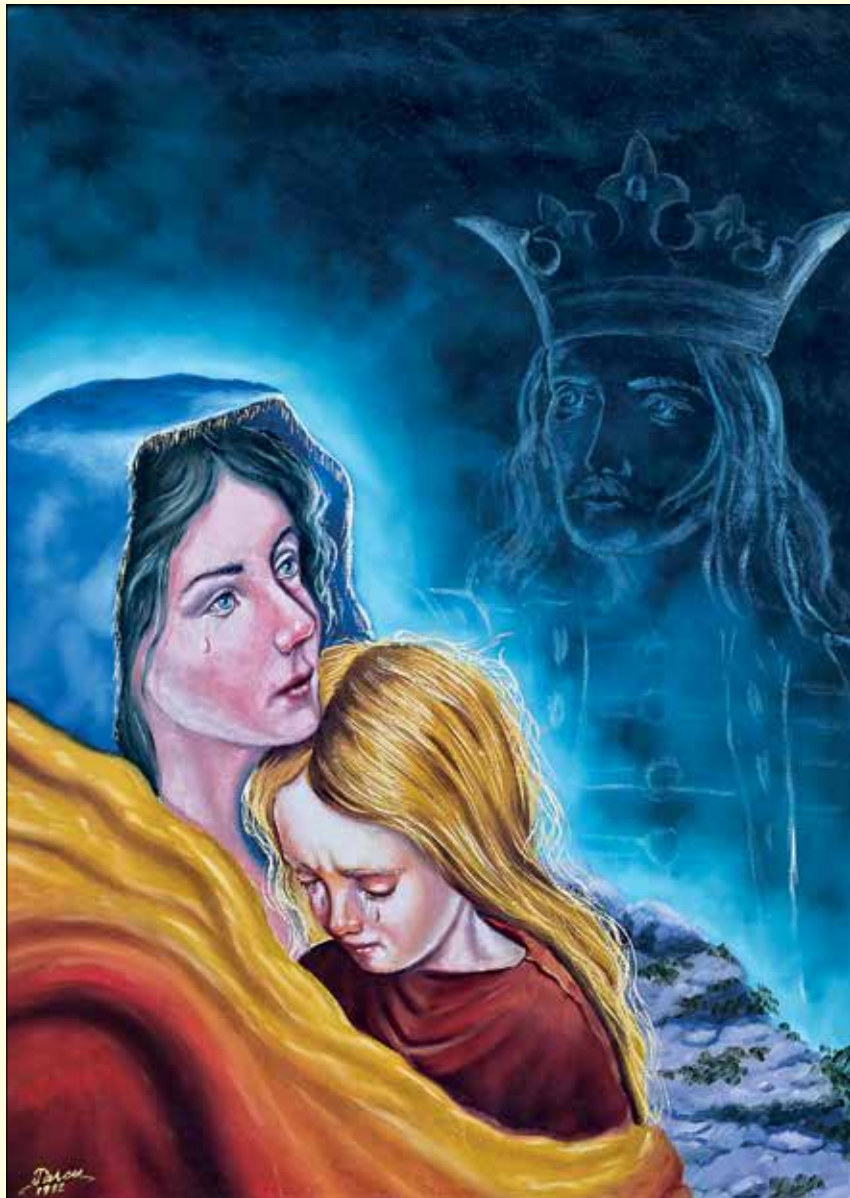
Foto: Irinel Cîrîbanaru

Grigore Vieru

Casa părintească nu se vinde

Ascultați-mă, surori, pe mine,
Și voi, frații mei, ce vă sfădiți:
E păcat, nu-i drept și nu e bine
Să vinzi casa care te-a-ncălzit.
Bani ne-ar trebui la fiecare,
Toți avem copii și vremea-i grea.
Însă cum să vinzi fereastra oare,
Cea la care maica te-aștepta?!
Casa părintească nu se vinde,
Nu se vinde tot ce este sfânt.
Din atâtea lucruri dragi și sfinte
Ochii mamei încă ne privesc.
O vom da și vor schimba lăcata
Și vor pune și ferestre noi.
Și trecând pe lângă ea vreodată,
Va privi ca la străini la noi.

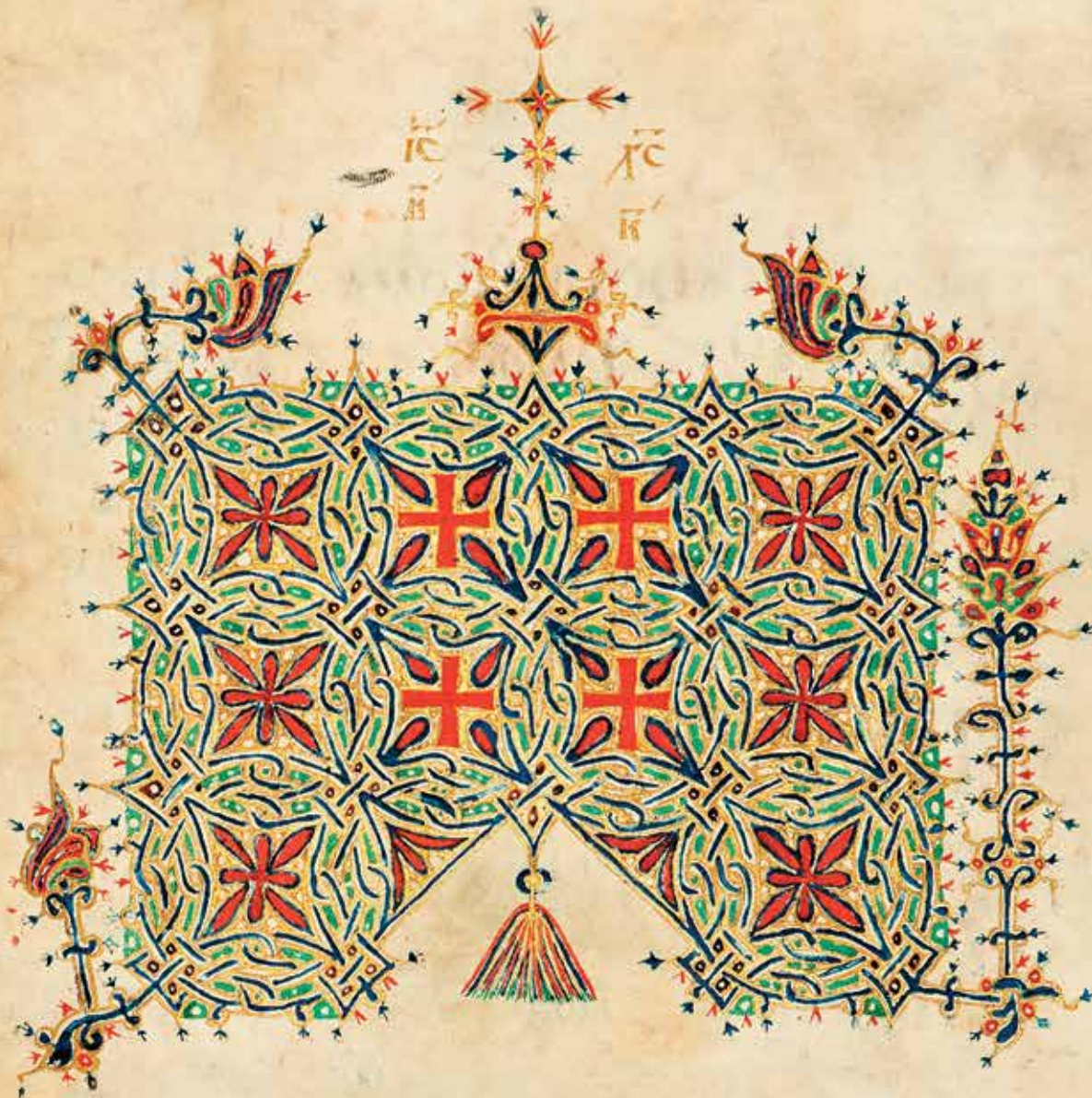
Casa părintească nu se vinde,
Nu se vinde tot ce este sfânt.
Din atâtea lucruri dragi și sfinte
Ochii mamei încă ne privesc.
Vom pleca și noi cândva din viață
Și părinții sus ne-or întreba
Ce mai face casa lor cea dragă,
Cine are grijă azi de ea.

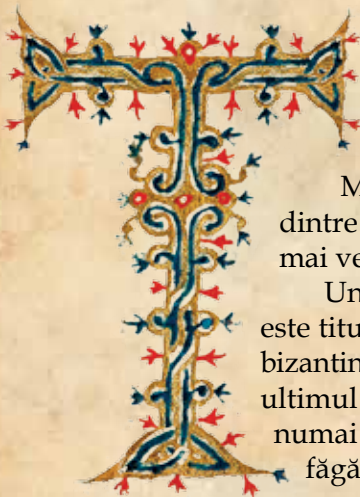
Marin Pascu, „Unirea - vis neîmplinit”, 1992

TETRAEVANGHELUL DE LA HUMOR

etraevanghelul de la Humor este unul dintre cele mai prețioase manuscrise din patrimoniul național românesc. A fost scris de către ieromonahul Nicodim, la 17 iunie 1473, și ferecat la 23 noiembrie 1489, din porunca lui Ștefan cel Mare. Marea sa valoare constă, mai ales, în faptul că pe una dintre file este înfățișat însuși domnul Moldovei, acesta fiind cel mai vechi portret al său care se mai păstrează.

Un amănunt care atrage atenția în colofonul manuscrisului este titulatura lui Ștefan cel Mare de *împărat*. Căsătorit cu prințesa bizantină Maria Asanina Paleologhina, ruda lui Constantin al XI-lea, ultimul împărat la Bizanțului, domnul Moldovei și-a asumat nu numai supremul titlu, ci și îndatorirea de apărare a creștinătății, făgăduință careia i-a rămas credincios până la moarte.

Tetraevanghelul a avut o soartă destul de zbuciumată. După ce a fost așezat în Mănăstirea Humor, manuscrisul a fost trimis în cetatea Ciceu de către egumenul Paisie, în ajunul campaniei sultanului Soliman Magnificul în Moldova (1538). Aici a fost găsit de Petru Rareș, care l-a luat cu sine la Istanbul, unde a rămas până în anul 1541, când Rareș și-a recăpătat domnia și s-a întors în țară. Domnul l-a dăruit Mănăstirii Humor, unde manuscrisul a rămas până în 1654, când a fost luat de cazacii lui Timuș Hmelnițchi. După înfrângerea acestora, manuscrisul a ajuns în mâinile generalului Kemény János, de la care a fost răscumpărat de domnul Moldovei, Gheorghe Ștefan, care l-a așezat, pentru a treia oară, în Mănăstirea Humor, la 25 septembrie 1657.

Mănăstirea a fost desființată de stăpânirea austriacă în 1786, iar tetraevanghelul a fost trimis la Mănăstirea Putna, unde a rămas până la 27 noiembrie 1826, când a fost transferat la capela episcopală din Cernăuți, din porunca episcopului Isaia Baloșescu. În

1906, manuscrisul a fost inclus în expoziția organizată la București cu ocazia împlinirii a 40 de ani de domnie a regelui Carol I. După acest an, manuscrisul a ajuns la Mănăstirea

Dragomirna, apoi la Putna, în 1957, la împlinirea a 500 de ani de la urcarea pe tron a lui Ștefan cel Mare. În 1971, tetraevanghelul intră în custodia Muzeului de Istorie din București, unde rămâne până în 2004, când se întoarce la Mănăstirea Putna.

Din punct de vedere artistic, tetraevanghelul se caracterizează printr-un scris foarte îngrijit, cu titluri scrise în aur și frontispicii bogate, în culori vii, bine păstrate. Toate cele patru

Sfinte Evanghelii sunt precedate de icoanele evangheliștilor. Pe prima copertă se găsește icoana *Învierii Domnului*, iar pe ultima, icoana *Adormirii Maicii Domnului*, hramul Mănăstirii Humor.

Drumul lui în istorie poartă pecetea celui care l-a comandat: dificil, dar izbândind, lumină spre folosul oamenilor, cale spre Hristos.

MONAH ALEXIE G.

În mijlocul icoanei mărturisitorilor din perioada comunistă este chipul Patriarhului Justinian

Una dintre cele mai frumoase file din istoria demnității umane și a reînțoarcerii omului la Dumnezeu s-a scris în închisorile comuniste din România. Torturați sălbatic, o serie de români au rezistat teribilei violențe la care au fost supuși pentru a abdica de la crezurile lor politice și, mai ales, umane și religioase.

Martirii și călugării cu viață sfântă din perioada comunistă, dintre care mulți au fost și deținuți politici, s-au născut dintr-un popor credincios, din bărbați și femei care nu și-au plecat genunchii ideologiei atee, din preoți care au știut să ardă pentru a lumina și a încălzi credința și dragostea de Dumnezeu a poporului. Între ei au fost și ierarhi care au avut de dus o cruce extrem de grea, fiind cei mai expuși în relația cu regimul comunist. Între 1948 și 1977, episcopi, preoți și popor au avut un conducător de excepție: Patriarhul Justinian – „omul pe care Dumnezeu l-a trimis în Biserica Sa din România”, după cuvintele mitropolitului Bartolomeu Anania.

Omul lui Dumnezeu

Promovarea preotului văduv Ioan Marina, începând cu alegerea ca Episcop-vicar

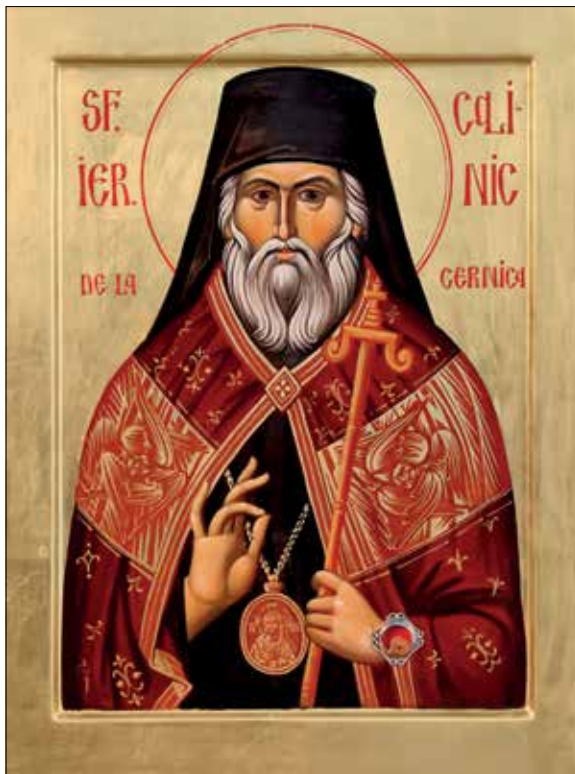
la Iași, în 1945, a fost facilitată de o întâmplare. În timpul evadării care i s-a organizat lui Gheorghe Gheorghiu-Dej pentru a ajuta la pregătirea loviturii de stat din 23 august 1944, mașina care îl transporta a făcut pană, iar evadatul a fost adăpostit pentru câteva ore de către viitorul patriarh, pe atunci preot în Vâlcea.

A fost numit la început „patriarhul roșu”. Însă cei din apropierea lui și-au dat seama că este patriarhul lui Dumnezeu. De același lucru și-a dat seama Securitatea: „hoțul acesta de cai ne-a înșelat”.

Ctitor în timpuri potrivnice

În plină ascensiune a regimului comunist, Patriarhul reușește ceea ce nu se reușise în toată perioada interbelică: prima canonizare a mai multor sfinți români, în 1950–1956. Atunci Biserica a confirmat oficial cinstirea de care se bucurau Sfântul Ierarh Calinic de la Cernica, Sfinții Ierarhi Mărturisitori Ilie Iorest și Sava, Sfinții Cuvioși Mărturisitori Visarion și Sofronie, Sfântul Mucenic Oprea și Sfântul Ierarh Iosif cel Nou.

În 1966, când regina Angliei i-a oferit un Rolls Royce, în chip de prețuire, el a cerut să îi fie transformat acest cadou în hârtie specială

Când averile mănăstirilor au fost confiscate de către guvernul lui Al. I. Cuza, în 1863, datorită respectului pe care domnul îl avea pentru Sfântul Calinic, el nu a confiscat proprietățile mănăstirii Frâsinei, ctitoria sfântului ierarh. Sfântul Calinic a fost canonizat în 1955.

pentru a tipări Biblia. După doi ani, numai după ce a arătat conducătorilor statului că în Coreea de Sud se distribuie 200.000 de Biblii, în România fiind nevoie de 1.000.000, a obținut aprobare pentru 200.000 de exemplare, o cifră uriașă pentru cine știe ce însemna aprobarea unui tiraj de carte religioasă în perioada comunistă.

Patriarhul Justinian a înțeles rostul monahismului, i-a sprijinit dezvoltarea într-o perioadă cu totul potrivnică. S-a îngrijit de partea duhovnicească, dar și de cea materială, asigurând o activitate economică prin care mănăstirile să se întrețină prin înființarea în ele de centre de meșteșuguri.

Multe dintre inițiativele sale au fost împiedicate de către regimul comunist. De exemplu, statul nu a permis canonizarea voievozilor Ștefan cel Mare și Constantin Brâncoveanu (vor fi canonizați după căderea comunismului, în 1992), dorind să păstreze aceste figuri exemplare ale istoriei românilor doar în sfera politică, cenzurând lucrarea duhovnicească pe care ei au desfășurat-o.

În 1959, prin Decretul 410 au fost scoși din mănăstiri majoritatea călugărilor. Tot acum au fost desființate cele 56 de școli monahale

înființate prin hotărârea patriarhului Justinian în mănăstirile importante.

Datorită în principal Patriarhului Justinian, închiderea mănăstirilor nu s-a întâmplat de la început, în anii 1948-1949, și astfel Biserica și românii au câștigat zece ani de monahism. Și nu numai țara noastră, ci întreaga lume, căci în acei ani s-au format ori au scăpat de moartea în închisoare părinți care au ajuns cunoscuți nu doar în spațiul ortodoxiei mondiale, ci în întreaga lume creștină.

Cred într-un Dumnezeu

Odată cu recunoașterea funcționării legale a BOR, statul a recunoscut Mărturisirea de credință a Bisericii, care a fost o adevărată lucrare dogmatică făcută de cei mai buni profesori de teologie ai vremii. De asemenea, Patriarhul Justinian a obținut salarizarea parțială a preoților de către stat, ceea ce însemna recunoașterea contribuției lor la binele public și oprea posibilitatea incriminării pe motive de credință.

Într-o societate bazată pe frică, prestația publică a patriarhului era o gură de aer pentru normalitate și o stavilă pentru o persecuție publică vădită. Pentru cine lupta patriarhul? Pentru fiecare suflet al turmei lui. Iar unele din aceste suflete au folosit din plin curajul și spațiile de manifestare a credinței create de către patriarh.

În 1959, este convocată o adunare a tuturor studenților la medicină, în jur de 5.000, în care primarul Bucureștilor îi acuză că merg la biserică, aprind lumânări, se închină, sărută icoanele. Doctorul George Stan, viitorul medic al Patriarhului, își amintește cum o studentă din anul VI, „mică de statură, pe fața căreia se citea blândețe și bunătate”, a fost prima înfierată nominal: „Dumneata ce crezi, tovarășă?” a întrebat-o primarul. Aceasta a răspuns tare, clar și cu demnitate: „Cred într-un Dumnezeu, Tatăl Atotțitorul, Făcătorul cerului și al pământului, văzutele tuturor și nevăzutele”. Era primul articol al Crezului, explicat în Mărturisirea de credință a Bisericii Ortodoxe aprobată de către stat. Adunarea a fost încheiată, căci de-acum primarul s-a temut că Occidentul va spune că în România este persecutată credința.

Toți suntem familia Patriarhului

În fața statului comunist, Patriarhul a știut să realizeze câteva unități pe care s-a bazat

de-a lungul întregii confruntări. A realizat o unitate aproape desăvârșită între membrii Sfântului Sinod, între ierarhi și preoți, o unitate în domeniul social între cultele recunoscute de stat, o implicare a BOR în mișcările ecumenice mondiale și în cele de promovare a păcii, ca mijloc de a păstra legătura cu exteriorul.

În vârstă, cu o sănătate din ce în ce mai subredă, este internat la spitalul Elias în ianuarie 1977. Pe 26 martie este externat, fără a fi fost înștiințat de dezastrul produs de cutremurul din 4 martie 1977. Ajuns în Piața Victoriei, când vede un bloc dărâmat, îi fășnește din inimă cuvântul plin de grijă: „Dar ce s-o fi întâmplat cu bisericile mele?”, după mărturia Patriarhului Teoctist, ucenic apropiat al său.

Va fi înmormântat la Mănăstirea Radu Vodă. Când, din cauza înghesuiei, rudele nu mai reușeau să intre în curtea mănăstirii, cineva a strigat:

„- Vă rugăm, faceți loc să treacă familia Patriarhului!”

„- Și noi suntem familia Patriarhului! Toți suntem familia Patriarhului!” i s-a răspuns.

Rostul Patriarhului

Atitudinea lui față de regimul comunist a stârnit mirare și încă va stârni pentru cei care nu o înțeleg în resorturile ei. Textele în care îl laudă pe Stalin ori pe conducătorii comuniști ai vremii sunt pentru unii probe sigure și suficiente pentru a-l incrimina că a trădat Biserica. Mărturiile celor cărora le-a împărtășit gândirea sa, mărturiile informatorilor Securității, arată însă altceva: un om care a avut o strategie clară, validată de alți oameni ai lui Dumnezeu și validată de desfășurarea lucrurilor.

A știut să dea cezarului ce este al cezarului și lui Dumnezeu ce este al lui Dumnezeu. În numeroasele aprecieri laudative pe care le-a făcut în cadru oficial regimului comunist, nu s-a raliat niciodată la unul dintre cele mai importante elemente ale acestuia, lupta de clasă: „Biserica este deschisă și săracului, și bogatului, și fostului sărac, și fostului bogat”.

Dăruit de Dumnezeu cu un geniu al organizării și cu o inimă puternică și neînfricată, nu s-a speriat de disproporția uriașă dintre puterea lumească a regimului comunist și puterea Bisericii, îndrăznind să țină piept Securității. În această luptă s-a folosit de legătura personală pe care a reușit să o creeze cu prim-ministrul Petru Groza și de legătura personală cu Gheorghe Gheorghiu-Dej, pe

care mâna lui Dumnezeu a creat-o, iar patriarhul a știut să o folosească cu discernământ.

O icoană încă nepictată

În România comunistă s-au jertfit mulți, și rugăciunile lor au fost ascultate; au plâns mame și bunici pentru fiii și nepoții lor călăuziți pe calea ateismului, și lacrimile lor nu au fost trecute cu vederea de Părintele Ceresc. Totuși, cineva a trebuit să stea la cârma corăbiei Bisericii în mod văzut. Și acest om a fost patriarhul. Fără chipul și lucrarea lui de părinte, icoana mucenicilor și mărturisitorilor din perioada comunistă nu este completă.

Dacă la hirotonia întru arhiereu din 1945 spunea cu smerenie: „Știu că nu voi putea face nimic fără Domnul nostru Iisus Hristos”, tot cu smerenie își încheie și testamentul: „nu am scris spre laudă, ci ca să pot ruga cu toată căldura sufletului meu pe urmașii mei ca cele neîmplinite în Biserica lui Dumnezeu din România să le împlinească și să le desăvârșească”.

Vom încheia cu un alt cuvânt scris la trecerea la cele veșnice a Patriarhului Justinian de către mitropolitul Bartolomeu Anania, care îi adaugă numele în rândul păstorilor celor buni, amintiți în Evanghelia care se citește la pomenirea ierarhilor sfinți: „S-a vrut, și a fost Părinte, al tuturor păstoriților săi”. ■

Protos. Dosoftei D.

Biserica Radu Vodă, pe care Patriarhul Justinian a salvat-o de la distrugere și unde a ales să fie înmormântat.

Cum putem descoperi pe Hristos?

Dacă te numeri și tu printre cei pe care această întrebare îi macină, te poți considera a fi unul dintre eroii acestei lumi. Pur și simplu pentru că te zbați să exiști frumos în sânul unui mediu îmbibat de nepăsare și de îndoială! Ești un luptător într-o bătălie nevăzută, pe care o simți cu toți porii ființei tale. Te macină și te invadează prin toate simțurile. Lumea te împresoară de peste tot cu dorințe și cu patimi, cu întuneric înveșmântat în lumină, cu false plăceri ce doar promit veșnicia, cu nepăsare și îndoială.

Și, ca să fii sincer cu tine însuși, ai gustat și tu din acestea: din nepăsarea ce te-a cuprins cu ghearele-i ca de gheață atunci când te-ai simțit singur și neputincios, parcă uitat într-un univers plin de nedreptate și de durere, dar și de sfinți la care parcă nu mai ajungi; ai gustat și din îndoiala ce nu e decât rana sufletului care, sufocat fiind de micimea acestei lumi, se împiedică tot mai des în căutarea disperată a lui Dumnezeu. Și, pentru a fi sincer până la capăt, ai avut parte de momente în care, privind în jurul tău și în adâncurile oceanului propriei tale ființe, te întrebai doar atât: „Unde ești, Doamne?”

Ți s-a spus la ora de religie că Dumnezeu este peste tot. Probabil că, pentru moment, te-a liniștit

acest răspuns. Dar ai deschis ochii larg și nu L-ai văzut. Ai scormonit în inima ta și nu ți-ai amintit decât de clipele frumoase ale copilăriei tale, în care bunica sau, în cazul cel mai fericit, mama te învăța să rostești „Tatăl nostru”, rugăciune pe care tu o repetai ascultător. Dar de atunci te-au izbit valurile acestei vieți și ispitele acestei lumi. Iar tu, tăria unei stânci nu o ai! Plăcerile se încăpățânează să se strecoare în mintea și în trupul tău, păcatele din jur îți asaltează cetatea inimii ca niște mercenari ai unei armate a întunericului, iar neputința te îmbrățișează ca o ființă pe care încă o urăști și o iubești în același timp.

„Unde ești, Doamne?” Găsirea unui răspuns îți aparține, cu siguranță, în exclusivitate. Nimeni nu poate găsi răspunsul în locul tău. Pentru că fiecăruia Hristos Domnul are să-i răspundă în parte. Nu există manuale de credință. Nu există răspunsuri gata făcute și nici formule magice. Dacă prea mulți se încăpățânează în jurul tău să demonstreze că Dumnezeu nu există și că e fie o invenție a Bisericii, fie doar un antidot al fricii omului simplu, e bine să observi că nimeni nu se grăbește să demonstreze că El există! Dacă e nevoie, sfinții Îl mărturisesc - cu rugăciunea, cu mila, cu iertarea, cu iubirea de aproapele -, dar

numai atât! Fără demonstrații și silogisme.

El, pur și simplu, este! Cum să demonstrezi Viața Care este peste toți și peste toate? Să ne închipuim că cineva, urcând pe crestele munților, este înconjurat dintr-odată de un nor dens. Nu mai vede absolut nimic. Nici măcar pe sine! Ce i-am putea răspunde dacă l-am auzi strigând: „Vreau să văd un nor! De ce nu văd nimic?”

DEX-ul ne oferă aceste sensuri ale verbului „a descoperi”: a lua, a ridica de pe o persoană ceea ce o acoperă; a afla, a găsi un lucru căutat, necunoscut sau ascuns; a pătrunde o taină, un mister.

Toate aceste sensuri se aplică în efortul descoperirii lui Hristos. Deocamdată, a descoperi înseamnă a înlătura ceva aflat între tine și Hristos. Desigur, El, ca Dumnezeu, nu poate fi atins și nici „acoperit” de ceva din cele omenești. Dar în inima ta? Ce Îl poate „acoperi”? Ce anume Îl poate închide acolo ca într-un nou mormânt? Răspunsul se rezumă la un termen simplu, dar profund prin consecințele lui: păcatul.

A descoperi pe Hristos înseamnă, mai întâi de toate, a-ți „vedea” păcatele. Desigur, „a vedea” corect și a nu distorsiona Adevărul, luând pe sfinți în ajutor, la nevoie. Sfinții au înțeles grozăvia păcatului doar pentru că nu l-au (mai) săvârșit. Păcatul se arată hidos doar când e privit din afara lui, pentru că din interior ne minte și ne obligă a-l vedea plăcut și frumos.

Ce urmează? Dacă „vederea” păcatelor proprii a însemnat în mod implicit și spovedirea lor, finalitatea nu poate fi decât vederea lui Hristos

în Sfânta Liturghie. Mai întâi o vedere a Lui prin gesturi și cuvinte. Atât de necesare în această lume plină de orbi și de surzi sufletește! Tu vino să vezi și să auzi! Până să înțelegi ce se întâmplă dincolo de „vălul” gesturilor și al cuvintelor de acolo, va mai trece un timp. Dacă mai mult sau mai puțin, depinde doar de tine!

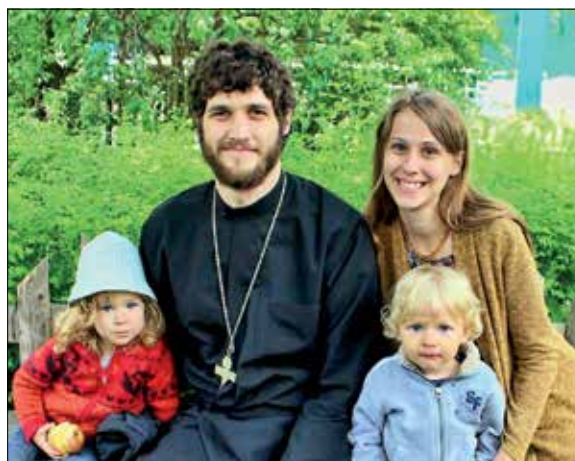
Acestea le afirm crezând și eu sfinților care L-au văzut pe Hristos în Sfânta Liturghie. Observă că nu am mai folosit ghilimele în aceste ultime afirmații. Adică sfinții L-au văzut în mod real încă din această viață. S-au împărtășit cu Trupul și cu Sângele Lui după ce au dat la o parte păcatele din ființa lor, și au descoperit pe Hristos.

Închei cu același îndemn la eroism cu care am început aceste rânduri. Creștinismul este credința celor care s-au jertfit pe ei înșiși pentru Hristos – Care îți va fi aproape în toată această luptă –, nefiind nicidecum religia celor care au fost jertfiți pe altarul impersonal și mincinos al acestei lumi. Nu acoperi pe Hristos cu propriile-ți păcate! ■

Ierod. Paulin I.

Familia unui preot ortodox din America

El

Am crescut într-o casă cu credințe amestecate. Tatăl meu provine dintr-o străveche familie de evrei așkenazi din Polonia. Bunicul meu credea în Dumnezeu și era și șeful masonilor din Statul New York. Bunica mea era atee și o socialistă activă. Unul dintre prenumele mele este Karl, în cinstea fratelui ei – iar fratele ei a fost numit după Karl Marx. Tatăl meu este un ateu convins, cu toate că la marile sărbători evreiești Yom Kippur și Rosh Hashana merge la o sinagogă reformată unde rabin este o femeie lesbiană. Am crescut aproape fără vreo influență evreiască: doar spuneam împreună, în fiecare an, o rugăciune Hanuka în ebraică atunci când aprindeam menora. Toate rudele din partea tatei sunt atee. În prezent sunt singurul dintre ei care crede într-un soi de divinitate.

Dinspre mamă provin dintr-un neam de luterani norvegieni și germani. Când părinții mei au decis să se căsătorească, mama mea a fost exclusă din familia ei, pentru că tatăl ei îi ura pe evrei.

Din cauza acestui amestec de religii, am fost și botezat și circumscris. Mergeam din când în când la o biserică luterană, în copilărie, dar asta nu era o parte importantă a vieții noastre. Credeam în Dumnezeu, dar nu știam prea multe despre El, nici nu-mi păsa de El.

Criză

Părinții mei au divorțat când aveam zece ani și ne-am mutat, eu, fratele și mama, într-un

orășel din statul New York, în munții Catskill. La școală nu mă puteam integra, așa că mama a avut o idee. Fratele meu mergea de ceva timp la un cerc biblic baptist, unde își făcuse mulți prieteni, și mama mi-a zis să merg și eu. Am mers destul de regulat, dar biserica tot nu intra în preocupările mele. Însă eram adesea mișcat de cele pe care le auzeam.

Pe când aveam 14 ani m-am împrietenit cu o fată de care m-am îndrăgostit. Prietenia noastră a durat un an de zile, după care ea a întrerupt relația. Am fost distrus și am făcut o depresie. Cinci luni de zile plângeam până adormeam. Într-o noapte mi-a venit un gând. Mi-am adus aminte că am o Biblie de la biserica luterană. Am luat-o și am început să citesc din cartea Facerii, dar nu am găsit nimic care să mă ajute. La cercul biblic aflasem însă că există și un Nou Testament, așa că am deschis la Evanghelia de la Matei. În ciuda lungii genealogii din primul capitol, harul lui Dumnezeu a lucrat. Am citit jumătate din Evanghelia în noaptea aceea. Îmi aduc aminte că am simțit o frică sfântă tot timpul, cu toate că nu înțelegeam cele ce citeam. Am știut atunci că Dumnezeu există, și mi-am dorit să-L urmez.

Am început să merg la cercul biblic o dată pe săptămână; apoi de două și chiar de trei ori. Întreaga mea viață s-a schimbat în câteva luni. Stăteam treaz până la răsăritul soarelui citind din Biblie. Am încercat să-i aduc pe mulți oameni la credință!

Entuziasm

După o vreme am început chiar să ajut

la „slujbele” de la biserica noastră. Bisericile evanghelice nu sunt nici pe departe liturgice. În loc de altar aveam o scenă unde „formația de rugăciune” cânta. Eu cântam la saxofon într-o formație pe care am numit-o „Ascultarea Unului”. Biserica făcea parte din mișcarea harrismatică, penticostală. Câteodată ne vizitau și „profeți”. Cunoșteam oameni care „vorbeau în limbi”, dar acest lucru nu era ceva obișnuit la noi la biserică. Însă, în timpul „slujbelor”, atmosfera se încălzea – plângeam, ne clătinam, băteam din palme și credeam că simțim pe Sfântul Duh în timpul celor mai intense momente. Mai ales în timpul rugăciunii credeam că simțim cum Dumnezeu ne îndeamnă să vorbim oamenilor, ca și cum cu toții eram profeți întrucâtva. Privind în urmă, este cât se poate de evident că noi confundam emoțiile și impulsurile omenești cu inspirația divină.

Îndoială și descoperire

Însă în tot acest timp eram luptat de îndoială. Educația ateistă cu care am crescut m-a învățat să pun totul la îndoială. Citeam critici aduse Bibliei și multe articole care-mi tulburau sufletul. Petreceam zile întregi într-o mare tensiune, chinuit de gândul că religia mea este o invenție – „Poate că relația mea cu Dumnezeu este numai în capul meu și are o explicație psihologică?” Însă, din fericire, am aflat că există o apărare rațională a creștinismului. Foarte curând am observat că un argument care tot apărea se rezuma la un cuvânt: tradiție. Citind cărți protestante precum *Apărarea lui Hristos*, a lui Lee Strobel, și lucrări apologetice de pe internet, am văzut că putem să avem încredere în Biblie pentru că putem să avem încredere în tradiția apostolică timpurie. Din moment ce putem avea încredere în Scriptură datorită tradiției, cum mai poate fi adevărată doctrina protestantă *sola scriptura*, adică faptul că numai Sfânta Scriptură poate fi crezută?

Acest gând mi s-a strecurat în minte încet-încet. Într-o zi, ca o descoperire dumnezeiască, mi-am pus întrebarea: „De ce cred eu, oare, că biserica protestantă este adevărată când ea are cel mult 500 de ani?” Îndată am înțeles că nu poate fi adevărată fiind atât de nouă, așa că am pornit în căutarea Bisericii primare. Am căutat pe internet și mi-am dat seama că trebuie să aleg între Ortodoxie și Catholicism. Am început să vizitez ambele biserici.

Nu după mult timp mi-a devenit clar că

Biserica Ortodoxă era cea corectă. Și aceasta pentru că am aflat de bisericile monofizite – Coptă, Armeană etc. Am văzut că deși bisericile Ortodoxe și monofizite sunt despărțite de 1500 de ani, ele au o doctrină foarte apropiată, în timp ce Biserica Catholică învață ceva total diferit. Nu spun că biserica monofizită este ortodoxă; însă ei sunt în mod clar mai aproape de noi decât Biserica Catholică. Pe lângă acestea, vizita mea la biserica catolică a fost dezamăgitoare. Preotul mi-a dat pliante scrise de catolici despre cum ar trebui să ne bucurăm de toate religiile lumii prin practicarea metodelor lor de rugăciune și de meditație!

Ortodoxie și protestantism

Tot ce aflam despre Ortodoxie mă ajuta să înțeleg creștinismul. Țineam legătura cu un om de rugăciune, citețul Arsenie, căruia îi datorez dragostea mea pentru Biserică. Cu toate acestea, a fost o adevărată luptă să-mi conving mintea și inima să accepte Ortodoxia. De exemplu: obișnuiam să cred tot ceea ce spunea pastorul meu protestant ca și cum venea din gura lui Dumnezeu. După ce am început să mă gândesc la a deveni ortodox, el a început să predice împotriva botezului copiilor și a cinstirii Maicii Domnului. Știam că Dumnezeu nu putea fi în Biserica Ortodoxă și, în același timp, să vorbească prin gura pastorului meu. Privind în urmă, lucrurile sunt clare – câțiva ani după aceea, acel pastor și-a părăsit soția pentru o femeie care venea adesea la cercul

Biserica Mănăstirii Sfântul Tihon

nostru biblic. Cum putea Dumnezeu să îndemne un om nu numai la adulter, dar și la a se căsători cu amanta? Bineînțeles că nu știam că aceste lucruri se întâmplau în acea perioadă.

Protestanții sunt tot timpul în căutarea Bisericii primare. Însă foarte puțini dintre ei citesc vreun Sfânt Părinte; ei citesc în principal Biblia și cărți moderne care-i inspiră. Pe când, dacă citesc scrisorile Sfântului Ignatie de Antiohia (†107) văd că Euharistia este descrisă ca fiind Trupul real și Sângele real ale lui Hristos. Iar dacă citesc Catehezele Sfântului Chiril al Ierusalimului (†386) văd credința ortodoxă predicată în secolul al IV-lea.

Protestanții mai spun și că putem avea încredere numai în Biblie, pentru că tradiția poate fi alterată. Însă propria lor Biblie este produsul tradiției. Biblia nu a căzut din cer, ci cărțile care o alcătuiesc au fost adunate laolaltă în timp, de către sfinți episcopi adunați în sinod și inspirați de Sfântul Duh. Abia pe timpul Sfântului Atanasie cel Mare (†373) a fost pus Noul Testament în forma finală, conținând scrierile pe care le avem astăzi. Așa că, dacă Biblia provine din tradiție, de ce protestanții condamnează tradiția?

Un alt argument folosit frecvent de protestanți este acela că închinarea la icoane este idolatrie și că evreii niciodată nu au avut icoane. Însă în Vechiul Testament Dumnezeu le-a poruncit evreilor să facă draperii pentru templu brodate cu imagini de heruvimi (Ieșirea 36, 8), și să facă Chivotul Legii, care avea chipurile unor heruvimi (Evrei 9, 5). Pe lângă aceasta, din Vechiul Testament este evident că evreii arătau o deosebită cinstire Chivotului, știind,

bineînțeles, că cinstind Chivotul dădeau cinste lui Dumnezeu, exact cum facem și noi când cinstim icoanele.

În sfârșit, este o mare ironie, de care mulți protestanți nu-și dau seama, că *sola scriptura* nu se regăsește în Biblie. Unde anume poți găsi în Biblie un verset care să afirme că numai ea singură poate fi considerată drept inspirată? Nu există niciunul. De asemenea, unde poți găsi în Biblie un verset care să spună care cărți alcătuiesc Biblia? Nu există. Fără să-și dea seama, protestanții nu au respins tradiția: pur și simplu au făcut schimb între tradiția Ortodoxă și una nouă, făcută de oameni.

Ortodox

La începutul anului doi de facultate am fost primit în Biserică prin mirungere. În facultate făceam parte dintr-un grup evanghelic și conduceam cercul lor biblic, unde propovăduiam pe față Ortodoxia. Îmi mulțumesc lui Dumnezeu pentru că astfel unii dintre cei mai apropiați prieteni ai mei s-au convertit. Am înființat și o frăție ortodoxă în facultate. Am început dispute cu o fată penticostală care era președinta unui cerc protestant. Ea a început să vină la întâlnirile grupului ortodox și acum este soția mea.

Imediat după facultate am venit la Seminarul Ortodox de la Mănăstirea Sfântul Tihon din South Canaan, Pennsylvania, și am fost hirotonit diacon în 2011 și preot în 2013. Locuiesc la mănăstire de cinci ani, luând parte la Dumnezeiasca Liturghie în fiecare zi a săptămânii. Suntem binecuvântați să-l avem duhovnic pe părintele stareț. În prezent mă ocup de pangarul mănăstirii și în curând voi merge în orașul Albany, statul New York, pentru a păstori o parohie.

Ea

Dacă cineva mi-ar fi spus în urmă cu zece ani că într-o zi nu numai că voi deveni ortodoxă, dar și soție de preot, aș fi spus că este o nebunie.

Am crescut într-o familie foarte religioasă. Părinții mei erau foarte activ implicați în viața bisericii lor, devenind pastori când eu eram în liceu. Bunicii mei au fost și ei pastori amândoi. Eram penticostală și îmi plăcea foarte mult. Și eu eram foarte activă. În facultate am condus un cerc biblic, eram unul dintre cei care conduceau rugăciunile la biserica mea și

am ajutat la organizarea unui grup protestant în facultate. Plănuiam să urmez o școală de misionari pentecostali după ce mi-aș fi luat masterul în istorie.

Ca o ironie a sorții, unul dintre catalizatorii convertirii mele a fost participarea la o conferință pentecostală. Era de fapt un eveniment de o zi în care mii de oameni, înghesuți într-un stadion de fotbal, țineau post și se rugau pentru țară. Toți studenții au primit câte o carte despre cum să începi o misiune în facultate. Am luat cartea cu plăcere. Cartea era pentecostală – nici pe departe ortodoxă –, însă vorbea cu o atât de mare pasiune despre Biserica primară încât, după ce am citit-o, mi-am dorit foarte mult să aflu cum se rugau primii creștini și ce credeau ei.

În acel semestru am urmat un curs intensiv despre Biserica primară. Am citit cărți de dogmatică și despre Sfinții Părinți. M-am împrietenit și cu un alt student la istorie care era ortodox. Am început să dezbaterem probleme de teologie, ceea ce m-a făcut să încep să strâng dovezi despre cum Ortodoxia nu este atât de corectă ca și pentecostalismul. Interesant este că, cu cât studiam mai mult problema, cu atât îmi dădeam seama că nu pot demonstra aceasta. Când am aflat despre Succesiunea Apostolică și despre Sfânta Euharistie ca fiind prezente în învățăturile primilor creștini am știut că trebuie să fiu ortodoxă. Cum puteam

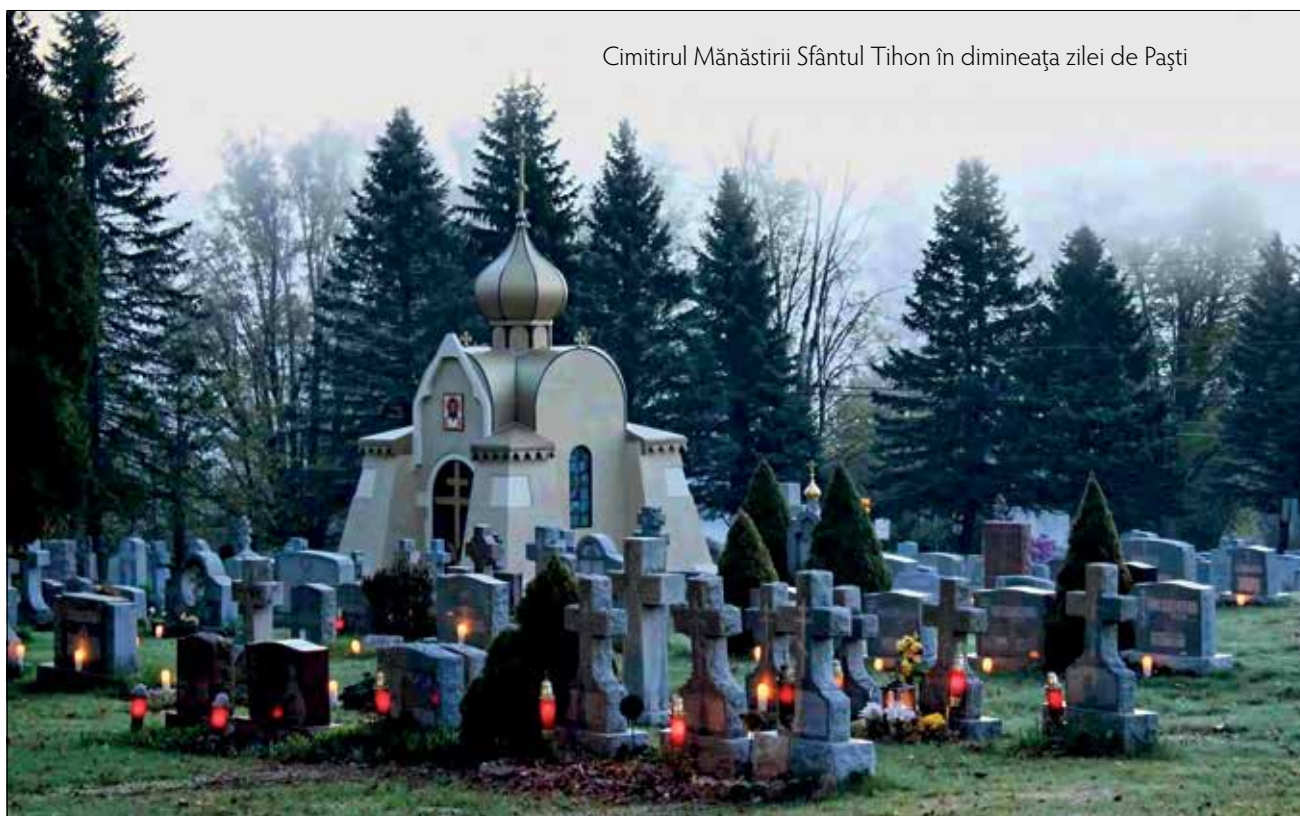
să continui a fi creștină fără să primesc Trupul și Sângele lui Hristos?

Sunt ortodoxă de mai bine de cinci ani. M-am căsătorit cu studentul acela ortodox, care acum este preot. Ne-am mutat în alt stat pentru ca el să meargă la seminar. A absolvit acum doi ani și de atunci lucrează la Mănăstirea Sfântul Tihon.

De când locuim pe lângă seminar am întâlnit oameni cu experiențe similare. Cel puțin jumătate dintre seminaristi sunt convertiți de la protestantism. Biserica Ortodoxă câștigă mulți adepți dintre protestanți pentru că oamenii caută o credință mai profundă.

Sunt așa de bucuroasă că am descoperit Ortodoxia. O iubesc atât de mult. ■

Matthew și Rebekah Markewich

Cimitirul Mănăstirii Sfântul Tihon în dimineața zilei de Paști

Nimic nu este mai important în lume decât dragostea care ne leagă

Ana Blandiana s-a născut în 1942. Faptul că tatăl său, preot, a fost deținut politic i-a marcat adolescența și a constituit prima confruntare cu sistemul totalitar comunist. A reușit să se afirme ca poetă, fiind tradusă în multe țări străine. I s-a interzis să publice în 1959–1964, 1985, 1988–1989.

Este căsătorită cu Romulus Rusan din 1960. A fost membru fondator și președinte al Alianței Civice și a organizat, împreună cu Romulus Rusan, Academia Civică, realizatoarea Memorialului Victimelor Comunismului și al Rezistenței de la Sighet, sub egida Consiliului European. Este membră a Academiei Europene de Poezie, a Academiei de Poezie „Stéphane Mallarmé” și a Academiei Mondiale de Poezie (UNESCO).

Vă rugăm să ne spuneți câteva cuvinte despre oamenii care v-au influențat major viața.

Așa cum este firesc, dar poate într-un fel mai norocos și mai semnificativ decât de obicei, Mama și Tata au fost nu numai cei ce mi-au dat viață, ci și cei care m-au format din punct de vedere moral, și al căror destin mi-a influențat în mod determinant destinul. Mai mult chiar, ei au fost și au rămas până acum, când sunt de mult mutați în amintire, principalele mele modele. Nu erau asemănători, mai degrabă complementari, iar faptul că m-am străduit să le calc amândurora pe urme a lărgit diapazonul influențelor și al predispozițiilor mele.

Mama, rămasă de la 17 ani orfană de ambii părinți, și-a petrecut prima tinerețe crescându-și cei trei frați mai mici, pentru ca, după căsătorie, să ne crească singură, pe mine și pe sora mea, în lungii ani de închisoare ai Tatei. A fost întotdeauna punctul de sprijin, într-un univers mereu alunecos, al tuturor celor din jurul ei și în jurul ei gravita în permanență un fel de curte formată din prieteni mai tineri sau mai bătrâni, care i se supuneau ca să se poată hrăni din puterea ei sufletească. În lupta care, pentru ea, era clipă de clipă viața, dincolo de tragediile trăite și de suferințele îndurate, nu a renunțat niciodată să fie ea însăși: o ființă care știa că, indiferent ce i se întâmplă, Dumnezeu nu o va părăsi. A fost, cred, cel mai curajos om pe care l-am cunoscut și unul dintre foarte pușinii pe care nu i-am văzut niciodată înfrânți. Am moștenit și am învățat de la ea acest tip de curaj, care cuprindea în sine credința, neoboseala și nerenunțarea, și care își avea rădăcina într-o ciudată trăsătură de caracter, pe care mi-a transmis-o și mie: aceea de a nu respecta, și chiar de a nu înțelege, ierarhiile stabilite de ceilalți, de a nu accepta decât lucrurile trecute prin propria minte și prin propria inimă.

Despre Tata am scris mult în cărțile mele, deși l-am cunoscut mai puțin. El a fost instanța supremă a copilăriei, căruia toți îi spuneau Părinte, în timp ce eu eram mândră că este părintele meu, la care – ca să-l asculte predicând – se strâneau mulțimi ce nu încăpeau în biserică. Impunător, respectat, salutat de toată lumea și oprit pe stradă de nenumărați oameni să-i solicite sfaturi, să-i spună necazuri, să-i ceară părerea, când rămânea numai cu mine mă uimea – și-mi amintesc și acum uimirea – prin felul în care nu obosea și nu se plictisea să-mi răspundă la toate întrebările, deși eram copil, ca unui egal. Mult mai târziu aveam să înțeleg – observându-mă pe mine însămi – că Tata pur și simplu nu cunoștea o altă relație decât cea de egalitate. Dar nu numai

această calitate, devenită uneori handicap, am moștenit-o de la el, ci și acea aproape nefirească indiferență sau, mai degrabă, jenă și chiar aversiune față de problemele materiale. Preot fără arginți, refuza să ia bani de la credincioși pentru că îndeplinirea Sfințelor Taine nu poate fi plătită, iar această axiomă a fost suficientă pentru a ne trans-

Mama nu a renunțat niciodată să fie ea însăși: o ființă care știa că, indiferent ce i se întâmplă, Dumnezeu nu o va părăsi.

forma sărăcia în austeritate. Iar acest mic miracol a funcționat pentru mine până azi. Arestat pentru ultima oară și dispărut din viața mea la sfârșitul adolescenței, atunci când întrebările mele aveau mai mult ca oricând nevoie de răspunsurile lui, Tata a devenit încet, încet, un personaj mitic, totul petrecându-se în așteptarea întoarcerii lui, când aveam să înțeleg totul. Nici o clipă nu m-am gândit că s-ar fi putut să nu se mai întoarcă sau că – așa cum s-a și întâmplat – moartea avea să se substituie libertății și să interzică dialogul. Într-un anume sens, absența Tatei mi-a influențat destinul mai mult decât ar fi putut s-o facă prezența sa, iar dispariția lui, înainte de a răspunde întrebărilor care îl așteptau de ani de zile, a reprezentat o frustrare care mi-a pecetluit destinul. Cărțile pe care le-am scris nu sunt decât încercările mele de a răspunde în locul lui la întrebările pe care i le pregătisem. De altfel, înainte de acest sigiliu psihologic și spiritual, destinul meu fusese marcat fizic de destinul lui. Originea mea nesănătoasă, de fiică a unui deținut politic, a fost cea mai puternică legătură dintre noi și întâmplarea care mi-a marcat în mod definitoriu devenirea. Tata a fost mitul fondator al acestei deveniri și modelul neinfirmit nici o clipă.

La doi ani, în brațele mamei, sub bradul de Crăciun

Școala de Vară de la Memorialul Sighet, iulie 2013

Un alt model a fost prima mea profesoară de istorie: Domnișoara Ilea. Nu știu dacă atunci – când se întâmpla să fac eforturi pentru a nu izbucni în plâns în timp ce ne preda istoria României – eram conștientă de măsura în care voi rămâne influențată pentru totdeauna de viziunea ei îndurerată și în

Nu am fost decât un scriitor care credea că datoria lui este să scrie ceea ce crede și să încerce să publice ceea ce a scris.

același timp neiertătoare, dar mult mai târziu, ca scriitor, i-am recunoscut în paginile mele spiritul care mă marcaseră. Țin minte și acum o lecție despre România în timpul Primului Război Mondial, despre dramatismul alegerii taberei spre care urma să ieșim din neutralitate, optând pentru renunțarea sau la Basarabia sau la Ardeal, și despre faptul că atunci când armata română a traversat Carpații, intrând în război de partea Antantei, soldații entuziaști purtau bocanci cu tălpi de carton, rod al unor afaceri oneroase cu furniturile. Când aveam să muncesc la Memorialul Sighet, acest amestec de patriotism dureros și de spirit critic necruțător a devenit criteriul de cernere a faptelor și adevărilor și convingerea că nu-ți iubești cu adevărat poporul decât dacă-l judeci cu asprime.

Ca adult, adică o jumătate de secol de viață, nimeni nu a avut asupra mea o influență mai mare și mai majoră decât soțul meu, Romulus Rusan. Și nimeni nu m-a ajutat mai mult. Aveam mai puțin de 18 ani când ne-am cunoscut, el cu câțiva ani mai mult, și am crescut împreună, modelându-ne și sprijinindu-ne reciproc. Dar, în mod evident, eu am fost beneficiara principală a legăturii noastre,

despre care am știut amândoi din prima secundă că este – în înțelesul cel mai profund al cuvântului – definitivă. Cu siguranță și el ar fi fost fără mine diferit, dar eu fără el mă îndoiesc că aș fi putut rezista, nu numai spiritual, ci și fizic, într-o lume pe care nici nu voiam s-o accept și de care nici nu știam să mă apăr. Spiritul lui de echilibru pe care l-am învățat cu greu și numai cu anii, răbdarea lui de neînchipuit lângă continua mea trepidație, felul lui de a analiza critic fiecare lucru și situație, și la nevoie chiar de a îmbrăca, pentru a mă convinge, roba „avocatului diavolului” lângă entuziasmul meu mereu grăbit și fervoarea mea fără frâu, au reușit să mă protejeze, adăugând revoltei mele nestăpânite – care era și a lui și la care nu a încercat niciodată să mă facă să renunț – inteligente și uneori de-a dreptul savante măsuri de protecție.

Ați fost un opozant al regimului comunist. În ce a constat această opoziție și care a fost cel mai tensionat moment al ei? De unde ați avut forța de a vă asuma o asemenea poziție?

Nu am fost decât un scriitor care credea că datoria lui este să scrie ceea ce crede și să încerce să publice ceea ce a scris. Să scriu nu mă putea împiedica nimănui. Mă puteau împiedica doar să public. Iar interdicțiile – atunci când eram deja cunoscută – nu au făcut decât să atragă atenția

○ lumânare pentru cei care au murit în temnițele comuniste în Spațiul de Reculegere și Rugăciune al Memorialului

asupra mea, să mi se copieze de mână poeziile interzise, să se difuzeze ilicit. Au fost perioade în care am fost nu numai autoarea cuvintelor mele, ci și autoarea tăcerilor mele. Nu e prima oară când o spun, dar n-aș vrea să mă socotiți nici exagerat de modestă, nici ipocrită, dacă vă mărturisesc că nu mi se pare că am făcut ceva pentru care aș fi avut nevoie de o forță specială. Pur și simplu așa eram eu făcută: să scriu ceea ce cred. Mi-ar fi fost infinit mai greu să scriu minciuni sau ode. De altfel, nimeni nu te putea obliga să o faci. Nu era nevoie decât de curajul să refuzi.

Cum ați defini unui tânăr, în câteva cuvinte, atmosfera din societatea comunistă?

În epocă atmosfera era definită prin cei trei „F”: foame, frig, frică. Mi se pare o definiție prea fizică, prea ținând doar de capacitatea trupului de a îndura răul, chiar dacă era vorba de un rău real. În acest domeniu, de altfel, eu am suportat mai greu întunericul decât foamea, precaritatea luminii (care se întrerupea sau nu se găseau decât becuri de putere mică), decât a hranei. Dar și mai greu mi s-a părut să suport oportunismul, duplicitatea, promiscuitatea, suspiciunea. Nu ceea ce ne făceau ei nouă mi se părea de neîndurat, ci ceea ce ne făceam noi unul altuia.

Vă rugăm să ne prezentați câteva trăsături ale totalitarismului, care pot fi de folos în recunoașterea lui, atunci când apare în altă formă decât cea comunistă.

Amestecul de represiune și manipulare mi se pare caracteristica principală a oricărei societăți totalitare.

Represiunea, în măsura în care mai există, a luat forme noi, adesea oculte. În schimb, manipularea continuă să fie răul omniprezent căruia libertatea n-a făcut decât să-i adauge alte și alte mijloace de manifestare. Mă îndoiesc însă că, fără să cunoască istoria, tinerii vor fi în stare să recunoască în societatea de azi urmele sau chiar germenii celei de ieri.

De ce ați considerat că este necesar și că trebuie să vă implicați personal în realizarea Memorialului Sighet, a Cimitirului Săracilor, a Porții Memoriei?

Confuzia bine organizată și savant exploatată de cei ajunși la putere după 1989 – în condițiile în care fără cunoașterea adevărului libertatea obținută devenea nu doar inutilă, ci și periculoasă – m-a convins că transformarea dictaturii comuniste într-un stat de drept, adică îndeplinirea visului unei țări în care

să domnească legea, adevărul și responsabilitatea, nu poate fi înfăptuită decât în măsura în care aflăm adevărul despre ceea ce am trăit în comunism. O să-mi spuneți că știm ce am trăit. Nu e adevărat. Vă dau un singur exemplu: se spunea în mod curent „Mămăliga nu explodează” în sensul că, spre deosebire de polonezi sau unguri, românii

Sighet, Cimitirul Săracilor, la parastasul de Ziua Eroilor

nu se revoltă. Ei bine, Centrul de studii din cadrul Memorialului a descoperit aproape 200 de răscoale țărănești împotriva colectivizării, toate încheiate prin represiuni sălbatice. Memorialul de la Sighet s-a născut din nevoia de a afla dincotro venim, ca să înțelegem încotro trebuie să mergem. El este primul Memorial al Victimelor Comunismului din lume (în 2013 am aniversat jubileul de 20 de ani) și nu este doar un drum spre trecut, ci și unul spre prezent și viitor, pentru că numai înțelegând ce a însemnat comunismul putem să-i descoperim reziduurile din prezent care ne împiedică să înaintăm. Cât despre implicarea personală, ar fi fost minunat ca eu și soțul meu să putem sta să ne scriem cărțile și alții, istorici, sociologi, să fie dispuși să-și dea câteva decenii din viață acestei enorme munci de cercetare, de mediatizare și de

Memorialul de la Sighet s-a născut din nevoia de a afla dincotro venim, ca să înțelegem încotro trebuie să mergem.

educație, urgentă și strict necesară. Dar cum acest lucru nu s-a întâmplat, Romulus Rusan a lăsat deoparte literatura și s-a recalificat în istoria recentă și conduce Centrul Internațional de Studii care este creierul Memorialului, iar eu mi-am transformat

numele pe care îl făcuse cunoscut poezia într-un vehicul de răspândire a ideilor și adevărilor descoperite.

Ce personalități ale rezistenței anti-comuniste aveți ca modele?

Lista lor este lungă, iar Memorialul Sighet este, din acest punct de vedere, un rezervor de speranță, pentru tineri, când nu-și găsesc modelele de care au atâta nevoie (absența modelelor din societatea de azi fiind una dintre cele mai dramatice carențe ale

Împreună cu Lech Wałęsa, Gdansk, 2009

acestei societăți). Este destul să ne gândim la Iuliu Maniu, Gheorghe Brătianu, Monseniorul Vladimir Ghika, Episcopul Ioan Suciu, Vasile Voiculescu, Mihail Manoilescu, Mircea Vulcănescu. Destinele și caracterele lor de gânditori, de oameni de acțiune

Trăim ani în care criteriile de departajare a binelui de rău devin tot mai nesigure și dispar.

și de mucenici – care, prin felul în care au refuzat să-și infirme credințele și ideile, au optat singuri pentru jertfă – reprezintă niște excepționale standarde de moralitate, menite să stimuleze construcția sufletească și intelectuală a generațiilor următoare.

În ceea ce mă privește, voi aminti dintre nenumărații foști deținuți politici pe care i-am cunoscut personal doar pe câțiva: Corneliu Coposu, Constantin Ticu Dumitrescu, Părintele Constantin Voicescu, Elisabeta Rizea. Au fost oameni a căror forță spirituală și verticalitate morală m-au impresionat, m-au încurajat și m-au obligat să trec dincolo de frontierele estetice ale literaturii în spațiul faptei. Au fost oameni pe care i-am admirat și cărora am încercat să le semăn.

Ce înseamnă pentru dumneavoastră iubirea de patrie?

Să te simți responsabil de răul care o macină și să încerci să-l împiedici.

Vă nemulțumește ceva la societatea actuală?

Mă nemulțumesc multe la societatea actuală – și nu numai la cea românească –, dar cea mai mare nemulțumire și chiar spaimă este aceea că – îl citez pe Lech Wałęsa – „de libertate răul profită mai mult decât binele”. Apărută brusc și într-un moment când n-o mai spera aproape nimeni, libertatea a devenit la noi, după o scurtă perioadă de iluminare aproape mistică, un fel de ciudată povară cu care nu știam ce să facem, o noțiune căreia după ce o visasem fără speranță decenii la rând descopeream deodată că nu îi cunoaștem conținutul. Când, după cel de-al Doilea Război Mondial, au fost votate în unanimitate drepturile omului, Organizația Națiunilor Unite a uitat să voteze și o listă a datoriilor omului, încât adesea numeroasele drepturi și libertăți câștigate au rămas goale de conținut sau li s-a dat o proastă întrebuintare. În copilărie, când nu eram cuminte, mama mă pedepsea spunând „Cine nu știe de rușine, trebuie să știe de frică”. Rușinea dispăruse din societate demult, iar când a dispărut și frica, a început haosul. Trăim ani în care criteriile de departajare a binelui de rău devin tot mai nesigure și dispar. Pe de altă parte, trecerea bruscă de la condamnarea proprietății, chiar dacă era realizată cinstit și prin muncă, la transformarea proprietății în valoare supremă, chiar dacă este obținută prin

mijloace penale, creează o derută care transformă totul în bani și elimină orice urmă de dezinteresare din relațiile umane: profesorii nu se mai simt apostoli, doctorii uită de jurământul lui Hypocrat, cei care se dăruiesc în continuare

din pasiune profesiei devin excepții privite cu uimire, curiozitate și chiar bănuială. În mod evident, crearea prin influența mass-media a unui om pe care nu-l interesează decât să se distreze, care nu iubește, nu respectă și nu are memorie, duce la o spălare a creierelor mai eficientă decât cea încercată în comunism, iar un tânăr pentru care idealul suprem este entertainment-ul este la fel de degradant și imoral ca și unul care semna contracte de colaborare cu securitatea.

Dar lista nemulțumirilor mele este prea lungă pentru a încăpea într-un interviu...

Ce este pentru dumneavoastră familia?

Cred că o familie este cu atât mai fericită, cu cât este mai tradițională. Iar printr-o familie

tradițională înțeleg o familie în care legătura dintre membrii ei este iubirea. Dacă această axiomă se păstrează, toate numeroasele schimbări (egalitatea absolută a partenerilor, faptul că amândoi părinții muncesc, faptul că amândoi fac gospodărie, faptul că pentru creșterea copiilor concediul poate fi maternal sau paternal) impuse de evoluția lumii, sunt nesemnificative. Importantă este doar dragostea din care se naște respectul copiilor față de părinți și față de bunici (chiar dacă societatea are tendința să-și disprețuiască bătrânii) și respectul părinților față de timpul pe care trebuie să-l dăruiască fiilor, simțindu-se responsabili nu numai de dezvoltarea lor fizică și intelectuală, ci și morală și spirituală. O familie tradițională este o familie ai cărei membri sunt conștienți că nu există nimic mai important în lume decât dragostea care îi leagă și nu există nimic mai important în societate decât sănătatea morală a celulei ei de bază care e familia. În urmă cu vreo 15 ani, la începuturile Școlii de Vară de la Sighet am dat ca temă a lucrării de admitere întrebarea „Cum aș vrea să fie familia mea?” Ne gândeam la relațiile adolescenților cu familia în care s-au născut. Spre surprinderea noastră ei au răspuns și despre familia pe care visează să o întemeieze peste ani, iar ideea care revenea cel mai des era că ei vor sta mai mult de vorbă cu copiii lor decât stau părinții lor cu ei. Dorința și visul lor mi s-au părut de bun augur și sper să se fi realizat între timp.

Tinerii au tendința să fie dizidenți. La ce fel de dizidențe i-ați încuraja?

Dizident este cineva care aparține unei comunități împotriva căreia se întoarce, arătându-și dezacordul și încercând să o schimbe. Tinerii noștri ar avea mii de teme pe care să se opună societății, cu condiția să fie implicați în ea. Nemergând, de exemplu, la vot, ei nu sunt dizidenți, ci indiferenți,

În Statele Unite, 1974, Iowa City, 1974

Ana Blandiana și Romulus Rusan,
Congresul Mondial al Scriitorilor, Varșovia, 1999

o situație care se răsfrânge, chiar dacă nu își dau seama, și asupra propriului lor destin.

Nu există nimic mai important în societate decât sănătatea morală a celulei ei de bază care e familia.

În opinia dumneavoastră, care sunt binefacerile și ispitele de care are parte actuala generație de tineri?

Dacă mă gândesc la tinerii intelectuali, cred că un oarecare beneficiu al ultimilor ani este faptul că pot studia în străinătate în condiții avantajoase. Chiar și faptul că rămân ca să lucreze apoi un timp acolo poate fi un avantaj. Doar în măsura în care această lărgire de orizont este transformată (de ei înșiși, pentru că nu poate fi decât o decizie personală și intimă) într-un argument pentru smulgerea rădăcinilor devine o tragedie, chiar dacă cel ce o trăiește nu este conștient de ea.

Ce cărți formatoare ați recomanda tinerilor?

Este o întrebare la care s-ar putea răspunde prin liste de sute de pagini. O să vă vorbesc doar despre o carte pe care am citit-o în ultimele zile, cu o bucurie și o emoție pe care aș fi fericită să o pot transmite și altora. Este vorba de un volum masiv, apărut la Humanitas, „Eminescu în amintirile contemporanilor”, editat de Cătălin Cioabă. N-aș fi crezut niciodată că mai pot afla atâtea lucruri noi despre Eminescu și nici că omul de dincolo de paginile marelui poet putea, după tot ce știam despre el, să mi se mai înalțe în ochi atât de tulburător. Nu pot să-mi imaginez o mai potrivită lectură și un mai mare dar, pentru un tânăr în căutare de modele, decât acest portret mozaicat din zeci de impresii proaspete și de cele mai multe ori emoționate din care se conturează destinul nu numai al unui geniu, ci și, oricât ar părea de uluitor, al unui sfânt. ■

Crescând copii în America

Am două fete. Prima s-a născut cu puțin înainte de a emigra în America, în 1991, iar cea de-a doua șapte ani după.

Primii ani în America au fost foarte grei. Munceam din greu șapte zile pe săptămână

pentru a ne putea întreține. Nu aveam acte în regulă, fapt pentru care, de exemplu, nu am putut merge la înmormântarea tatei. Nu aveam asigurare medicală. Nu puteam să-mi permit să cheltuiesc un dolar să-mi cumpăr un covrig sau o înghețată. Totul era la limită, la ultimul cent, ca să putem să plătim facturile și să punem și ceva deoparte – cineva ne dăduse acest sfat extraordinar: *Nu contează cât câștigi, contează cât pui deoparte.*

După aceea am început să căutăm biserica. N-a fost nimic foarte convingător la început. Dar am început să ne rugăm. Mă rugam foarte mult, pentru că era foarte greu cu serviciul și în fiecare zi, în drum spre serviciu – eu mă ocup cu reflexo-terapia – mă rugam la bunul Dumnezeu să-mi dea îndemânare, să-mi dea răbdare și să-mi dea pricepere în ceea ce fac. Aceea cred că a fost o perioadă de rugăciune

foarte puternică pentru mine.

Apoi l-am cunoscut pe Părintele Constantin Chirilă, care slujea la o biserică rusă, Acoperământul Maicii Domnului, unde slujbele erau în engleză. Am stat de vorbă, a venit la noi în vizită și așa, cu ajutorul lui, am început să ne întoarcem la Dumnezeu în adevăratul sens al cuvântului, cu spovedit, cu împărtășit. Am făcut prima spovedanie generală. Acolo am început să ținem posturile, acolo am învățat voluntariatul. Creșterea noastră duhovnicească acolo a început.

Dă-le ceva în schimb

Cu ani buni în urmă a venit aici părintele Nicolae Tănase de la Valea Plopului și ne-a dat sfatul acesta: *Dacă vrei să nu faci anumite lucruri copilul tău: nu vrei să meargă la nu știi ce concerte, nu vrei să vadă nu știi ce filme și vrei să-i interzici toate aceasta, trebuie să fii sigur că timpul acela l-ai umplut cu altceva, că i-ai oferit altceva. Nu poți să-i iei ceva și să-l lași așa, în aer. Trebuie să-i oferi altceva, e un schimb.* Asta am încercat să fac eu cu copiii mei. Așa am ajuns, cu darul lui Dumnezeu, să organizez tabere de copii și de tineret pe întreaga Arhiepiscopie...

Tot timpul meu liber este pentru ele. Orice lucru pe care pot să-l fac pentru ele, îl fac necondiționat. Nu am timp pentru mine. Suntem într-o societate în care timpul zboară și nu avem timp, dar pentru copii nu poți să spui „nu am timp”. Un părinte care într-adevăr vrea să vadă ce face copilul lui și să-l ajute trebuie să-i ofere timpul său. Trebuie să te implici, să vezi ce face, cu cine merge, cu cine se joacă. Nu să-i pui în față televizorul și tu să faci ce vrei. Nu! Pentru că sunt foarte multe filme pentru copii care au un vocabular care nu este cum trebuie, au multe atitudini greșite... și

copilul copiază absolut tot. Copilul are multă nevoie de dragoste. Nu trebuie să-l cumperi cu electronice, cu cadouri, cu jucării – nu. El trebuie să simtă dragostea ta și dăruirea ta ca timp, ca persoană. **Seara, când vii acasă, nu da drumul la televizor; joacă-te cu copilul tău!**

Când fetele mele se mai supără le spun doar atât: *Din dragoste îți spun. Nu vreau să crești ca iarba la marginea drumului!*

Tabere

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Nicolae Condrea, de 11 ani mă ocup de organizarea taberelor, la început de copii, iar acum de tineret, din cadrul Arhiepiscopiei. Acestea au avut un efect extraordinar asupra fetelor mele, și a tuturor participanților. Au cunoscut persoane cu aceleași preocupări, s-au încheiat prietenii, au învățat foarte bine limba română, s-au discutat probleme de viață.

În tabere, toate filmele, tot materialul didactic pe care îl prezentăm, toate au o lecție de învățat. Am insistat să le spunem copiilor ce trebuie să audă. Ori pe ei foarte mult la ora actuală îi interesează sexul. Este un lucru despre care nu vrem să vorbim, dar asta este ceea ce îi interesează. N-au răspunsuri la multe întrebări. Și atunci le-am spus fetelor din tabere exact cum trebuie să fie și cum sunt lucrurile. Multe dintre ele au zis că niciodată n-au vorbit cu părinții lor așa ceva. Părinții se feresc să vorbească de lucrurile acestea, ceea ce eu consider că este o greșală. Nu vreau copilul meu să-mi pună: *N-am știut*. Nu. Trebuie să fie informat, să știe ce alegeri are de făcut și care sunt consecințele.

Apoi am discutat problema avortului: ce înseamnă avort – să-l faci, să nu-l faci. Și le-am zis: *Măi, dacă ați rămas gravide, copilul ăla trebuie să se nască. Nu există să-l lepezi. Adică, ești ca Iuda – după ce că L-ai trădat pe Mântuitorul, te*

mai și spânzuri, în loc să-ți ceri iertare? Așa și voi: ai rămas gravidă. Ai păcătuțit o dată. Măcar nu păcătuții în continuare făcând și omorul. Și am văzut că au înțeles cum stau lucrurile.

Cer înțelepciune în fiecare zi

Am observat că acei copii care au fost lăsați mai liber și mai independenți, când ajung la o anumită vârstă, 14-15-16 ani, nu mai vin la biserică.

Eu sunt de părere că un copil trebuie să știe că trebuie să asculte. Din ce am observat, trebuie să fii de multe ori și autoritar. Copilul să știe când ai spus *Da* sau când ai spus *Nu*. Sau, cum îmi place să spun: îmi aleg bătaia. Adică mai las de la mine, dar când știu sigur că trebuie să fie NU, este NU.

La noi televizorul funcționează numai în week-end. Copiii nu au televizor în camera lor. Rar, dacă aveau timp, ne uitam la un film în timpul săptămânii; sau dacă urmăreau un serial, mă uitam cu ele: *Vreau să văd ce văd!* Nu să le las acolo și ele să vadă ce vor ele.

Iar computer-ul totdeauna a avut parolă, nu s-a deschis fără voia mea! Am trecut prin multe faze. Întâi am încercat: *Nu faci nimic pe computer până nu ajung eu acasă*. Pe urmă lucram până târziu și mi-am dat seama că nu se poate așa. Și am zis: computer-ul merge până la ora 20:00; la ora 20:00 s-a terminat toată treaba și se închide. După aceea am pus „parental-control” și am programat computer-ul ca să se închidă la ora 22:00. Pe urmă am mutat până la ora 23:00, pe urmă până la ora 24:00.

Apoi, nu au avut bani pe mâna lor. Pentru că banul strică! Prea mulți bani strică. Și mai ales când sunt nemunțiți, se cheltuie foarte ușor.

Eu cer înțelepciune în fiecare zi și Dumnezeu îmi dă. De multe ori mă mir și eu cum de mi-a venit ideea respectivă.

Însă ținem la un lucru: în fiecare seară mâncăm împreună. Chiar dacă unul din noi a mâncat înainte și zice: *Eu sunt sătul* – stă la masă. Și vorbim ce-am făcut în timpul zilei, vorbim ce probleme are fiecare: *Daddy, cum a fost la tine la serviciu astăzi, ce zi ai avut? Danielle, cum a fost la școală, ce ai făcut la materia aceea; ai dat un examen, ai avut un test? Ana, ce-ai făcut la serviciu?* Comunicăm foarte mult între noi și seara la masă putem sta și 2-3 ore.

În genunchi

Fata cea mare a trecut la un moment dat printr-o decepție, care sunt normale la vârsta asta. A început să plângă, nu-i venea să creadă. Și i-am zis: *Hai să ne așezăm în genunchi să facem Paraclisul Maicii Domnului.* Ne-am așezat în genunchi, am citit Paraclisul Maicii Domnului și după ce am terminat avea pace și liniște și a văzut diferența. Bineînțeles că și în zilele următoare, cum trecea iarăși printr-o fază mai grea, venea lângă mine și mă întreba: *Ai treabă acum? – Ce treabă să am? Ai nevoie de ceva? – Putem să mai facem o rugăciune? – Cum să*

nu. Acum. Și lăsam absolut totul și ne așezam iarăși în genunchi și făceam rugăciune. În toate lucrurile prin care trecem rugăciunea rămâne baza.

Și în tabere le spuneam: *Măi, dimineața, când vă sculați, nu vă luați celularul ca să vă conectați la rețea. Conectați-vă cu Dumnezeu întâi! Și pe urmă vă luați celularul.*

Acum fetele mele știu că dacă e Sfânta Liturghie nu putem să lipsim. Încercăm o dată pe lună să ne spovedim și să ne împărtășim. Și în toate lucrurile acestea eu încerc să fiu exemplu pentru ele.

Voluntariat

La americani orice copil care este în școală trebuie să facă voluntariat. Ca să termini liceul trebuie să ai un anumit număr de ore de

voluntariat; fiecare liceu îți cere alt număr de ore. În procesul de admitere la facultate contează foarte mult voluntariatul pe care l-ai făcut. Și prin asta americanul învață că trebuie să doneze timpul și pentru altcineva, nu numai pentru el, să ajute cu ceva.

Sunt o mulțime de ocazii de a face voluntariat: la bibliotecă, la spital, la muzeu, la o școală publică să lucrezi cu copiii la programul de după terminarea orelor. Oriunde poți să te duci. Nu există aici *n-am avut unde să fac voluntariat*.

Personal, recomand voluntariatul în spital, pentru că acolo vedem boala, vedem suferința, vedem neputința. Da, e frumos să faci voluntariat la un muzeu, dar sufletește nu-i același lucru. Nu ai aceeași trăire. Una este să stai de vorbă cu un bolnav, să poți să-l întrebi cum se simte, să poți să-i aduci un pahar de apă, și alta este să pui o carte în raft la bibliotecă.

Eu am simțit voluntariatul cu mine. Am făcut 4 ani voluntariat într-un spital. Mergeam în fiecare joi și lucram cu femei cu handicap, femei care erau în cărucioare. Oamenii care veneau acolo erau oameni foarte săraci, care nu-și puteau permite absolut nimic. Într-o zi, una dintre paciente, o negresă, era la ultimul ei tratament și mi-a adus doi ursuleți care se țineau de mână și pe care scria: „prieteni pentru totdeauna”. Era o femeie foarte săracă, trăia într-o casă socială – *shelter* cum îi zic aici. Nu vă puteți închipui cât de mult a însemnat gestul ei pentru mine!

De fiecare dată când fac voluntariat primesc mult mai multă plată de la Dumnezeu decât dacă aș primi bani. Ceea ce-mi recompensează Dumnezeu și mulțumirea sufletească pe care o am nu poate să fie echivalat de banii pe care i-aș fi primit. **Voluntariatul ar trebui să facă parte din viața noastră, a fiecăruia. Și atunci cred că lumea ar fi mult mai bună.** Pentru mine a fost totdeauna o mare răsplată. Sufletește m-am simțit extraordinar de bine.

Îmi aduc aminte de bunica, Dumnezeu s-o odihnească. Aveam 17 ani când ne-am mutat la bloc, dar bunica deja știa 3-4 familii unde ne trimitea cu mâncare: *Ia, să te duci cu mâncarea asta la familia aia.*

Și aici la noi, la biserică, tot ce facem este pe bază de voluntariat: școala duminicală, taberele, curățenia în biserică, aranjatul florilor, mâncarea și servitul la hramuri, tot. Aceasta am învățat-o încă de pe vremea când mergeam la biserica rusă, unde totul era voluntar. Deci

mergem pe voluntariat. Pentru că asta este în final ceea ce ar trebui să facem toți: *Dăruind, vei dobândi!*

Sfaturi bune

Părintele Galeriu ne-a întrebat care este semnificația verighetei. Și tot el ne-a spus: căsnicia nu are nici început, nici sfârșit: este permanentă.

Un părinte mi-a dat sfatul ca în orice problemă am cu copiii mei să las loc de discuție. Să nu fac în așa fel încât să trântim ușa și să nu mai vorbim, sau să-l dau afară pe ușă, să rup legătura. Nu. Indiferent cât e de grea problema care se ivește, să las loc de discuție cu copiii mei. Și acela a fost un sfat extraordinar. Pentru că, dacă se supără și pleacă, n-ai rezolvat problema. Dar dacă poți să mai comunici, problema se mai poate îndrepta. De aceea le-am spus fetelor mele: *Dacă se întâmplă să rămâneți gravide, eu să fiu prima, indiferent că-mi convine sau nu, dar eu să fiu prima care aflu. Orice altă problemă pe care o aveți, eu să fiu prima care aflu.*

Nu am terminat

Vă mărturisesc sincer că eu nici acum nu am terminat lucrul cu fetele mele. Da, sunt convinsă că o să se gândească de două ori înainte să facă un lucru, dar ispita societății este atât de mare, încât totdeauna inima mea este îndoită dacă o să ia decizia corectă. ■

Florica Radu, New York

Vreau să știu!

O campanie pentru tineri

Fiind profesor la un liceu din București, am avut ocazia în activitatea mea să observ un paradox al sistemului de învățământ. Predau fizică. Într-o zi terminasem de predat gruparea rezistoarelor electrice. Vreo trei băieți erau apatici și total nepreocupați de ceea ce încercam să le prezint cu toate că mă străduiam din răspuțeri ca discursul să fie adecvat și atractiv, împănate cu glumițe și analogii. Mă simțeam frustrată și în minte îi culpabilizam pe acei băieți imaginându-mi că au stat până noaptea târziu la jocuri pe calculator. Dezamăgirea mea îmi justifica o formă latentă de abandon concretizată în gânduri de genul: „eu mă străduiesc pentru ei și lor nici nu le pasă” sau „eu am făcut tot ce se putea, dar cu copiiiăștia nu se poate face nimic”. În fine, se sună de ieșire. În pauză,

surprind conversația lor, în care își povesteau cu amărăciune lipsa comunicării cu tații lor, tensiunile din familie.

Această conversație m-a tras cu viteză din spectrul gândurilor mele. M-am uitat pe tablă și am văzut niște simboluri abstracte, niște dreptunghiuri cu linii între ele și dintr-o dată tot ceea ce făcusem acolo mi se părea absurd. Am realizat atunci paradoxul despre care aminteam anterior: acești copii au probleme grave existențiale nerezolvate. Mulți, extraordinar de mulți au părinții despărțiți sau plecați din țară, mulți au asistat la drame și abuzuri, la conflicte și zbateri, la tot felul de manifestări pe care această lume în care trăim ni le pune înainte. De partea cealaltă a catedrei: noi, intelectualii. Circa 13 intelectuali se perindă săptămânal prin fața lor și toți

au pretenția să le comunice o informație cu caracter teoretic care n-are nicio legătură cu viața lor concretă. Și atât de rar unul dintre acești pedagogi pregătiți și școliți, unul dintre acești oameni care se presupune că au vederi înalte asupra vieții se oprește din discursul lui steril pentru a se apleca un moment asupra problemelor grave ale generației de tineri supuși unor presiuni la care nu sunt pregătiți să facă față.

Iată de ce, când am fost invitată să-mi aduc aportul la un proiect care ar putea să contribuie măcar puțin la aprinderea unei speranțe pentru tinerii mei elevi, m-am bucurat.

De altfel, cred că noi, generațiile care am trecut prin școală în alte vremuri, într-o lume care era parcă puțin mai firească decât cea de azi, avem datoria să mărturisim, să le arătăm acestor tineri că se poate trăi și altfel decât le arată mășcăricii și amazoanele circuitului televizat și computerizat.

Activitatea mea de voluntariat a început cu participarea la o campanie pentru sprijinirea femeii în criză de sarcină, inițiată de Asociația Pro Vita București. Când a trebuit să merg pentru prima dată în cadrul proiectului în fața unor elevi, aveam ca sarcină să le vorbesc despre contracepție și avort având la dispoziție patru întâlniri de câte o oră de curs în patru săptămâni consecutive.

Mi-am pus problema cum să abordez aceste întâlniri și ce teme să discut cu elevii astfel încât să-i sensibilizez și să-i responsabilizez fără a-i răni. Mi-am dorit să am cu ei o comunicare ca aceea pe care o au ei între ei stând la terasă cu o bere în mână. Acolo, fie că sunt, fie că nu sunt de acord, dialogul este real, viu și autentic. Fiecare dintre interlocutori îl ia pe celălalt în serios și se străduiește să

înțeleagă punctul lui de vedere.

Mi-am propus ca primă temă *Iluzia*, pentru că mi-am dat seama că ei au deja opinii referitoare la iubire, intimitate, familie, copii etc., iar dacă eu vreau ca ei să ia măcar în calcul posibilitatea unei alternative la ceea ce li se prezintă mediatic despre aceste concepte, trebuie să-i fac să conștientizeze că ceea ce cred azi se poate dovedi mâine a fi o iluzie. M-am gândit să-mi ordonez cronologic temele. Așa că în următoarele întâlniri am vorbit despre *Dragoste*, apoi *Sexualitate* și, în fine, *Concepție* și

contracepție.

După prima serie de întâlniri cu elevii am constatat că succesiunea temelor nu era cea mai fericită. Și că prezentarea despre dragoste îi plictisea îngrozitor. Atunci mi-am dat seama că succesiunea pe care mi-am imaginat-o eu ca fiind cea firească (*Dragoste - Sexualitate - Concepție*) nu se potrivește generației lor. Ei sunt copiii care undeva pe la clasa a 5-a cel târziu primesc de la mama și tata un computer conectat la internet, instalat pe biroul din camera personală. Curiozitatea este mare, mulți părinți nu știu că accesul nelimitat la internet reprezintă un pericol și astfel ajungem în situația în care băieții de clasa a 6-a, întrebați dacă le plac fetele, zic: „nici vorbă, fetele sunt niște sclifosite”; în schimb, dacă îi întrebi despre sex, știu tot. Cu alte cuvinte, tinerii de azi se familiarizează mai întâi cu noțiunea de sex și abia mult mai târziu își pun problema iubirii. De aceea, am modificat și eu succesiunea prezentărilor astfel: *Iluzie și realitate; Sexualitate; Concepție și contracepție; Dragoste*.

Tot în întâlnirile cu tinerii s-a cristalizat necesitatea unei a cincea prezentări, pentru că, atunci când elevii înțelegeau situația problematică în care ne aflăm, întrebau: „Bine, și care e soluția?” Așa că am adăugat și o prezentare cu titlul *Soluții* în care vorbim despre fericire.

De aici am început. Ulterior mi-au fost solicitate prezentări despre dependența de calculator sau despre fumat și droguri. Am avut ocazia, de patru ani, de când desfășor această activitate, să vorbesc cu elevi, părinți și profesori. Totdeauna am fost primită cu bunăvoință, pentru că toți factorii implicați în educația tinerilor și chiar ei înșiși, tinerii, sunt îngrijorați de ce se întâmplă, dar nu știu

cum să facă față valului de tentații.

Ceea ce a debutat ca o campanie pentru sprijinirea femeii în criză de sarcină a devenit în câțiva ani, și prin aportul unor oameni deosebiți din toată țara, o campanie pentru tineri, pentru revenirea la firesc, pentru decență și modestie, pentru întoarcerea de la pofta carnală la tandrețea poetică, pentru o viziune înălțătoare asupra vieții și asupra omului.

Cea mai mare mulțumire mi-o aduce în prezent grupul de voluntari care s-a cristalizat din rândul elevilor de liceu, la inițiativa lor. E vorba despre un număr de circa 40 de tineri, majoritatea din București, dar și din Brașov, Suceava, Câmpulung Moldovenesc, Sibiu și Râmnicu Vâlcea. Plănuim împreună întâlniri, tabere, prezentări sau pur și simplu conversații amicale. Una dintre cele mai mari bucurii ale vieții mele este prilejuită de timpul pe care-l petrec cu ei în iubire și-n comuniune, pentru că fiecare dintre noi, mari sau mici, tânjește – nu-i așa? – după sentimentul de apartenență, după starea de unire în care sufletul se simte acasă.

Mulți oameni mă întreabă care sunt rezultatele pe care le-am obținut. Eu nu reușesc să cuantific rezultate. Sunt elevi care rămân la finalul prezentărilor pentru a mă felicita și a-mi spune că informațiile pe care le-am transmis sunt importante. Dar nu am nicio certitudine

că acești elevi vor lua decizia corectă atunci când viața îi va pune în fața unor conjuncturi problematice. Am întâlnit și elevi care și-au manifestat dezacordul total față de ceea ce încercam eu să le transmit. Un astfel de elev a ieșit în timpul prezentării, trântind ușa. Cu toate acestea nu pot să consider prezentarea mea un eșec în cazul lui, pentru că ceea ce am văzut eu era doar o reacție de moment; nu știu cum va lucra mai departe Dumnezeu în inima aceluia copil.

Ceea ce pot eu să măsoz nu sunt rezultate, ci reacții. Dar și acestea pot fi motivante uneori. Așa a fost în cazul unor elevi de clasa a XI-a din Râmnicu Vâlcea care, vădit emoționați, au rămas nemișcați în bănci după cinci ore de prezentări, deși îi anunșasem că pot pleca acasă.

O altă reacție care m-a emoționat a fost cea a unui tânăr student, participant la o tabără studențească în care am vorbit tinerilor. El asistase la prezentările mele cu câțiva ani în urmă, pe când era elev de liceu. La finalul prezentărilor din tabără, cineva din sală m-a întrebat dacă activitatea mea are efect asupra tinerilor cu care mă întâlnesc. Eu nu am știut să răspund și atunci studentul s-a ridicat în picioare și a spus simplu: „Asupra mea a avut!” ■

Gabriela Alexandru

Despre experiența de voluntar

Activitatea mea propriu-zisă ca voluntar în campanie poate fi numărată pe degete: am ținut câteva prezentări în fața unor copii, am vorbit câteva minute în conferințele biofizicianului Virgiliu Gheorghe și am dat o mână de ajutor în organizarea taberei din 2013 de la Valea Plopului. Nu știu dacă pot fi puse și astea, dar am organizat un training pentru voluntari noi și am mai anunțat oamenii când să vină la întâlniri. Ce vreau să spun e că, privind voluntariatul astfel, prin prisma activităților, nu se poate numi o experiență foarte intensă. Dar tocmai așa refuz să îl privesc.

Cred că, legat de activitatea noastră ca tineri în Campania „Vreau să știu!”, pentru noi sunt importante două aspecte – sau pe acestea le pot identifica acum. Primul este că ne creăm o mică comunitate, un grup de prieteni. Toată lumea știe că în anii de liceu există foarte multe tipuri de grupuri de prieteni – pentru care se folosesc termeni vădit peiorativi: conjuncturi, anturaj –, dar eu îl văd pe acesta unul sănătos, și sunt chiar convins de asta, datorită faptului că scopul pentru care ne întâlnim și muncim este unul bun. Chiar asta m-a convins pe mine să devin voluntar: prieteni de-ai mei vechi, din copilărie, fuseseră în tabăra campaniei din 2012, deja începuseră activități și îmi povesteau despre voluntariat de fiecare dată

când ne întâlneam, despre cât de bine te simți și despre oamenii pe care îi cunoști.

Al doilea lucru pe care îl găsesc important în experiența aceasta este faptul că facem ceva constructiv, ceva care ajută. Aducem în discuție, la un moment dat, în prezentări, ideea că ar trebui să trăim într-o societate a construirii, și chiar se vede că de asta duce lipsă societatea noastră. Oamenii fac lucruri fără să creadă cu adevărat în ele, în utilitatea lor, sau cred în lucruri, dar nu acționează propriu-zis pentru a le îndeplini. Și asta facem noi, ca voluntari: credem în ceva și facem – deși probabil nu suficient – ceva să ajutăm la îndeplinirea dezideratului în care credem. Mai e și faptul că nu e un simplu scop, ci unul cu adevărat important: apărăm dreptul la viață, dar mi se pare că funcționează și ca un exercițiu: să învățăm să muncim, cât de mult suntem în stare, pentru a îndeplini ceva în care credem.

Nu știu dacă există o frază sau vreo analogie potrivită care să însumeze ce înseamnă să fii voluntar, ca să pot încheia cu ea, dar sunt sigur că voluntariatul în campanie este cât se poate de potrivit pentru momentul acesta, al formării ca persoană; un start bun, cum s-ar spune. ■

Mircea Andrei Florea

Mama – ultima apărătoare a vieții copilului ei

Aparent, mama este cea care decide dacă dorește să nască ori să facă avort. În realitate, mai bine de 66% dintre avorturi se fac la presiunea bărbaților, iar alte procente importante se fac la presiunea părinților, a angajatorului, de teamă că este posibil să fie bolnav copilul ori sănătatea mamei să fie afectată. În ciuda acestor presiuni, mama, dacă vrea, poate avea ultimul cuvânt: ALEG VIAȚA.

A laltăieri am trecut și eu printr-un avort... Sunt încă la liceu și am rămas însărcinată. Prietenul meu a fost lângă mine și m-a susținut. Am hotărât că e mai bine să fac avort, mama nu putea să afle, mai am școală de terminat, nu aș avea cu ce să cresc un copil.

Am găsit un doctor renumit care să îmi facă avortul. Săptămâna trecută m-am programat și alaltăieri a avut loc crima...

Înainte de avort doctorul mi-a făcut ecografie. Eram în 7 săptămâni, totuși la ecograf s-a văzut un corp de bebeluș ghemuit. Doctorul a spus: „Ce copil frumos!” Ne-au dus apoi undeva în subsol... mai era o femeie care a făcut avort. Ne-am îmbrăcat în cămăși de noapte și stăteam pe pat. E a intrat prima și a ieșit după nici 20 de minute. Mi-a spus zâmbind, sub efectul sedativului: „Nu-ți fie frică, nu simți nimic, nu doare!”

Asistenta m-a condus în camera de măcelărit. Era un miros puternic de dezinfectant. M-am întins pe masă... Am primit anestezia generală și pe când a intrat doctorul, am adormit. În timpul avortului l-am visat pe copilașul meu. Avea gene lungi cum are tatăl lui. Eram într-un câmp. M-a întrebat: „De ce faci asta?” I-am spus: „Eu nu vreau să fac asta”, iar el m-a întrebat: „Atunci, totuși, de ce faci asta?”

Nu știu cum am ajuns în cealaltă cameră, în pat. Nu țin minte nimic... Știu doar că m-am trezit și mi-am dat seama că am dormit vreo 20 de

minute. Am ieșit afară cu ultimele puteri. Totul se învârtea în jurul meu. Afară era prietenul meu cu încă un amic. Am realizat ce am făcut... primul meu gând a fost că sunt o criminală...

I-am cerut batiste și am început să plâng. A apărut imediat asistenta și a spus că, atâta timp cât sunt acolo, să nu plâng, că fac imagine proastă clinicii... M-am dus iar la ecograf, iar monitorul a arătat că uterul meu este gol. Păcat că nu există și un monitor care ar fi arătat că și sufletul meu e gol...

M-am dus acasă și am dormit câteva ore, iar când m-am trezit eram udă, am transpirat...

Azi-noapte l-am visat din nou, în același cadru. S-a uitat la mine și a spus: „Vezi, acum sunt mort. M-au omorât”. I-am spus să mă ia cu el, dar a spus că nu poate să facă asta, nu i se dă voie, și că nu pot pleca, voi avea parte de o întâmplare în curând. Mai multe nu a putut să îmi spună...

Fetelor, doamnelor, nu faceți avort!

Poate credeți că în viitor un alt copil va umple golul lăsat de acesta, dar vă spun: fiecare copil e unic în felul lui și niciunul nu poate fi înlocuit de nimeni și nimic... ■

rupetacerea.ro

15 martie 2012, mesaj pe mail-ul provitabucuresti.ro

Sunt însărcinată în 4 săptămâni. Am 21 de ani, mi-am dorit acest copil, îl doresc și-l voi dori întotdeauna! Dar nu știu ce să fac... Băiatul cu care am conceput acest copil, pe care eu l-am vrut și-l vreau din toată inima, mi-a zis după 4 săptămâni de sarcină să fac avort... :(Prima dată, când a aflat vestea, era extrem de fericit. Dar vestea cea mare nu a prea bucurat-o pe mama lui... Eu cu părinții nu sunt prea apropiată, am crescut la bunica. Știu k ajutor din partea prietenului meu nu voi avea, din partea părinților mei nici atât, în altă parte nu am de unde cere un mic ajutor, un mic sfat... Sunt conștientă că, dacă fac avort, n-am să mai fiu cum am fost până acum! Mi-e frică de ai mei, mi-e frică de gura lumii... Nu am unde să mă duc să pot duce sarcina mai departe, unde să pot crește pruncul meu iubit. Vă rog, răspundeți-mi la mesaj, că sunt disperată și nu vreau să ajung la ideea să îl omor pe prunc... mai bine mor cu el în burtă, decât să-lucid!! Vă rog din tot sufletul!!!

18 februarie 2013, mesaj primit de un părinte din mănăstire care a corespondat cu tânăra mamă

Denis a fost botezat de mătușa mea, o femeie tânără cu slabe șanse de a avea un prunc. După botezul lui Denis, la câteva luni a rămas însărcinată - Dumnezeu i-a dat mătușii mele o fetiță! Cu părinții m-am împăcat imediat după naștere. Cu tata m-am împăcat mai greu, pentru că nu voia să conștientizeze că fata lui a crescut mare și a ales viața unui copil nevinovat în locul avortului...

Tata, când a aflat de veste, m-a dat afară din casă. Eram însărcinată în 7 luni, nu știam unde să mă duc, ce să mă fac. Atunci am intrat într-o depresie groaznică, nu mă mai gândeam la nimic. Îmi doream să mor și urmăream să fac cumva să mă omor...

Am fost sfătuită să caut sprijin la mama. Așa am făcut și, ca prin minune, gândurile mele negre au dispărut. M-am dus acasă la mama, i-am explicat că avort nu fac orice ar fi și am rugat-o să găsim împreună o soluție.

În perioada sarcinii am cunoscut pe internet un băiat. Din vorbă în vorbă i-am zis că sunt însărcinată, că tatăl copilului a fugit de mine. La o lună după nașterea lui Denis ne-am întâlnit, i-am făcut cunoștință cu pruncul meu și am hotărât să încercăm să construim o relație. A zis că nu are nimic împotriva faptului că am un bebe - ce-i al meu e și al lui. De atunci am rămas împreună; e un băiat muncitor, cu capul pe umeri.

Când Denis avea 6 luni, am venit în vizită la ai mei pentru o zi. Tata, când l-a văzut, nu a vrut să se mai despartă de el, și de atunci ne-am mutat acasă împreună toți la un loc.

Am câteva luni bune de când caut de muncă. Mă descurc foarte greu, nu am un leu. De aceea, mă rog în fiecare seară ca Dumnezeu să-mi dea răbdare și ajutor, să îmi găsească un loc de muncă, să îmi pot crește copilul... Dar, cu Dumnezeu înainte! Îi mulțumesc Lui că mi-a dat cel mai frumos copil din lume, că mi l-a dat sănătos și că mi-a deschis ochii la timp. ■

Căsnicia este mila lui Dumnezeu

Cristian și Cristina Bălan, un arhitect IT-ist și un medic de familie, din București, cu șapte copii. I-am rugat să scrie câteva ceva despre viața de familie. Gândurile de mai jos sunt redactate doar de către mama. Dar ele vorbesc despre tata și mama, exemplificând înțelegerea pe care Ortodoxia o are despre familie. Sunt cuvintele unei mame care vorbește din dragoste pentru familia ei și din mulțumire pentru Dumnezeu dăruitorul.

Căsnicia este mila lui Dumnezeu! Un strop de răbdare și Dumnezeu ne bucură. Eu, cu darul lui Dumnezeu, am un soț minunat, Cristian, și șapte îngerași: Maria, Ioana, Nicolae, Dumitru, Parascheva, Petru și Pavel.

La drum am pornit, țin minte clar, cu gânduri mari, sfinte: să îmi fac datoria, să am mulți copii, să fiu ascultătoare! Acum, după 13 ani, cu teamă văd ce „gâscă” eram! Abia după ce am născut primul și al doilea copil au început să iasă din mine răutăți, lipsuri, a început să iasă „cuvioșia”, ca să zic așa. Eu aveam o părere bună despre mine. Dar am văzut că, de fapt, mult poartă copiii din neputința noastră, foarte mult din nepriceperea noastră. Mult, mult, mult se smeresc copiii. Cu

adevărat sunt smeriți, încât de la copil la copil, m-am văzut în ce hal sunt.

A-L lăsa pe Dumnezeu să plinească măsura

Înainte să mă căsătoresc mi-am zis: „O să mă căsătoresc, o să am copii mulți”. „O să am cinci copii”, asta însemna pentru mine să am copii mulți. Odată ne-am întâlnit cu niște prieteni care ziceau că vor să aibă doi copii. După ce ne-am despărțit de ei, i-am zis lui Cristian: „Cum pot să spună că o să aibă doi copii? Dacă le dă Dumnezeu mai mulți?” Cristian mi-a zis: „Dar tu cum zici că o să ai cinci copii? E același lucru.” Și mi-am dat seama

că avea dreptate. Că sunt doi, că sunt cinci, tot punem o limită.

Îmi aduc aminte că aveam niște ispite înainte de a-l naște pe al patrulea copil. Aveam o tulburare înlăuntrul meu, legată de numărul de copii. Cu un copil mă simțeam bine, cu doi copii e totul perfect, e încă bine. Când a apărut al treilea copil am început să am gânduri de genul: „E rușine să ai trei copii.” Mă certam cu mulți oameni care mă criticau că am trei copii și nu ne-am oprit la doi. În plus, mi se părea că se uită lumea la mine că am trei copii și deja mă certam cu ei în gând. Ajunsesem să încep să mă justific, fără să îmi spună nimeni nimic. La al patrulea copil nu știu ce s-a întâmplat, nu mai țin minte, dar s-a luat de la mine această neliniște și am găsit răspunsul: a-L lăsa pe Dumnezeu să plinească măsura.

Copiii sunt cu adevărat o binecuvântare! Mare este dragostea lor! La mine nu-i nimic, totul este mila lui Dumnezeu pentru copilași. Așadar, cum să pui limită?!

Greutăți

Înainte lucra doar Cristian și eu stăteam acasă cu patru copii și nu ne ajungeau de niciunele. Deși muncea mult, aducea foarte puțini bani acasă și eram foarte nemulțumită din pricina asta. „Eu să stau acasă cu copiii, de dimineața până seara: spală-i, culcă-i, educă-i pe toți” – deși asta este, de fapt, o binecuvântare – „și el muncește, face ce-i place, și aduce și bani puțini”.

La un moment dat nu aveam nimic de mâncare, nici măcar pâine, eram foarte supărată și dădusem frâu liber la supărare. În mine se luptau două lucruri. Pe de o parte era nemulțumirea, îndreptățirea de sine. De cealaltă parte era faptul că cel de care eram nemulțumită era soțul meu, pe care îl iubesc. Și mi-am zis, văzând asta: îl iubesc sau nu îl iubesc? M-am întors – a fost o luptă de a mă întoarce, de a nu mă mai îndreptăți – eu împotriva mea, ca să zic așa. Și am călcat puțin pe dreptatea asta care îmi stătea în gât și am zis: „Hai, măi, chiar așa să fie, să nu fie nimic de mâncare în casa asta?” Și am găsit mălai sau macaroane, am găsit ceva, pe care le-am fiert, am pus niște ulei, copiii au mâncat, s-au săturat și a fost totul bine.

Nu a trebuit decât să fiu sinceră și să nu mă mai îndreptățesc în nemulțumirea mea. Acea cred că a fost o bătălie câștigată. Din momentul acela s-au liniștit, s-au limpezit lucrurile și mulțumesc lui Dumnezeu. Dacă suntem sinceri, ne este clar că omul de care suntem nemulțumiți poate are și el un chin, o nemulțumire, dar, dacă îl iubesc cu adevărat, trebuie să caut să îl înțeleg,

să văd care este problema, nu să îl asupresc. Dacă îmi pasă cu adevărat de soțul meu, dacă îl iubesc cu adevărat, decât să îi dau în cap, mai bine hai să văd ce pot să fac.

Odihnă și conștiință

Până la al patrulea copil eu am încercat să fac totul cât mai bine, să am un program. Îmi spuneam: ori ca în armată, ori nu e bine. Trebuia să fie totul făcut bine, și ca să fie totul făcut bine, trebuia să fie făcut la timp, după program: rugat, mâncat, spălat, culcat, construit, lipit, plimbat, adus înapoi în casă. Făceam totul ceas, din datorie. La al patrulea copil nu am mai putut să fac lucrul acesta. Am cedat.

În momentul acela a lucrat iarăși mila lui Dumnezeu. M-am uitat la soțul meu. Cristian se ducea la lucru ziua, iar noaptea lucra iar. El, făcând informatică, lucra fel de fel de lucruri care îi plăceau. Stătea noaptea și lucra, învăța alte și alte programe. Omul acesta putea să nu doarmă deloc toată noaptea și a doua zi se ducea la lucru și era liniștit cu copiii. Și mi-am zis: „Măi, dar cum poate? Ziua muncește, noaptea muncește, și mai este și liniștit pe deasupra.” Am înțeles că de fapt asta nu îmi convenea mie: „El face ceea ce-i place și eu nu fac ceea ce-mi place.” Aici deja era o problemă. M-am întrebat: „Adică eu nu fac ceea ce-mi place? Eu am grijă de copii. Deci nu îmi place să am grijă de copii?” Și a început ceva să lucreze. De asta zic că întotdeauna Dumnezeu lucrează prin

conștiință. Până la urmă, pe orice mamă, pe orice tată, pe orice om, tot îl ajută Dumnezeu, numai să fie sincer cu el însuși.

Mi-am dat seama că eu făceam lucrurile din datorie, făceam lucrurile acestea pentru că așa trebuia să le fac, dar nu mă odihneam în ele. Dacă nu era totul perfect eram nemulțumită, eram neodihnită,

eram neîmplinită, eram mândioasă. M-am uitat la mine și am zis: „**Dacă faci cu bucurie ceea ce faci, ai odihna.**” Și când am înțeles, am început să Îi mulțumesc lui Dumnezeu pentru fiecare lucru, să mă bucur de ceea ce fac, să mă bucur de copiii mei; atunci am început să mă odihnesc, am început să prețuiesc lucrurile. Așa am ajuns să mă odihnesc în copiii mei.

La al patrulea copil am înțeles lucrul acesta: eu fac ce pot, fără să mă lenevesc, iar mai departe lucrează Dumnezeu, plinește Dumnezeu măsura. Am simțit că este o legătură, o întrepătrundere între bucurie și a-I mulțumi, a avea recunoștința față de Dumnezeu. Am început să dau slavă lui Dumnezeu pentru fiecare lucru și mă odihneam în asta.

Totdeauna simt, știu când îmi fac sau nu-mi fac datoria. Unul din primele lucruri pe care le-am învățat de la părintele duhovnic a fost să ascult de conștiință; să fiu sinceră cu mine însămi și conștiința întotdeauna îmi va spune adevărul. Conștiința îmi spune când greșesc față de copil. De exemplu, la un moment dat am observat că sunt mai drăguță cu alți copii, vorbesc mai frumos. Și m-am gândit „Dar eu cu copiii mei de ce sunt așa dură? N-am și eu un cuvânt de mângâiere, o vorbă mai dulce?” Și mi-am propus să mă gândesc că nu sunt ai mei și să mă port cu ei ca și cum nu ar fi ai mei. I-am spus asta părintelui duhovnic și el mi-a spus atât de frumos: „La drept vorbind, Cristina, nici nu sunt ai tăi.” Atunci, cu adevărat, am înțeles: nici nu sunt ai mei.

În educația copiilor ascult de conștiință. Conștiința lucrează în fiecare om. Sunt convinsă de asta, pentru că dacă lucrează la mine, care sunt cum sunt, sigur lucrează și la altul care sigur e mai bun ca mine.

Apa e udă, mamă

Legat de problemele intime, delicate, despre care e greu să discuți cu copiii, e bine că s-au petrecut transformările acestea în mine de la al patrulea copil încoace. Am apucat să mă îndrept până să facă Măriuca mea 10 ani, ceea ce este important. Până pe la 10 ani, mai ales la fete, este bine să nu simți răceală, mai ales din partea mamei, pentru că, după aceea, dacă până în 10 ani nu avem această grijă, după 10 ani încep să își caute căldura sufletească în altă parte – mai ales fetele pătesc lucrul acesta. Am aflat pe la 8 ani ai Măriucăi mele și, în 2 ani de zile, încet, încet am recuperat. Vorba unei prietene: „Trebuie să-i spui copilului că apa este udă, că dacă se bagă în apă se udă”.

Copiii mei au fost odată de unii singuri într-o tabără, unde majoritatea copiilor erau necunoscuți, nu știau de post, de cumințenie. Și a fost o ispită: au rămas singuri la filme, singuri cu televizorul pe mână. A fost un pic mai delicat și atunci au văzut că apa este udă. Până la urmă a fost bine, zic eu: au vorbit cu noi, au înțeles ce s-a întâmplat, au înțeles greșeala.

Copiii au o bunătate a lor, chiar dacă fac prostii, nu o fac cu un scop, nu o fac premeditat. De aceea, am înțeles că de fapt pe copil n-are rost să îl întrebi: „De ce ai făcut cutare lucru?” E o pierdere de timp, mai rău te cuprinde mânia, greșești, nu are niciun rost. Mai bine îmi explic eu de ce, nu are rost să îl întreb pe copil. Asta învăț eu: să nu judec copiii. Mai bine mă judec întâi pe mine. Dacă este o problemă, trebuie să caut la mine problema mai întâi și apoi la copil, dacă nu merge. Dar întâi eu.

Văd la copiii mei multe lipsuri și îmi dau seama că e ușor să îl speli, să îl hrănești, să-l îmbraci, să-l culci. Asta e ușor – problema este educația copilului, adică nu să-l certî, ci să-l mustrî. Așa cum nu spunem „mă ceartă conștiința” ci „mă muștră conștiința”, așa ar trebui să facă și mama: să-i mustră pe copii, nu să-i certe.

Am mai observat că în educația copiilor contează foarte mult liniștea din casă.

Bărbat și femeie

Eu, cu mila lui Dumnezeu, am un soț credincios – măcar încercă! Adică am de cine asculta. Abia în căsnicie am aflat ce mângâiere, ce

binecuvântare este ascultarea! Mare lucru este să nu judeci soțul! Să ai încredere în el! Să-l iubești cu adevărat! Eu chiar le-am spus finilor noștri: „Femeia să aibă încredere și să asculte de bărbatul ei!” Asta mi se pare mie cel mai important.

Uneori, nouă, mamelor, nu ne convine că facem anumite lucruri, iar tații nu le fac. Dar sunt lucruri pe care numai mama le are și, culmea, mama este nemulțumită că „de ce trebuie să facă ea lucrul ăla?” Pur și simplu pentru că ea are acest dar. Sunt daruri pe care le are mama, că este mamă, și trebuie să facă lucrul acesta pentru că ea are aceste daruri.

Eu nu mă bag peste soțul meu. El știe ce are de făcut. Așa cum eu știu ce am de făcut și am conștiința care-mi spune, așa sunt convinsă că are și Cristian o conștiință de tată, care sunt convinsă că îi spune ce să facă. Sunt convinsă că fiecare are „neliniștea” lui bună. Deci nu-l judec pe Cristian – sau încerc.

Dar la suflet?...

Odată, cred că era 11-12 noaptea, am coborât în fața blocului, să mă mai limpezesc la minte în răcoarea și în bătaia vântului, într-un loc în care puteam să fiu doar eu, pomii, Dumnezeu drăguțul; și stând acolo, zic: „Ia să vedem: în seara asta au mâncat, mâine dimineață le dau de mâncare așa, la prânz o să aibă așa, seara o să fie așa, hai că e bine.” Și m-am liniștit. Apoi îmi vine un gând: „Da, dar la suflet ce dai de mâncare?” Mi-a venit acest gând, din mila lui Dumnezeu. Și-atunci zic: „Mă duc și fac niște metanii”. M-am ridicat, m-am dus în casă, am făcut metanie pentru fiecare. Când i-am spus părintelui duhovnic ce s-a întâmplat, mi-a spus: „Da, așa este. Și o carte, și o vorbă blândă, dulce, mângâietoare, poate să fie hrană pentru suflet”.

Cu adevărat trebuie să ne îngrijim și de hrana sufletului. Așa că acum le citesc, seara la culcare sau în timpul zilei. Mă ajută mult și faptul că se spovedesc.

Setea de Dumnezeu

La început făceam rugăciunea din datorie. După care, când am dat de greu a scăzut rugăciunea, m-am împușinat. Asta pentru faptul că nu era făcută bine. Dar încet, încet am început să-L înțeleg pe Dumnezeu în toate. Și într-un alt fel a crescut prezența lui Dumnezeu, conștiința lucrării, a prezenței lui Dumnezeu și recunoștința față de Dumnezeu. S-a transformat rugăciunea. Acum sunt la faza în care trebuie să mă așez iar la rugăciune, în care simt chemarea rugăciunii, simt

pur și simplu nevoia, setea de rugăciune. Copiii au crescut și apar probleme mai delicate. Simt că dacă fac rugăciune lucrurile se vor limpezi, se vor așeza și înlăuntrul copiilor mei – vor vedea că apa este udă, fără să le vorbesc eu prea mult.

Mie mi-e sete de Dumnezeu și atunci mă duc duminica la Sfânta Liturghie, nu pot să stau fără ea. Copiii știu asta. Încă se plictisesc la Sfânta Liturghie – e normal. Dar ei simt setea mea și cred că până la urmă se vor limpezi și înlăuntrul lor. Părintele duhovnic mi-a spus că dacă eu cred și dacă trăiesc ceea ce cred îmi va fi foarte simplu să le spun și copiilor. Când trăiesc ceea ce vorbesc și caut să explic, îi dau din trăirea mea celuilalt. Dacă nu trăiesc lucrul acesta, n-am cum să-i explic un lucru și să-l fac să înțeleagă un lucru pe care nici eu nu-l cunosc.

Totul este mila lui Dumnezeu, pentru copii. Ce poate omul, omul cel veșnic nesincer și-n luptă cu el însuși, nemulțumit și neîmpăcat? În viața de familie cele mai importante mi se par acestea: sinceritatea, glasul conștiinței și credința.

Miezul căsniciei este binecuvântarea copiilor! Greul ne este întotdeauna același: noi înșine! Eu încerc să-mi fac datoria de mamă, să ascult de conștiință, atât cât mă duce și pe mine mintea. Și Dumnezeu face restul. Dar tot din grija copiilor. Că doar nu sunt ai mei. ■

Cristina Bălan

Ernest Bernea

Copilul

Odată, într-un sat de munte, la vremea când urzește întunecul, stăteam de vorbă cu un copil cu ochii de mirare. Pe deasupra capetelor noastre o pasăre a bătut din aripi de câteva ori și s-a pierdut în pădure. După un moment de liniște a urmat întrebarea senină a copilului: de ce zboară pasărea? [...]

Ce minune stă în această faptură mică? Cum de l-a chemat măsura lui către gândurile neliniștitoare? Ce tainică legătură îl poartă pe culmile vieții? Copilul este mai aproape decât noi de firea lucrurilor, mai aproape de Dumnezeu.

Zilele omului vârstnic se scurg într-o formă banală. Feluritele chipuri ale lumii acesteia și sensul adânc al lucrurilor îi scapă. Omul de azi trăiește totul în fugă, el nu prinde frumusețea, nici lumina adevărului. Cele mai alese rosturi și semne îi scapă; îi scapă nu pentru că el ar fi în păcat, ar fi sortit de la început să nu vadă, ci pentru că felul în care își trăiește viața aici îi închide porțile înțeleșului. Cu fiecare zi ce trece omul se îndepărtează de plaiurile bucuriei și ale înțelepciunii. Trufia și îndemnul numai către ordinea materială a lucrurilor îl fac să coboare cele mai de jos trepte ale condiției umane. [...]

Dimpotrivă, copilul, ființă nouă și neprihănită, necumpărată de ispitele aparențelor înșelătoare, culege pretutindeni urmele minunilor. Când un copil deschide pentru prima oară ochii, întreg universul cu tainele joacă în apele luminate ale ochilor săi.

De aceea Iisus iubea atât de mult copiii, de aceea i-a arătat ca pe un simbol al Creștinismului, lume nouă care pune preț pe nevinovăție și naivitate îngerească, pe frăgezime și sete de absolut. „De nu vă faceți la fel cu pruncii nici că veți intra în împărăția cerurilor.” [...]

Copilul este un mare dar al vieții noastre aici: aduce cu el inocența, dragălașenia și bună-tatea. Copilul îndulcește viața noastră atât de amară; făptura sa mică cu aripi la suflet ne dă multe învățăminte. Un scriitor a spus: zâmbetul copilului este pentru mamă ca o rugăciune pentru Dumnezeu. În preajma copilului stăruie mereu o atmosferă de lumină și frumusețe. Când întrebările bat la porțile gândului tău împovărat și cer dezlegare, când umbrele amintirilor alunecă pe pereții sufletului și cer o rază de soare, atunci stai de vorbă cu copiii. ■

Ernest Bernea, *Preludii*,
Ed. Predania, București, 2011, p. 71

Adevărurile copiilor despre dragoste

„Fericiți cei curați cu inima, că aceia vor vedea pe Dumnezeu” (Mat. 5, 8)

Nu de puține ori, copiii ne surprind sau chiar ne pun în încurcătură pe noi, cei mari, prin profunzimea ideilor lor. Aceasta pentru că marile adevăruri ale vieții nu izvorăsc neapărat dintr-o minte inteligentă, ci dintr-o inimă curată. Este ceea ce au copiii, este ceea ce am avut și noi, câtă vreme ne-am păstrat curăția. Și unei astfel de inimi i se deschide împărăția lui Dumnezeu: „Lăsați copiii să vină la Mine și nu-i opriți, căci a unora ca aceștia este împărăția lui Dumnezeu. Adevărat zic vouă: Cine nu va primi împărăția lui Dumnezeu ca un copil nu va intra în ea”. (Mar. 10, 14-15).

Cuvintele de mai jos sunt gânduri despre dragoste ale copiilor de la Grădinița „Grădina Secretă” din Chișinău, culese într-un interviu din anul 2012. Deși par spuse în joacă, ele se apropie în mod surprinzător de caracterizarea făcută dragostei de Sfântul Apostol Pavel: dragostea este „mare” („nu cade niciodată”), „cuminte” („nu se poartă cu necuviință”), „îți ascultă ideile” („nu caută ale sale”), „dulce” („binevoitoare”). Este o dragoste pură, lipsită de pasiune sau egoism, care se deschide spre celălalt fără să-l înrobească. Este o dragoste în care putem să-L recunoaștem pe Însuși Dumnezeu. Dar este și un fel de a iubi care trebuie recâștigat, față de semenii și față de Dumnezeu. ■

Monah Iustin T.

Anastasia

- Cum arată dragostea?
- Mare și... cuminte.
- Pe cine iubești tu?
- Pe Grigoraș, fratele meu cel mai micuț!
- Câți ani are Grigoraș?
- Nici unul...

- Dragostea e când cineva îți ascultă ideile tale...
- Dragostea înseamnă să te aduni și să te iubești.

Vladimir

Laura

- Mie dragostea îmi place când sunt lângă părinții mei. Și când îi văd pe ei, văd că ei... mă iubesc!

Nicoleta

- Dragostea este mare...
- Dragostea este o iubire mare.
- Ce simți tu când iubești?
- Când mă apropii de mama cu pieptul... piept la piept!

Simona

- Cum arată dragostea?
- Dulce!
- Ai gustat-o?
- Da.

Avem un viitor în România?

*Fiece popor și fiecă epocă stă pe umerii
vremilor trecute.*

Mihai Eminescu

Cu ocazia Sfințelor Sărbători Pascale, am avut ocazia să revăd locurile dragi ale copilăriei mele și să retrăiesc momente pe care le-am purtat, peste tot prin lume, în adâncul sufletului meu. Am revenit astfel în comuna Dochia, județul Neamț. M-am rugat, ca de atâtea ori, în biserica Sfinții Mihail și Gavril, și-am zăbovit câteva clipe în fața unei inscripții de care am fost întotdeauna foarte mândru. Cele câteva rânduri scrise în piatră, alături de o poză simplă, dar atât de cunoscută oamenilor din aceste locuri, amintesc de Preotul Ioan Mancaș, străbunicul meu, cel care a păstorit acest sfânt lăcaș ca Paroh, pentru mai bine de jumătate de veac (1920–1971). În spatele acestei consemnări stă, așadar, mai bine de o jumătate de secol de slujire, credință, dragoste, curaj și privilegiul unic de a servi aceeași comunitate, pe parcursul unei epoci marcate de atâtea momente grele pentru neamul românesc!

Lucian Blaga avea dreptate... „veșnicia s-a născut la sat” și, cu siguranță, Dochia nu face excepție. Mergând înainte, pe firul timpului, nu pot să nu mă întreb: ținând cont de toate cele ce s-au schimbat și se schimbă, în ritm tot mai accelerat, în lumea de astăzi, oare cât de predictibil mai este viitorul nostru? Vom ști noi oare să ne ridicăm la înălțimea exemplului celor care înaintea

noastră au pășit îndeajuns de apăsător, cât să recunoaștem drumul cel drept? Și dacă am (re)găsit acest drum, vom putea oare să-l ducem la bun sfârșit, ținându-ne la fel de drepte ca ei?

Fiecare generație are un loc aparte în istorie, dar doar unele generații au știut să înțeleagă, să-și asume și să împlinească misiunea care le-a fost încredințată, la un moment dat sau altul. Pentru noi, tinerii de astăzi, vestea cea bună este că (încă) avem șansa de a scrie capitolul care ne aparține, inevitabil, dacă vom avea inteligența, curajul și puterea de a trece peste marile provocări ale prezentului și ale viitorului.

În acest demers, fără falsă modestie, trebuie mai întâi să fim conștienți de poziția privilegiată a generației noastre în înlanțuirea vremurilor. Ne-am născut aproape de răscrucea unei noi ere pentru România. Îndeajuns cât să ținem minte ororile și lipsurile dictaturii comuniste, ajunse la apogeu în ultima parte a anilor optzeci, dar nu îndeajuns cât să ne afecteze întreg viitorul. Îndeajuns cât să ne amintim de speranțele din zilele Revoluției, de părinți lacrimând și luptând pentru ca noi să putem trăi într-o Românie liberă, democratică și prosperă. Au urmat anii zbuciumați ai tranziției, când am fost cu toții martorii neputincioși ai unui nesfârșit

șir de deziluzii. Îndeajuns de maturi cât să înțelegem cauzele pentru care am ratat, la nivel colectiv, șansa ca România să se dezvolte la adevăratul ei potențial. Dar îndeajuns de tineri cât să ne păstrăm optimismul și speranța într-un viitor mai bun.

Putem spune că suntem prima generație care are șansa, după prea mulți ani de suferințe, să gândească, să acționeze și să se dezvolte liber. Ne putem construi astfel un drum în viață, al nostru, având la îndemână opțiuni mai variate ca oricând, atât în plan academic, cât și profesional. Putem astăzi călători, studia și munci oriunde în lume, deprinzând noi cunoștințe, abilități și mentalități, îmbogățindu-ne identitatea individuală și colectivă într-o societate globală diversă. Avem șansa, totodată, de a beneficia de progrese tehnologice remarcabile, într-o eră a accesului deplin și facil la informație și, din ce în ce mai mult, la cunoaștere. O lume întreagă se deschide, în fiecare clipă, în fața noastră, iar sentimentul poate fi copleșitor: încotro să ne îndreptăm?

Conștientizând cine suntem, de unde venim și unde mergem, putem să începem să conturăm răspunsurile la câteva întrebări esențiale: Care este misiunea generației noastre? Ce daruri ne-au fost încredințate și cum am putea să le întrebuițăm pentru binele comun? Cum vor arăta România și lumea întreagă când noi înșine vom preda ștafeta generațiilor care vin din urmă?

Adevărat ni se spune, dacă știm să ascultăm și să înțelegem: „Cui i s-a dat mult, i se va cere mult; și cui i s-a încredințat mult, i se va cere mai mult” (Luca 12, 48). La nivel individual, dar și colectiv, avem astăzi privilegiul de a ne alege singuri viitorul și de a munci pentru a ne împlini visurile. Dar acest fapt nu este un dat, ci rezultatul unor lupte de secole și al unor sacrificii pe măsură din partea generațiilor pe umerii cărora putem sta astăzi. Ei sunt cei care nu s-au predat, cei care nu au stat, cei care au acționat cu unitate, dăruire și perseverență pentru a lăsa în urmă ceva trainic. Paradoxal, suntem astăzi într-o postură ingrată: ne bucurăm de darul libertății, dar trăim într-o societate din ce în ce mai atomizată, după regulile „fiecare pentru el/ea”, în care tentația egoismului dus la extrem este de netăgăduit. Se adaugă la aceasta sentimentele profunde de cinism, blazare și neputință, tipice ultimului sfert de veac românesc. Ispita pasivității este mare, pentru că, aparent, nu suntem în fața unui pericol imediat și ne putem astfel vedea liniștiți de treburile noastre, amânând deșteptarea până la proba contrarie. Dar clipele de cumpănă în evoluția unui popor sau marile dezastre ale omenirii n-au obiceiul de a preveni pe nimeni, deși retrospectiv multe dintre ele par a fi fost predictibile.

Poate că întâiul rol al generației noastre este tocmai regăsirea și asumarea unei

Mausoleul
Eroilor de la
Mărășești

Foto: Alexandru Paterau

Membrii LSRS la Mănăstirea Putna – 140 de ani de la primul Congres al Studenților Români de pretutindeni, 15 august 2011

misiuni colective, în unitate deplină. Ca indivizi, ne ridicăm prin forțe proprii. Dar dincolo de împlinirile personale, ce responsabilități ne revin față de ceilalți membri ai comunității noastre? Până la urmă, răspunsul la această întrebare ține de o alegere pur personală. Nimănui nu i se poate impune altruismul, dragostea față de ceilalți sau dorința de a lăsa în urmă o lume mai bună. În viziunea mea, în această eră a marilor transformări, nu mai putem aștepta schimbarea pozitivă de la alții sau de la eternul „stat”. Schimbarea începe, așa cum spunea un gânditor, prin fiecare dintre noi, odată cu înțelegerea că ne stă în putință să facem ceva pentru ceilalți. Aceasta este esența responsabilității sociale, un deziderat pe care astăzi îl putem împlini în sfârșit.

Raportat la contextul românesc, putem pleca de la un consens simplu, exprimat de Constantin Noica sub forma unui îndemn profund, mobilizator și încă pe deplin actual: în România, „totul e încă de făcut.” Este la fel de adevărat că „totul” este și foarte greu de făcut, pentru motivele pe care le cunoaștem cu toții, după 25 de ani dominați de deziluzii. Cu toate acestea, abandonul nu este decât soluția convenabilă celor care profită de pe urma inerției și a neputinței noastre. Le-ar fi pe plac,

probabil, să emigrăm cu toții și să nu ne mai pese de România, sau, dacă rămânem, să fim cât mai tăcuți, mai nepăsători, mai dezbinați și mai temători.

Viitorul însă aparține celor curajoși, care acționează pentru binele comun, iar exemplele dătătoare de speranță sunt nenumărate. Cel mai aproape de suflet îmi este Liga Studenților Români din Străinătate (LSRS), o familie de peste 8.000 de membri din întreaga lume și o casă departe de casă pentru zeci de mii de tineri români. Prin LSRS am cunoscut oameni remarcabili, care au toate șansele de a deveni viitorii lideri de care avem atâta nevoie: sunt inteligenți, harnici, corecți și mereu disponibili să-și dedice timpul și energiile pentru o cauză comună. Astfel de exemple sunt prezente în nenumărate inițiative ale generației noastre și în întreaga societate românească. Trebuie doar să știm să-i vedem, să-i cunoaștem, să-i apreciem și să-i încurajăm să meargă înainte, împreună, indiferent de greutate.

În final, întrebarea cheie nu este dacă tinerii de astăzi au un viitor în România, ci dacă România are un viitor fără tinerii de astăzi. Răspunsul îl vom da prin faptele noastre. ■

Sebastian Burduja,
Președinte de onoare,
Liga Studenților Români din Străinătate

GÂNDURI DE PELERIN

elevi, studenți și tineri la Mănăstirea Putna în anul 2014

Despre viața de familie și despre viitorul soț sau soție

Trebuie să te rogi lui Dumnezeu și sfinților protectori ca să îți îndrume pașii în viața de familie și să afli persoana care este potrivită pentru sufletul tău. *(Radu-Georgian C., 33 ani, Inginerie Alimentară)* ■

Consider că soțul, în primul rând, trebuie să fie credincios cu adevărat, nu doar la nivel declarativ, și să aibă o viață curată în Hristos. Având o credință puternică în Dumnezeu, toate celelalte se vor rânduie cum e mai bine. Așa cum spunea un părinte, nu ne e spre folos să ne încăpățănăm și să ne dorim cu tot dinadinsul să fim împreună cu o anumită persoană, ci bine este să spunem: „Ajută-mă, Doamne, să întâlnesc omul cu care să

mă mântuiesc!” *(Andreea F., 26 ani, avocat)* ■

Eu mă pregătesc pentru viața de familie prin trăirea în comunitatea creștină din care fac parte, prin efortul de a-mi curăți mintea și inima de anumite patimi și păcate, pentru a nu intra în familie cu pecetea acestora. *(Ioan-Gabriel S., 19 ani, muncitor-operator)* ■

Înainte de a avea mari așteptări de la viitorul meu soț, trebuie să devin eu așa cum ar trebui să fiu. Totuși, aș menționa că una din așteptările mele e ca soțul meu să-L iubească pe Hristos mai mult decât pe mine! *(Elena, 23 ani, Pedagogie)* ■

Vreau să stăm în genunchi în fața icoanei în doi, eu și soția. Vreau să aibă ceea ce nu am eu, să ne completăm unul pe altul, să fim pe placul lui Dumnezeu și să cultivăm în copiii noștri credința. *(Constantin P., 20 ani, Teologie)* ■

Ca să schimb ceva în jur în bine, fie că este vorba de familie, de prieteni sau de societate, știu că trebuie să încep cu mine. Așa am descoperit cea mai bună metodă de pregătire, care m-a ajutat în tot ce L-am rugat pe Dumnezeu să mă sfătuiască: spoveditul și duhovnicul. Cred că cel mai mare dar pentru cel de lângă tine este să încerci să te cureți de toate obiceiurile rele, pentru că de fapt așa îți construiești ție fericirea! *(Andreea G., 25 ani, ASE)* ■

Pentru viața de familie mă pregătesc încercând să-L iubesc pe Dumnezeu cât mai mult. Și mi-aș dori ca în mintea și în inima viitoarei soții să se afle Dumnezeu și ea să cugete mai întâi la împlinirea poruncilor Lui și mai apoi la mine. *(Mihail V., 18 ani, elev, fotbalist profesionist)* ■

Noi suntem din viitor

Vladimir Legoyda

Odată cu căderea comunismului, Biserica din Rusia s-a văzut pusă în fața libertății, dar și a unei lipse de resurse ortodoxe. În cei peste 20 de ani de atunci, ea a reușit să recupereze foarte mult din distrugerile ateismului. Într-o societate complexă prin istorie, structură și statut politic, am considerat o reușită de excepție, demnă de a fi cunoscută și urmată, parcursul revistei „Toma”, o revistă pentru cei care sunt dispuși să-și biruiască îndoiala prin faptă. Interviu cu fondatorul și redactorul-șef Vladimir Legoyda oferă un exemplu pentru trăirea și mărturisirea relației cu Dumnezeu, transmisă prin predania ortodoxă, în lumea contemporană.

Ce este Ortodoxia pentru dumneavoastră?

Regele Franței Ludovic al XIV-lea a spus odată: „Statul sunt eu”. De regulă, această afirmație este interpretată ca expresia celui mai deplin monarhism absolut: fără monarh, statul nu există. Dar eu pot spune: „Ortodoxia sunt eu”. Și, spre deosebire de afirmația lui Ludovic, prin aceasta vreau să spun: „fără Ortodoxie, eu nu exist”. Cineva spunea: „crența este ca aerul”. Dar este mult mai mult decât aerul, pentru că, deși aerul ne este vital, ne este totuși exterior; pâinea ne este vitală, dar exterioară. Dar Ortodoxia este în tine și este foarte dificil să o separi de tine. Ce este Ortodoxia pentru tine? Și ce ești tu pentru tine? Așa că, atunci când am făcut această afirmație, nu am vrut să spun „Iată cine sunt eu!”, ci că nu mă pot gândi pe mine însumi fără Ortodoxie. Știu cât de greu este să-L urmezi pe Hristos, cel

puțin pentru mine. Dar este foarte important să punem credința în faptă: nu doar să știm tot adâncul și măreția din Scriptură, ci să facem legătura între „eul meu ortodox” și „eul meu de fiecare zi”, să facem una din acestea două. Așa că această stoarcere a răului din tine este într-un anume sens calea creștinului – a mea, cel puțin. Mă pot împiedica, pot face pași extrem de timizi pe calea spre desăvârșire, dar nu-mi pot imagina existența mea ca persoană fără credința ortodoxă.

Sunteți co-fondatorul și redactorul-șef al celei mai populare reviste ortodoxe din Federația Rusă. Ce a însemnat pentru dumneavoastră experiența de a conduce revista „Toma” în acești ani?

Revista „Toma” a fost sămânța cea bună care s-a transformat într-un copac la umbra căruia există loc de comunicare pentru zeci

de mii dintre cititorii noștri. Afirm, cu lipsă de modestie, că este cea mai populară revistă ortodoxă din lume și că nu am văzut o alta ca ea. Pentru mine nu este doar un proiect editorial, ci cu mult mai mult. În primul rând, am creat-o ca pe o revistă pe care am fi vrut să o citim dar nu puteam, căci nu exista așa ceva. Și acum, după 15 ani, îi citesc articolele cu mare interes. Chiar și propriile mele texte mi se par interesante câteodată. În al doilea rând, ea este o ocazie de a dialoga cu oamenii. „Toma” a fost gândită ca o revistă-dialog, care îi ascultă pe interlocutorii ei și nu pornește de la ideea că toți suntem la fel – de exemplu în ceea ce privește felul cum ajungem la credință, pentru că, de fapt, căile către Dumnezeu sunt nenumărate. Și, în al treilea rând, este o ocazie de a spune altora lucrurile care mie mi se par interesante și importante și despre care, dintr-un motiv sau altul, nu se vorbește. Ne-am permis să spargem niște tipare. De exemplu, am publicat unele texte foarte mari, precum cel scris de regretata Marina Jurinscaia despre Victor Tsoi – nu te-ai fi așteptat ca un lingvist, istoric și teolog să scrie despre o vedetă rock care pare să nu aibă nimic comun cu Ortodoxia. Apoi am pus pe prima copertă nu doar poze cu oameni celebri, ci și cu oameni care au trecut la Domnul și care deja începuseră să fie dați uitării. Din punctul de vedere al marketingului, aceste decizii sunt păguboase. Lumea modernă prea adesea face ca mintea oamenilor să fie obsedată de lucruri fără semnificație intrinsecă – rating-ul TV, de exemplu. Însă noi încercăm să dezbaterem și să facem numai și numai ceea ce contează cu adevărat.

De asemenea, experiența mea la cârma revistei „Toma” înseamnă și o mulțime de oameni cu care am avut ocazia să mă întâlnesc datorită acestei reviste. Cu excepția relației dintre om și Dumnezeu, cel mai de preț lucru pe lume este splendoarea relațiilor dintre oameni.

Revista „Toma” este cunoscută în tot spațiul slav. La ce nevoi ale omului modern credeți că răspunde ea, de este atât de citită?

Niciodată nu am încercat să obținem acel gen de popularitate care izvorăște doar din a răspunde nevoilor omului modern. Cred că motivul principal al succesului nostru este că niciodată nu ne-am formalizat. De fiecare dată când văd un articol plictisitor îmi întreb colegii: „Chiar vi se pare interesant? De ce vreți să vorbim despre el?” Un alt motiv fundamental este acela că tonul de conversație pe care ni

l-am ales încă de la început a fost garanția încrederii din partea cititorilor noștri, pentru că omul modern nu primește să i se țină lecții și să i se facă morală. Și, bineînțeles, limbajul: am căutat în principal să obținem senzația pe care a exprimat-o perfect un prieten de-al meu atunci când a intrat pentru prima dată într-o mănăstire și, împărtășindu-și impresiile, a zis zâmbind: „Hm, sunt și ei oameni”. Pot spune că „Toma” a adus o contribuție majoră la felul în care societatea îi privește pe oamenii din Biserică, care nu îi mai apar ca niște creaturi ciudate de pe altă planetă.

Care sunt ispitele și care sunt aspectele pozitive ale angajării în munca misionară, de felul celei pe care o faceți dumneavoastră?

Orice creștin este și un misionar, pentru că un creștin este un martor, și, vrei nu vrei, tot timpul dai mărturie despre Hristos. A conduce atât Comisia Sinodală pentru Tehnologia Informației, cât și revista „Toma”, este, mai întâi de toate, o mărturie creștină. Criteriul lucrării misionare este dat de cuvintele lui Hristos: „Întru aceasta vor cunoaște toți că sunteți ucenicii Mei, dacă veți avea dragoste unii față de alții” (Ioan 13, 35). Dacă oamenii din jurul nostru nu simt că avem dragoste pentru celălalt, înseamnă că nu suntem buni creștini. Acest criteriu este atât pozitiv, cât și solicitant, pentru că este o performanță și o lucrare duhovnicească a te purta cu dragoste față de oameni. Dar cum să-i iubești pe toți? Mai ales când vezi că unul este mai prostuț,

altul atât de deștept că te face să-ți simți propria prostie când ești lângă el, al treilea strănută, al patrulea se îmbracă prost, al cincilea este bogat, al șaselea este sărac etc. – cum, oare, pot eu să-i iubesc pe toți acești oameni ca

pe mine însumi? Cu toate acestea, cred că toți suntem de acord că nu am simțit o mai mare fericire ca atunci când ne-am dăruit dragostea altora. Și atunci când este dragoste adevărată, nu doar sentimentalism, este cu adevărat un lucru pozitiv. Dar nu e tot timpul ușor, pentru că dragostea înseamnă jertfă.

Cât privește unele ispite mai concrete, ele pornesc de la faptul că tu, ca unul care duci muncă misionară, încerci să te faci înțeles – pentru că un misionar care nu este înțeles corect este un misionar slab. Și, la timpul ei, revista noastră, cu imaginile ei colorate, a fost o revelație. Dar aceasta a avut și un revers – anumiți „râvnitori” după Dumnezeu se întrebau cum de o revistă ortodoxă poate apărea în culori.

Cum este voluntariatul în societate în Rusia?

Tradiția voluntariatului de pe timpul sovieticilor, care a fost dominantă în țara noastră pentru mult timp, era asociată în principal cu actul de a merge ca voluntar în armată pe timpul celui de-al Doilea Război Mondial. În rest, voluntariatul liber consimțit nu intra în preocupările statului sovietic. Pentru el totul trebuia să se realizeze conform planului, inclusiv voluntariatul. Când cineva spune „voluntar”, oamenii mai în vârstă se gândesc

pe cei în nevoi, vizitează bolnavii și bătrânii, merg în zonele calamitate. De exemplu, o organizație de voluntari ortodocși a lucrat activ în orașul Krîmsk din sudul Rusiei, care a fost grav afectat de inundații în 2012. Cu toate acestea, voluntariatul în Rusia nu s-a dezvoltat așa de mult ca în Europa sau America.

Vă rog să dați un exemplu de ONG care vi se pare eficient, atât ca efect în societate, cât și ca formare a membrilor lui.

Există un număr mare de astfel de organizații. Dintre cele care colaborează cu Biserica, menționez doar „Inițiativa Ortodoxă”, care distribuie grant-uri pentru proiecte sociale. Pot depune aplicații organizații de-ale Bisericii, grupuri de inițiativă ortodoxe etc. Principala caracteristică a acestei organizații este că se bazează pe principiul cofinanțării, adică cheltuielile proiectului nu sunt niciodată complet acoperite, încât fiecare partener simte că și contribuția lui este necesară. Acesta este un principiu foarte important. Poate părea prea greu pentru unii, dar are o foarte mare putere mobilizatoare și ajută la a lucra independent și eficient. Sunt mândru să afirm că „Inițiativa ortodoxă” este unul dintre cele mai dinamice proiecte aflate în derulare în aria promovării activităților civice din Rusia și a fost creată cu participarea Bisericii.

Cum se raportează societatea rusească la principalele probleme morale ale modernității: familie, abort, căsătorii între persoane de același gen, sărăcie? Ce măsuri politice au avut și au un efect benefic, sesizabil în practică, relativ la aceste probleme?

Rusia se confruntă cu aceeași problemă care afectează întreaga Europă – anume degradarea familiei tradiționale, cu toate consecințele ei. Diferența dintre noi și țările occidentale este că nu facem o normă și o lege din acele metehne sociale pe care le avem – în primul rând homosexualitatea și prostituția, care au fost legalizate pe scară largă în întreaga lume în ultimul timp.

la război, nu la adunarea de haine călduroase pentru cei fără adăpost, de exemplu. Acum s-au deschis largi posibilități de voluntariat în toate sferele vieții publice. Mulți oameni, urmându-și și conștiința de creștini, îi ajută

Cea mai dezbătută inițiativă politică din Rusia a fost interzicerea propagandei homosexuale în rândul minorilor. În ciuda reacțiilor furtunoase, mai ales din afara Rusiei, cred că impunerea unor modele de comportament

sexual copiilor este, bineînțeles, inacceptabilă. Sper ca această lege să modereze instinctele celor pentru care promovarea homosexualității a devenit o formă de a recruta noi aderenți.

Vorbind despre măsuri politice în Rusia, s-a introdus conceptul așa-zisului „capital maternal” – plata a aproximativ 9 mii de euro pentru nașterea celui de-al doilea copil. Dar nu este suficient pentru ca familia să renască. Noi, credincioșii, suntem chemați să reîntoarcem conceptul de familie la locul cuvenit în conștiința publică și personală, prin cuvântul și exemplul nostru. Familia este mica Biserică, și pentru un creștin aceasta spune totul.

Cum vă explicați că în țările majoritar ortodoxe, cum sunt și Rusia și România, există cea mai mare rată a avortului din lume? Nu este oare fals să considerăm aceasta ca rezultat al comunismului, din moment ce au trecut 20 de ani de la căderea lui?

Da, au trecut 20 de ani, dar este pur și simplu imposibil să recreezi familia tradițională, care a fost distrusă sistematic în tot acel timp. Pe lângă aceasta, atât ideologia comunistă, cât și cea liberală modernă, se bazează pe aceeași teză a eliberării societății de „prejudecățile sexuale”. De fapt, această „egalizare” a femeilor, în ce privește drepturile lor, cu bărbații înseamnă pierderea de către ele a capacității de a fi o mamă căreia îi pasă de copii și o soție iubitoare. Sunt sigur că cele mai multe dintre femei nu urmăresc să devină „bărbați cu fuste”, și, totuși, acesta este modelul pe care societatea modernă ni-l impune.

Cât despre natalitate, ea este aproximativ aceeași în toate țările europene. Aceasta înseamnă că occidentalii reușesc să-și păstreze traiul bun, ferit de „copiii nedoriți”, cu ajutorul altor metode decât avortul. Mie mi se pare că decizia de principiu de a nu da naștere la copii este la fel de deficitară din punct de vedere moral, fie că este vorba de mijloace avortive sau nu.

Aveți un mesaj pentru tinerii cititori ai revistei noastre?

Le doresc să fie liberi. Trăim într-un secol în care, poate ca niciodată în istorie, ni se impune statutul de a fi dependent, din punct de vedere ideologic, informațional, intelectual, tehnic. Toate sunt făcute în așa fel încât să te încadrezi în unul dintre tiparele de relații socio-politice la modă și să trăiești după regulile dictate de alții. Scapă de acestea! Nu te du în pustie, ci transformă lumea din jurul tău.

Fă-o mai bună și mai dreaptă.

Mai este un aspect important pe care doresc să vi-l împărtășesc. Creștinismul și Evanghelia nu se preocupă de ce a fost un om, nici măcar de ceea ce este, ci de ceea ce poate fi.

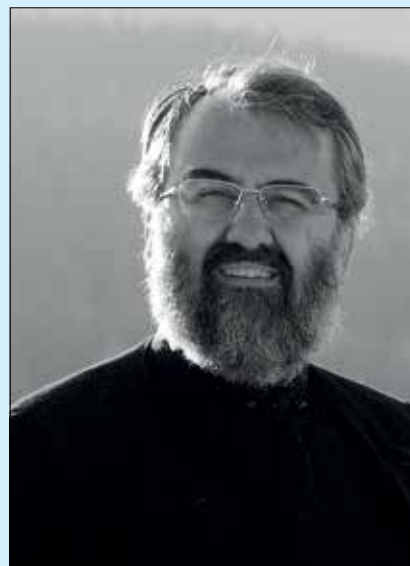

Tinerii adesea nu vin – sau le este frică să vină – la biserică, sau nu le place biserica pentru că ei cred că li se va spune: nu te îmbrăca așa, nu te duce acolo, nu săruta acea persoană, nu citi aceea, sau că vor fi întrebați: de ce ai făcut asta, și tot așa. Creștinismul nu încearcă să stigmatizeze trecutul sau să evalueze prezentul. Creștinismul este o chemare a viitorului, este aspirația spre ceea ce omul ar putea să devină. Aceasta este important de știut atât de către cei care încă nu merg la biserică, cât și de către cei care merg. Un om care îi stigmatizează pe alții nu adoptă o poziție evanghelică. Așa că mesajul meu principal este că ar trebui să înțelegem în mod corect Evanghelia: Evanghelia se preocupă de ceea ce am putea să fim. Tinerețea este vârsta la care ai voința să devii cineva. Și, în acest sens, Evanghelia este de-a pururi tânără, pentru că este absolut firească pentru sentimentele unui tânăr. ■

Bărbatul trebuie să fie foarte bărbat, și femeia – foarte femeie

Pr. Prof. Constantin Coman

Specificul vocației soților

Am ajuns la concluzia că există o vocație, o contribuție, așadar, specific bărbătească, ce ar consta în *asumarea conducerii*, să zicem, sau a *responsabilității*. Eu zic că bărbatul are darul stăpânirii – dar stăpânire nu în sensul tiraniei, nu în sens lumesc, ci în sensul în care, în firea lui, are darul stăpânirii de sine mai accentuat decât femeia, acesta fiind motivul pentru care femeia vine spre el, caută un sprijin în el, nădăjduind că este stăpân pe situație. Dar, de cele mai multe ori, bărbatul, din păcate, dezamăgește așteptările femeii, pentru că nu și-a lucrat și nu și activează darul stăpânirii de sine. Cred însă că aceasta e vocația specifică a bărbatului. Iar vocația specifică femeii este aceea de *a se supune bărbatului*. Femeia are în fire darul supunerii. E un mare dar și presupune multă putere. Nu este un lucru ușor să se supună, să intre în ascultare de bărbat.

Dar bărbatul are ispita abdicării de la această vocație, pentru că este greu a conduce. A avea responsabilitate este cel mai greu lucru. Tu trebuie să decizi – sigur, nu decizi în mod arbitrar, nu decizi abuziv, nu decizi egocentric, decizi ținând seama și de celălalt. Cea mai înaltă formă și suportul cel mai firesc al deciziei tale este *dragostea pentru celălalt*. Prin urmare, în decizia ta ar trebui să se manifeste jertfelnicia ta pentru celălalt, dar asta nu înseamnă că nu e a ta decizia. Și femeia ar obține exact ceea ce își dorește dânsa, la măsură mult mai mare, ca dar din partea bărbatului, nu ca revendicare din partea dânssei. În felul acesta s-ar realiza dragostea, că bărbatul se jertfește pe sine atunci când decide

– nu decide în interes propriu, egocentric, ci decide din dragoste pentru femeie – și ar decide ca dar pentru femeie, și femeia ar primi darul, ar primi mai mult decât ar obține dânsa prin revendicări, prin cicăleli, prin certuri. Dar bărbatul, ca să fie la acest nivel, ca să fie o persoană matură, iubitoare, și să își asume decizia și responsabilitatea, trebuie să fie foarte îmbunătățit, foarte matur – ceea ce rar se întâmplă.

Stăpânirea de sine – măsura maturității

Forma cea mai vulnerabilă în care bărbatul își manifestă nestăpânirea de sine este cea a trupului, evident în relația cu soția sa – și atunci soția, care așteaptă de la dânsul un bărbat stăpân pe sine, constată că este foarte nestăpânit pe propriul său imbold trupesc. Aici bărbatul pierde examenul în fața femeii și a soției sale, și nu mai e credibil. Femeia își exprimă lucrul acesta sau nu și-l exprimă, îl conștientizează sau nu-l conștientizează – dar, în adânc, el nu mai are suport în fața dânssei, nu mai este bărbatul pe care îl aștepta, stăpân pe sine, pentru că, iată, la un capitol foarte vulnerabil, dânsul pierde examen după examen, acela al nestăpânirii trupesti. Eu vă spun nu din cărți, vă spun din experiența spovedaniei. Bărbatul care nu are stăpânirea de sine trupestă – sigur, ne referim la relația trupestă cu femeia, dar și cel care e biruit de lăcomia pântecelui, care e biruit de somn, și de toate celelalte – face dovada în fața femeii sale că este un om neîmplinit, și devine și pricina decăderii femeii sale.

Problema fundamentală a însoțirii soților este să-l simți pe celălalt că e cu tine, că se alipește de tine. Nu numai cu trupul. Să fim una – și tu cu femeia ta, și femeia ta cu tine. Femeia ta să simtă că te preocupă, că ai grijă, că gândești la ea, că ești atent, că e în prim-planul preocupărilor tale. Când a simțit asta femeia, e cucerită! Iar bărbatul să simtă că femeia i se dăruiește, că îl odihnește, că se duce cu tot sufletul spre el.

Copilul este un foarte mare dar

La venirea unui copil, familia trebuie să-l primească, întâi de toate. Trebuie să-l primească atunci când îl dă Dumnezeu. Foarte important! Să nu se planifice prea mult, măcar primul copil să nu-l planifice. Sigur, ar fi bine să nu-i planifice nici pe ceilalți, dar mai ales primul copil să nu-l planifice: când îl dă Dumnezeu! Pentru că este o foarte mare rânduială aici, primul, „cel întâi-născut”, cum se spune, „este al lui Dumnezeu” – Ieșirea 34, 19. Poate oricine să constate lucrul acesta. Eu unul am făcut-o: familiile care rămân la un singur copil, într-un fel sau altul, îl „pierd”. Doamne ferește de situații tragice, am întâlnit! Mulți dintre copiii singuri la părinți se călugăresc, și părinții rămân foarte frustrați pe tema asta. Cu alții se întâmplă și alte drame, pentru că e aici o rânduială a lui Dumnezeu.

Și pe urmă, sigur, cel mai important este ca familia să se pregătească sufletește pentru venirea celei de-a treia persoane. Nu e *proprietatea* lor, nu e bunul lor cu care să facă ce vor, nu este obiectul în care să-și refuleze toate neîmplinirile lor. Asta e o foarte mare problemă. Ați văzut, copilul de mic știe să lupte pentru sine, bătaia lui este să fie luat în seamă ca *persoană*, să vorbești cu el ca atare, să nu îl manipulezi.

Copilul este un foarte mare dar, ajută foarte mult și cuplul, pentru că se iese din acea tensiune în doi spre un al treilea, care este și expresia unirii celor doi, căci se unesc amândoi părinții în pruncul născut. E un foarte mare dar. Din păcate, naștem prea puțin acum. E și contextul foarte complicat. Mamele merg la serviciu... Toți se mândresc cu un singur copil, alții se mândresc cu doi copii, chiar se cred înțelepți. Eu cred că nu sunt înțelepți. Măcar de la trei în sus, trei copii, patru copii, pentru că e și un echilibru între copii... Avem și o datorie față de continuarea spiței, să zic așa, pentru că noi am primit în dar existența, și suntem chemați să naștem la rândul nostru. Sunt lucruri mult mai adânci decât ne putem închipui noi, dar toate se rânduiesc dacă omul își conștientizează locul, poziția lui în lume și vocația lui – și înspre Dumnezeu, și înspre oameni, și înspre lumea întreagă. ■

Fragmente din interviu publicat
în *Familia Ortodoxă*, nr. 59 și 60, 2014

Ortodoxia în Franța

M-am născut într-o regiune pariziană dintr-o familie de francezi nepracticanți. În opinia mea, aceasta reprezintă destul de bine Franța; este de o mare diversitate religioasă, iar majoritatea creștinilor sunt botezați însă nu sunt credincioși. Acesta este, de altfel, drumul pe care l-am urmat și eu la începutul vieții. După ce, prunc fiind, am fost botezată, nu am auzit vorbindu-se despre Dumnezeu pentru o perioadă destul de îndelungată, până la vârsta de unsprezece ani,

Îi mulțumesc lui Dumnezeu care prin mila Sa mi-a călăuzit pașii la credința care fără nicio îndoială îmi fusese menită.

când setea de Dumnezeu a ieșit la suprafață. La început m-am apropiat de o prietenă catolică, împreună cu care am făcut catehism și cu care am mers la slujbele catolice. Însă această experiență nu m-a făcut să simt nimic launtric. După ceva timp, la vârsta de paisprezece ani, am întâlnit din voia bunului Dumnezeu o prietenă româncă, Ștefania, care locuia în Franța de la vârsta de șase ani. Ea, împreună cu întreaga sa familie, au fost o adevărată binecuvântare. Am mers împreună la o slujbă în biserica din Limours a Mitropoliei Române Occidentale și nu pot spune că din întâmplare, ci mai degrabă din harul lui Dumnezeu.

Căutarea lui Dumnezeu a început, cred, prin rugăciuni scurte spuse seara înainte de culcare și câteva Sfinte Liturghii. Am fost ajutată foarte mult de familia de români a prietenei mele, care mi-a oferit prima mea Biblie, care mă ia la fiecare slujbă și care m-a încurajat foarte mult duhovnicește. Dumnezeu mi-a oferit șansa de a-l cunoaște și pe minunatul părinte Nectarie, unul din principalii fondatori ai bisericii ortodoxe din Limours. Devenind părintele meu duhovnicesc, mi-a transmis cu bunătate și dulceață o învățătură despre viață, ajutându-mă foarte mult, cu

îndrumarea Domnului nostru, să îmi croiesc calea către Ortodoxie, către Dumnezeu. Cel mai adesea am mers la Limours, fiind prima biserică ortodoxă cu care luasem contact și mai ales prima biserică ce mi-a pătruns în suflet atât de mult, încât m-a făcut să vreau să mă întorc la ea pentru a menține aprinsă această făclie interioară. De altfel mama, deși botezată în catolicism, a simțit și ea o pace launtrică, o iubire și o căldură intensă în biserica din Limours, sentimente pe care nu le mai simțise niciodată până atunci. Am avut acces la numeroase cărți ortodoxe la biblioteca din Limours sau în alte părți. Apoi, cu binecuvântarea Domnului, am putut merge în România de mai multe ori, ceea ce mi-a schimbat viața în mod

considerabil, mai ales datorită celor câteva luni petrecute la mănăstirile Crasna și Bujoreni. Am găsit acolo o dragoste și o comuniune cu Dumnezeu mai puternice decât orice altceva și o pace interioară pe care nu o pot descrie. Cred că a fost cu adevărat prima dată în viață când bucuria mea nu a fost superficială sau umbrită de un element exterior.

Parcursul meu s-a realizat foarte natural și

Sfânta Liturghie Arhierescă, Biserica Soborul Maicii Domnului și Sfântul Ilie, Limours, 1 iunie 2014

progresiv, conducându-mă la punctul de referință al noii mele vieți, ungera cu Sfântul și Marele Mir. Reprezentând în același timp un rezultat, un început și o continuitate, se poate spune că am devenit cu adevărat parte integrantă a Bisericii ortodoxe pe 27 noiembrie 2011, la vârsta de 16 ani. Acesta a fost pur și simplu un apel al inimii, ceva evident. În acea zi mi-am ales prenumele de botez împreună cu părintele duhovnic și nașa mea, Ștefania. În prezent, mă apropiu de Sfânta Împărtășanie ca roaba lui Dumnezeu Teodosia. Poziția familiei mele a trecut de la bucurie la indiferență sau chiar la dezacord, însă respectându-mi întotdeauna libertatea.

Acesta este avantajul țării noastre: faptul că, în general, religiile și cultele sunt destul de respectate. Au apărut din ce în ce mai multe parohii ortodoxe și mănăstiri în Franța și în țările occidentale, deși e drept că bisericile cele mai importante sunt concentrate în marile orașe. Numărul bisericilor ortodoxe în care se slujește în franceză este destul de restrâns, dar se află în creștere. În plus, accesul la cult și ocaziile de întâlnire sunt numeroase. Există un Institut de Teologie Ortodoxă în Paris unde putem asista la cursuri, există asociații de tineri, cum este *Nepsis*. Acestea organizează și tabere în care am avut și eu ocazia să particip vara trecută. Este o experiență uimitoare, care îți dă încredere și arată că ortodoxia adună

tineri diferiți, a căror iubire și credință sunt de netăgăduit. Fără să mai punem la socoteală că există din ce în ce mai mulți preoți francofoni, ceea ce m-a ajutat să mă spovedesc în mod regulat, să mă împărtășesc, să asist la conferințe sau să cer o slujbă de binecuvântare a casei cu mai mare ușurință.

Atmosfera spirituală a Franței este uneori un obstacol, cel puțin pentru mine, care sunt foarte sensibilă la mediul care mă înconjoară. Însă nu mă plâng: sunt conștientă că tentații sunt peste tot și că aceasta nu este nimic în comparație cu persecuțiile creștinilor din Siria, de exemplu.

În general, credința mea nu a ridicat niciodată probleme; s-au mai făcut glume pe seama mea, sau mai degrabă m-am confruntat cu lipsa de cunoștințe legate de credința și practicile mele. Îmi amintesc de o prietenă de la universitate care, atunci când i-am spus că sunt ortodoxă, a rămas șocată câteva clipe înainte de a mă întreba dacă sunt sau nu „terroristă”. Una dintre singurele mele supărări este cea că familia mea nu crede în Dumnezeu. Lăsând de o parte faptul că simt un decalaj între noi, mă întristez cu adevărat pentru ei, dar am încredere că Dumnezeu îi va lumina!

Nu am încă niște idei clare în ceea ce privește viitorul meu, însă, după ce am terminat primul an de psihologie, aș vrea să îmi obțin licența pentru a putea lucra mai târziu cu copiii. Cea mai mare dorință a mea este de a-mi clădi o familie și de a putea adopta copii. Domnul m-a binecuvântat cu iubirea împărtășită a lui Andrei, care a terminat masteratul în teologie la București și astfel viitorul nostru va fi probabil în România. Având dorința de a ne lăsa în mâinile Domnului, așteptăm rugându-ne să vedem ce proiecte vor fi de împlinit și mai ales să putem face voia lui Dumnezeu.

Slavă lui Dumnezeu pentru toate! ■

Sarah Bonh

După Liturghie – Festivalul „Din dragoste pentru frumos”, ediția a IV-a

La Manif Pour Tous

La *Manif pour tous* este o mișcare creată în Franța ca opoziție la proiectul de lege care autorizează căsătoria între persoane de același sex și posibilitatea lor de a adopta copii. Numit și *legea Taubira*, după numele Ministrului de Justiție, el figura printre propunerile candidatului prezidențial François Hollande. Acesta a fost ales președinte în mai 2012, iar în septembrie 2012, proiectul de lege a început să fie discutat în Parlament.

Societatea civilă, ostilă acestei schimbări radicale a legislației familiei și a Codului civil, a reacționat foarte prompt. Pe 5 septembrie, câțiva zeci de reprezentanți de asociații, filosofi, psihiatru, dar și simpli părinți se reunesc și creează *La Manif pour tous*. Numele evocă opoziția la legea Taubira, care se numește *Mariage pour tous*.

Pe 17 noiembrie 2012 are loc prima manifestație la Paris: 200.000 de persoane. Susținută și de autoritățile Bisericii

catolice, *La Manif* iese din nou în stradă pe 13 ianuarie 2013: 1 milion de persoane!

În ajunul promulgării legii, pe 17 mai 2013, 1 milion de persoane manifestează din nou la Paris.

Deși considerată de mulți ca fiind o mișcare catolică și de dreapta, *La Manif* este apolitică și reflectă fidel societatea franceză de azi. Ea reunește catolici, dar și persoane de alte religii, sceptici sau ateii, de dreapta și de stânga; foarte mulți dintre manifestanți erau, în fond, familii cu copii.

Revendicările principale sunt abrogarea „căsătoriei” între persoanele de același sex și mai cu seamă abrogarea dreptului acestora de a adopta copii. Se adaugă și o opoziție totală față de *teoria de gen*, care este din ce în ce mai mult discutată în liceele franceze și care ar putea face parte, în viitor, din programa oficială de învățământ. ■

Michel Simion

Prezența României în Uniunea Europeană a făcut să devenim parte activă la marile dezbateri europene. Una dintre cele mai importante este cea despre definirea familiei și a dreptului la viață al copilului nenăscut. Negarea unor realități considerate evidente până în prezent a condus la apariția mișcărilor publice de susținere a căsătoriei naturale bărbat-femeie și a dreptului la viață al copilului din momentul concepției sale. În 2014 au fost nu mai puțin de 40 de orașe participante la *Marșurile pentru viață* din 22–23 martie, iar pe 1 iunie, la Iași, s-a organizat pentru prima dată *Marșul pentru familie*.

București, 22 martie 2014

Foto: Mihai Andrei

Iași, 1 iunie 2014

Foto: Tudorel Constantin Rusu

Biserica Sfântul Gheorghe, Maaloula

Creștinismul de azi și de mâine în Siria

Ierodiacon Meletie Shattahi

Nu putem vorbi despre situația de astăzi a creștinismului în Siria fără a vorbi despre situația generală din această țară. De mai mult de trei ani, Siria trece printr-un război pe care mass-media occidentale îl descriu drept un război civil. Dar realitatea de la fața locului ne arată că este vorba de un război între puterile politice ale acestei lumi, fiecare urmărindu-și propriile interese, pe un pământ străin lor. Astfel, marile puteri își rezolvă problemele politice plătind cel mai mic preț, pe când un alt popor – cel sirian – plătește prețul cel mai mare, și anume însăși viața lui.

Acum 2014 ani, creștinismul s-a născut aici, în Orient. Pe drumul spre Damasc Mântuitorul i S-a arătat lui Saul și în Damasc acesta a devenit Apostolul Neamurilor. În Antiohia Sfinții Apostoli

s-au numit pentru prima dată „creștini” și de aici mesajul și numele creștinismului s-au răspândit în toată lumea.

Persecuția creștinilor a început în Siria în secolul al VIII-lea și a continuat neîncetat până acum. Au existat și ani mai liniștiți, după cum a îngăduit Dumnezeu, dar perioadele de liniște nu durau mult. Astfel, pentru Biserica Antiohiei, suferința și persecuția au existat întotdeauna: biserica s-a obișnuit cu suferința și suferința nu se mai satură de sângele credincioșilor.

Până acum 3 ani, creștinismul a cunoscut o perioadă de înflorire, după plecarea francezilor din Siria în 1947. În perioada aceasta, Biserica s-a bucurat de libertate. A fost o perioadă de 60 de ani în care generația noastră a uitat ce înseamnă

prigoana, deși generația bunicilor noștri a păstrat în memoria ei ceea ce nu poate fi uitat. De aceea, când în 2011 au început tulburările în Siria, creștinii nu erau pregătiți; a fost un șoc și o trecere surprinzătoare și rapidă de la libertate la persecuție.

Nu putem vorbi doar despre creștini în războiul de astăzi, pentru că sunt și alți oameni care au suferit la fel de mult, mai ales musulmanii moderați. Pentru grupurile extremiste, cine nu ridică armele împotriva regimului este un susținător al acestui regim și, de aceea, trebuie omorât. Desigur, creștinii au învățat că arma lor este rugăciunea, dar și musulmanii moderați și-au dat seama de pericolul grupurilor teroriste și, de aceea, nici ei n-au ridicat armele. În zonele unde au ajuns teroriștii, soarta musulmanilor moderați și a creștinilor era, deopotrivă, moartea.

Vă voi da câteva exemple reale despre ceea ce s-a întâmplat în zonele creștine în care au intrat extremiștii.

Satul creștin Maaloula, singurul sat în care se mai vorbește limba aramaică, limba Mântuitorului, unde se află și mănăstirea Sfintei Tecla și sfintele ei moaște, a fost atacat și distrus, iar comorile mănăstirilor, construite în secolele al V-lea și al VI-lea, au fost jefuite în întregime. Teroriștii au dat foc întregului sat și au răpit 13 maici din mănăstirea Sfânta Tecla. Maicile au fost eliberate în martie 2014, din mila lui Dumnezeu, iar satul a fost eliberat de către armata țării în Joia Mare.

Satul Sadad a fost atacat de extremiști, care au comis masacre oribile, ucigând mai mult de 60 de creștini, majoritatea femei și copii. Au distrus și au jefuit toate bisericile, monumente construite în secolele VI-VII. Satul a fost eliberat la două zile după atac.

Înainte de a ataca satul Deir Atieh, teroriștii și-au notat numele tuturor creștinilor din sat și i-au căutat spre a-i ucide. Creștinii s-au ascuns în casele musulmanilor și astfel au scăpat.

Și din satul Adra am auzit povești înfricoșătoare

Mănăstirea Sfânta Tecla, Maaloula

despre ceea ce s-a întâmplat cu creștinii de acolo, care și ei s-au ascuns în casele vecinilor musulmani. Cei care nu au putut face acest lucru au avut o soartă oribilă, așa cum s-a întâmplat cu arhitectul George și toată familia lui. Acesta avea doi copii și, când teroriștii au intrat în casa lui, nu a găsit o soluție ca să își salveze soția și copiii din mâna teroriștilor, așa că a dat foc la toată casa, murind astfel împreună cu familia sa și cu atacatorii.

Satul armean Kasab, singurul sat armean care mai exista în Orient, a fost atacat de extremiști cu ajutorul armatei turcești. Au distrus satul și au ucis mai mult de 40 de armeni.

Doi mitropoliți și șapte preoți sunt răpiți. Avem patru preoți martiri și un număr foarte mare de mărturisitori, care au murit nelepădând credința. În zonele care sunt în mâna extremiștilor, creștinii au două soluții: fie plătesc o taxă imensă, fie se fac musulmani, altfel sunt crucificați în piețele publice.

Cea mai veche biserică din lume, din anul 59 d.H., a fost distrusă. La fel și mănăstirea Sfântului Simeon Stâlpnicul și mănăstirea Sfinților Serghie și Vah. Mai mult de 140 de biserici și mănăstiri au fost distruse și jefuite, dar problema cea

Biserica Sfântul Ilie, Maaloula

Mănăstirea Sfânta Tecla

Mănăstirea Sfânta Tecla

mai mare este a creștinilor care au fost dați afară din casele lor, acum fiind mai mult de 450.000 de creștini rămași fără case.

Ne întrebăm: de ce îngăduie Dumnezeu atâta suferință? Răspunsul ni-l dă Sfânta Scriptură: „Căci gândurile Mele nu sunt ca gândurile voastre și căile Mele ca ale voastre, zice Domnul” (Isaia 55, 8). Dumnezeu a îngăduit să suferim noi acum așa cum au suferit mulți înaintea noastră. De ce să refuzăm acest dar, această șansă mai ușoară pentru mântuire? Nu avem altă ocazie de întoarcere mai rapidă către Biserică decât cea de acum. Examenul cel mai serios pentru credința omului este suferința. Creștinul adevărat este acela care face față răului și care nu își leapădă credința în ciuda persecuțiilor. De aceea, ar fi mai bine, atunci când ne rugăm unii pentru alții și când frații noștri români se roagă pentru noi, sirienii, să nu cerem de la Dumnezeu să ne ferească de moarte, ci să Îi cerem să ne dea putere și curaj să nu lepădăm credința când va veni momentul morții.

Mănăstirea Sfânta Tecla

Mormântul Sfintei Tecla

Creștinul nu are o țară în lumea aceasta. Nu există un creștin român, un creștin sirian sau un creștin grec. Există numai creștinul ortodox care își caută țara cea veșnică, Împărăția cerurilor: „Fericiți cei prigoniți pentru dreptate, că a lor este Împărăția cerurilor” (Matei 5, 10). De aceea, deși creștinii Siriei au fost prigoniți și alungați din casele lor, totuși, ei nădăjduiesc la locașurile veșnice pe lângă Mântuitorul Care s-a jertfit pentru ei, dându-le exemplu ca și ei să se jertfească pentru întreaga Biserică. Prin suferință se naște smerenia, care este mama virtuților, așa că nu trebuie să căutăm odihna. Biserica Antiohiei din Siria a dat un exemplu, s-a jertfit acum, dar va veni vremea când o altă Biserică va trebui să se jertfească. Important este să cunoaștem că nimic nu se întâmplă fără voia lui Dumnezeu și, prin voia lui Dumnezeu, încă se mai nasc bărbați adevărați.

Criza prin care trecem a arătat credincioșilor că Biserica are grijă de copiii ei, că este o mamă adevărată. Ne-a învățat că Biserica nu este împărțită în clerici și laici, ci toți suntem o singură familie, că datoria Bisericii este de a fi alături de credincioșii ei și că nu putem ieși din acest război dacă nu rămânem împreună, ajutându-ne unii pe alții.

Cât despre ziua de mâine, ce putem spune? Numai Dumnezeu știe ce va fi! Dar, așa cum ne-a arătat istoria, creștinii Antiohiei au suferit întotdeauna și războiul de astăzi nu este cel mai dur. Într-o singură zi din iulie 1861 au fost uciși numai în Damasc 60.000 de creștini. Iar între 1860-1916, otomanii au omorât în Siria mai mult de 6 milioane de creștini. Deci, istoria mărturisește că am suferit destul, că ne-am obișnuit cu suferința și că, în ciuda tuturor greutăților, am rămas și vom rămâne pe acest pământ binecuvântat. Și mai știm că „de nu ar fi scurtat Domnul zilele acelea, n-ar scăpa niciun trup, dar pentru cei aleși, pe care i-a ales, a scurtat acele zile” (Marcu 13, 20). Nădăjduim să ne facă Domnul dintre cei aleși pentru slava numelui Său. ■

Sandu Tudor

Convertire

De vrei să simți tot harul, taina de ani uitată,
ce-a'nfiorat în tine copilul de-altă dată,
tu, om cernit, ateu cu masca'n pal de ceară,
ca hoțu'n furișeri într'un târziu de seară,
ascunde-te'n tăcerea vre unei vechi biserici.
Și'mpodobit cu-odoare, în fast măreț de clerici,
însângerat amurgul cum moare pe altar,
prin naltele ferestre cu-ogive de cleștar
privește în adâncul de înserat albastru,
din care licărește drept candelă un astru.
Și'n mirosul tămâii material de greu,
te vei simți prin naos plutind în Dumnezeu.

ORTODOXIE +

Aventură

Nenorocirea este că veacuri de-a rândul - și acum mai mult decât oricând - până și oamenii de bună credință (mai ales ei) văd în creștinism un fel de vag și blând cretinism, bun pentru bigoți, creduli și ființe pierdute cu firea. În vreme ce e clocot, e scandal, e „curată nebunie”, mai îndrăzneț și mai exigent decât orice teorie extremistă de aventură, e happening - e cel mai formidabil happening. ■

Nicolae Steinhardt

Dedesubt, Troy Polamalu „în acțiune”, placând un adversar. Troy este unul dintre cei mai buni apărători - „strong safety” - din istoria Fotbalului American. A câștigat de două ori Super Bowl-ul cu echipa sa, Pittsburgh Steelers, a fost desemnat cel mai bun apărător al Ligii Naționale de Fotbal American (NFL) în anul 2010 și este unul dintre cei mai populari jucători ai momentului. El s-a convertit la Ortodoxie în anul 2007. Are doi băieți, Paisie și Efrem, și, împreună cu soția sa Teodora, se spovedește la părintele Efrem din Arizona, ucenicul lui Gheron Iosif Isihastul. În puținele interviuri pe care le dă vorbește despre cât de mult spiritualitatea ortodoxă i-a influențat viața și activitatea. Este un tânăr minunat (33 de ani), cu o influență pozitivă asupra tuturor celor din jur. ■

Om

Firea umană este peste cea a îngerilor, pentru că este „chip și asemănare”. Îngerul este săgeată, trimis, atât. Omul este cruce! Cuprinde totul! ■

Pr. Arsenie Papacioc

Har

Revărsarea și prisosul harului s-au pogorât asupra mea, smeritul, când l-am văzut pe bătrânul rus Dimas, făcând în biserică metanii și presărându-și rugăciunea cu suspine. Atât de mult îl adumbrea harul, încât strălucea până și în mine. Atunci a covârșit și în mine harul. Adică exista și înainte, prin iubirea pe care o aveam față de Bătrânul meu, însă atunci am simțit și eu harul foarte puternic.

În ziua aceea, din clipa când m-am împărtășit m-a cuprins o foarte mare bucurie, o însuflețire. După slujbă am plecat în pădure singur, plin de fericire și bucurie. Nebunie! Spuneam în minte rugăciunile de mulțumire de după Sfânta Împărtășanie, mergând spre colibă. Alergam, săream de bucurie, deschideam în extaz mâinile cu însuflețire, cu putere, și strigam: „Slavă Ție, Dumnezeuleeee! Slavă Ție, Dumnezeuleeee!” Da, mâinile îmi încremeniseră, înlemniseră în chipul crucii. Adică, dacă mă priveai din spate, ai fi văzut o cruce. Capul meu ridicat spre cer, pieptul și el în afară, parcă voia să plece împreună cu mâinile spre cer. Inima voia să zboare din piept.

Iubire

De atunci, toate harismele s-au înmulțit. M-am înțeleptit. Am învățat rugăciunile pe de rost. Numai ce le citeau sau le cântau în biserică, și le învățam. Psaltirea o spuneam pe dinafară... De bucurie, nu pășeam pe pământ. Mi s-au deschis ochii, urechile, mirosul. Înțelegeam de departe. Animalele, păsările, le deosebeam pe toate... Cunoșteam după versuri toate păsărelele... Am devenit altul, nou, diferit.

Tot ceea ce vedeam prefăceam în rugăciune... Cunoșteam florile după miros, iar aroma le-o simțeam de la jumătate de ceas depărtare. Priveam ierburile, copacii, apele, stâncile. A! Cu stâncile vorbeam. Câte văzuseră!

Le întrebam și îmi istoriseau toate tainele Kavsokaliviei. Iar eu eram mișcat și dobândeam străpungere a inimii. Le vedeam pe toate prin harul lui Dumnezeu. ■

Sf. Porfirie Kavsokalivitul

Ce este iadul?

O încăpere cu o masă mare și rotundă. În mijlocul mesei, un vas mare cu o mâncare deosebit de plăcută. Însă oamenii care stăteau în jurul mesei erau slabi ca niște schelete, flămânzi și nervoși. Fiecare avea în mână câte o lingură cu coadă foarte lungă. Ajungeau cu lingurile până la vasul cu mâncare, umpleau lingurile, însă când trebuiau să introducă lingurile cu mâncare în gură, nu reușeau, fiindcă lingurile aveau cozile foarte lungi.

Ce este raiul?

O încăpere exact ca prima, aceeași masă, aceeași oală, aceleași linguri. Însă oamenii de aici erau bine hrăniți și voioși. Nici ei nu puteau să introducă singuri mâncarea în gură, însă se hrăneau unul pe altul. ■

Pr. Paisie Aghioritul

Răspunsuri la întrebări ale tinerilor de azi

Spuneți-ne ceva despre Taina Spovedaniei.

Spovedania este una dintre cele mai intime taine. Taină nu înseamnă nimic ascuns. Taină înseamnă mai profund decât poate mintea noastră să perceapă la un anumit moment. Nu înseamnă că nu va putea pricepe până la sfârșit. Tocmai de aceea taina întotdeauna va trebui să invite pe om în a explora mai mult adâncimile ei.

Trei persoane iau parte la spovedanie: Hristos, duhovnicul și ucenicul. Din aceste trei persoane, una singură are dreptul și își și permite să judece. Hristos este ultima persoană – pentru că El nu a venit să judece, ci ne-a invitat pe noi să o facem, spunând că cine se va judeca pe sine, nu va mai veni la judecată. Nici duhovnicul nu are dreptul să o facă, pentru că el este acolo ca să-L reprezinte pe Hristos. El este

acolo ca prieten al Mirelui. Este foarte important să înțelegem că duhovnicul este un prieten al Mirelui, și nu un simplu martor. Prietenul Mirelui este cel care face orice ca cei doi, Mirele și mireasa, să se poată bucura deplin unul de celălalt. Și apoi se retrage discret – așa cum spunea cel care s-a numit pe sine „prieten al Mirelui”, Sfântul Ioan Botezătorul – pentru ca să se împlinească acest cuvânt: „Eu trebuie să scad și Acela trebuie să crească”. Deci rămâne ca ucenicul să fie singurul judecător. Însă judecata aceasta el și-o face în cadrul cel mai intim cu putință și ar trebui ținută într-un cadru cât mai intim. Judecată înseamnă să compari două elemente până ajung să aibă relația pe care ar fi trebuit să o aibă de la început. Dacă noi venim la Dumnezeu nu ca la judecător, și nu ca să fim achitați, ci venim la Persoana cu care trebuie să ne petrecem veșnicia, se înțelege că trebuie

să avem o abordare mai personală, mai intimă, a acestei taine.

Cum să ne spovedim?

Ceea ce voi spune la spovedanie și ceea ce voi auzi la spovedanie nu sunt și nu ar trebui să fie decât declarații de dragoste, în esență, decât vărsarea inimii în fața celuilalt. Eu mă duc și îmi vărs sufletul în fața celuilalt, mi-l ofer, așa cum este. Că este murdar, asta este altceva. Că este neputincios, că este cu lipsuri, este altceva. Dar, așa cum este, pe tot îl vărs. Scopul nostru este să ne împărtășim într-un mod din ce în ce mai deplin cu celălalt. Eu mă duc la întâlnire cu cineva ca să mă unesc cu el, să fiu cu acel cineva. Și dacă este ceva ce lovește în prietenia aceasta a noastră, atunci de acele lucruri voi încerca să scap.

Dacă eu vreau să mă unesc cu Hristos, atunci trebuie numaidecât să mă pregătesc înainte de a mă duce la întâlnire cu El. Și prima întrebare pe care o voi pune în această pregătire este aceasta: „Ce s-a întâmplat, Doamne, cu noi? De ce ne-am răcit așa? De ce nu suntem cum am vrea să fim?” După aceea, trebuie să Îi declar lui Dumnezeu că-L iubesc. Dumnezeu are nevoie de aceasta. Sfântul Ioan Gură de Aur spune că Dumnezeu face orice și tot ceea ce

face nu are alt scop decât să ne determine pe noi să-L iubim. Să-I declar lui Dumnezeu iubirea mea, iubire care este mai presus decât răutatea mea, și să-I mulțumesc pentru cele făcute pentru mine, mai ales pentru cele pe care nu le-am observat a fi fost făcute din dragoste.

Îmi va ierta Dumnezeu păcatele?

În pilda fiului risipitor nu veți găsi nicăieri, în nicio traducere, scris „Iartă-mă”. Nicăieri. „Am greșit” – da. Dar „Iartă-mă!” – nu. De ce? Pentru că nu se pune problema. Dar ce găsim scris? „Primește-mă!” E cu totul altceva. Acest „Primește-mă” ascunde în spate faptul că noi ne bazăm pe un lucru, și anume pe iubirea de netăgăduit și de neschimbat a Tatălui. Noi nu mergem să tranșăm problema păcatelor, ci problema împăcării, iertarea fiind implicită. Mă duc la Dumnezeu ca să mă împac cu El. Drept pentru care, păcatele pe care le voi spune nu vor fi acelea din îndrumarele de spovedanie. Este una din cele mai des întâlnite greșeli la spovedanie. Cele scrise acolo respectă foarte clar, foarte riguros, titlul de pe copertă: îndrumar. Dacă nu știi cam ce este un păcat, găsești acolo ceva care să-ți arate. Dar nu zice acolo că astea-s păcatele tale. Nu. Pentru că n-au de unde să știe ce e între tine și Dumnezeu. Gravitatea păcatelor nu este dată de un îndrumar, ci de relația mea cu Cel cu care vreau să mă împac. O greșală este mare doar în măsura în care ea m-a îndepărtat pe mine de Dumnezeu.

Când vezi că dincolo de păcate este o relație pe care ai fi vrut-o altfel și ea nu este cum ți-ai fi dorit și ai face orice ca să fie măcar ca înainte – aceasta este spovedania și nimic altceva. Și atunci când ieși de la spovedit, evident că ai să zbori, pentru că ieși de braț cu Cel pe care Îl credeai a fi judecătorul și – surpriză! – judecătorul acesta nu știe decât să zboare. Pentru că El este chiar Dumnezeu. Și stând la braț cu El nu poți decât să zbori. Astfel de ușurare căutăm. Astfel de împăcare lucrăm noi în cadrul spovedaniei.

Cum să nu trăim rugăciunea ca pe o obligație de rutină?

Rugăciunea trebuie tratată tot ca o întâlnire cu Dumnezeu. Când te pui tu față în față cu Dumnezeu, nu poți să-I ascunzi nimic. Nu poți să-ți furi căciula. Ai să încerci, dar n-o să-ți meargă. Cum se ajunge la rugăciune sinceră? Lăsând inima să-și facă treaba ei. Varsă-ți inima așa cum e în fața lui Dumnezeu. Abordează-L pe Dumnezeu ca pe o Persoană reală, foarte reală, cea mai reală, cea mai apropiată ție. Nu trebuie să fii timorat cu Dumnezeu. Nu trebuie să-ți găsești cuvintele cu Dumnezeu. Trebuie să fii tu însuși. E o întâlnire, nu e o datorie.

„Cât e ceasul? Opa... e de rugăciune. Hai repede! Ia Ceaslovul, dă-i, dă-i, dă-i, dă-i.” După aceea: „Bine c-am scăpat, pot și eu în sfârșit să beau un ceai.” Dar de ce nu bei de la început ceaiul acesta? Dar bea-l cu Dumnezeu. Și, după aceea, așează-te în genunchi. Pentru că după aceea Îl vei găsi pe Dumnezeul Acela pe care-L căutai; nu Acela închis în Ceaslov, ci Acela care bate la ușă: „Dă-mi și Mie un ceai!”

Noi nu Îi dăm niciodată un ceai lui Dumnezeu. Îi dăm numai păcate, numai probleme, numai stresuri, dar de ce nu-I dăm niciodată lui Dumnezeu o declarație? Nu merită măcar atât? Noi avem nevoie să auzim de la persoana iubită: „Te iubesc”. Știm bine că ne iubește, dar noi nu căutăm să aflăm asta, ci pur și simplu vrem s-o auzim. Nu este glasul ei cel mai plăcut nouă? Este. De ce nu i-ar plăcea și lui Dumnezeu să o audă, din când în când măcar, și de la tine? I-ar plăcea. Spune-I-o așa, direct. Dacă nu merge cu „slavă Tatălui și Fiului și Sfântului Duh”, poate merge

cu „îmi place de Tine, Doamne!” Încearcă și așa.

Când eram mic, recunosc că exact așa spuneam: „Ești cel mai tare!”

Știi că spune Mântuitorul: cine nu va primi Împărăția ca unul din aceștia, ca un copil, nu va intra în ea. Lasă inima să vorbească singură. Astfel vei avea un sentiment sincer și vei avea o legătură sinceră.

Cum să am o relație autentică cu Dumnezeu și cu ceilalți?

Într-o relație trebuie să te implici cu totul și sincer, până la sfârșit. Acestea sunt condițiile esențiale. În primul rând trebuie să înțelegi că relația este de natură personală. Și atunci, fiind personală, este intimă; fiind intimă, este și unică. Ar trebui să ne ferim puțin de a aplica unele rețete și secrete. Lăsați inimile libere. Deschideți inima și lăsați-o să se ducă, căci știe ea să-și găsească locul și drumul. Nu-i puneți tot felul de piedici, nu-i trasați limite. Asta-i inima! Riscă. Pentru că urăște tiparele. Tiparele or fi ele corecte, dar nu-s frumoase. Frumusețea are adâncimi nebănuite. Și Dumnezeu este de partea frumuseții.

Niște copii au fost întrebați: „La ușa inimii cuiva trebuie să năvălești, să bați sau să te rogi?” Și o fetiță a răspuns: „La ușa inimii cuiva nu trebuie nici să năvălești, nici să bați, nici să te rogi; trebuie doar să cânti.” De ce? Fetița aceea știa că inima nu poate fi învinsă și convinsă de argumente; poate fi doar fermecată.

Ce ne face vrednici de Sfânta Împărtășanie? Uneori ne considerăm nevrednici.

Citește mai atent rugăciunile de Împărtășanie pentru că ele pun în balanță acestea două: nevrednicia și inima cu care mergem la Dumnezeu. „Știu că vin cu nevrednicie, dar nu vin la Tine ca un nepăsător, ci ca nu cumva fiind lipsit prea mult de împărtășirea Ta, să fiu lipsit și de îndumnezeitoarele Tale cuvinte și să fiu prins de lupul cel înțelegător”. Nevrednicia aceea o reglăm la spovedanie. De aceea avem

nevoie numai decât de spovedanie înainte de împărtășanie, pentru că împărtășania va consfinți înțelegerea pe care am făcut-o eu la spovedanie.

De un singur lucru trebuie să ne asigurăm în principal: să-L iubim sincer. Nu mergem la împărtășanie ca eroii, ci ca nevoiașii, dar niște nevoiași care știu bine pe ce se bazează și chiar profită de asta. Să profităm de faptul că Dumnezeu ne iubește și să mergem ca nevoiașii, știind că avem nevoie de asta. Nu mergem așa, cu fruntea sus: „Da. Eu merit!” Nimeni nu merită.

Sfântul Ioan Gură de Aur spune în *Omiliile la Romani* că „mai presus decât scăparea de chinurile iadului, mai presus decât bucuria raiului, mai presus decât toată Împărăția cerurilor la un loc este să-L iubești pe Dumnezeu și să fii iubit de El”. Trebuie o iubire declarată. Viața veșnică este o viață trăită într-o astfel de iubire. Astfel de viață cerem noi la Împărtășanie. Nevrednicia vine pe locul doi.

Cum trebuie să ne alegem un duhovnic?

Cum îți alegi un cavalier de onoare la nuntă. Am zis că duhovnicul trebuie să fie prietenul Mirelui. De multe ori duhovnicul are și această sarcină în cadrul spovedaniei, de a „peți” pentru celălalt. Aleargă de la unul la altul și-i spune ei: „Vezi că de fapt acela n-a fost bădăran când a făcut asta, ci de fapt a vrut să-ți spună că te iubește.” Și după aceea se duce la el repede și zice: „Să știi că ea a înțeles bine ce-ai vrut tu să faci și te iubește – știu eu, mi-a zis mie.” Și face drumul de la unul la altul dus-întors, face tot ce poate, săracul, ca cei doi să se poată întâlni, să vină singuri unul către celălalt, să aibă curaj să facă asta. Nici Hristos n-are curaj să intre în inima ta. Stă la ușă și bate. Nu dă buzna, nici nu năvălește, ci cântă. Dacă auzi cântecul și-ți place, Îi deschizi ușa. Duhovnicul face medierea aceasta, te ajută să fii împreună cu El, se bucură de bucuria voastră. Așa trebuie să-ți alegi un duhovnic – acela care crezi că poate să-ți reprezinte interesele cel mai bine în fața persoanei iubite.

E indicat sau nu să mergem la psiholog? Terapia cu acesta n-ar

putea conduce la o îndreptare a persoanei?

Dacă ați vrea să aprofundăm, ar trebui să mergem până la momentul în care Adam a fost alungat din rai și i s-au dat haine din piele. La aceste haine de piele se referă psihologii, numai că ei nu știu, n-au aflat aceasta. Mai este un punct de plecare: cuvântul Sfântului Apostol Pavel, care spune că sunt oameni trupești, oameni sufletești și oameni duhovnicești. *Psihé* înseamnă suflet, dar nu e sufletul acela pe care-l numim noi duh, acela după chipul lui Dumnezeu. Sfântul Grigorie Palama spune că sufletul acesta *psihé* este de fapt o parte mai fină a trupului; deci nu are de-a face cu chipul lui Dumnezeu din noi. Și atunci ei ar putea să îndrepte numai ceea ce ține de trup, cel mult să ne facă niște oameni mai morali. Dar oameni duhovnicești n-au cum să ne facă. Să ne pună pe adevărata noastră linie – nu pot.

Dar psihoterapia?

Este același lucru. Psihoterapia e făcută, de fapt, de psihologi.

Dar cărțile de psihoterapie ortodoxă nu ne ajută?

Atâta vreme cât încearcă să plieze psihologia pe duhovnicie, să aplice metode de psihologie la duhovnicie, nu este în regulă. Cât timp încearcă să-L dea la o parte pe Dumnezeu, iarăși nu e în regulă. N-am spus că psihologia nu este bună, ci că problema ei intervine în momentul în care încearcă

să înlătore duhovnicia. De obicei nu se pot cupla acestea două, pentru că ar fi ca două săbii în aceeași teacă: fiecare își propune să conducă și atunci nu se poate. Dar dacă psihologia se supune duhovniciei, da, sunt de acord. Pentru că, la fel cum sufletul este mai presus decât trupul, așa și duhovnicia e mai presus decât psihologia.

Psihologia merge de obicei pe niște rețete, după niște tipare. Dacă duhovnicia este băgată în tipare, s-a terminat cu taina, iar credința devine atunci o credință magică. Eu m-aș duce la psiholog dacă m-aș asigura înainte că el se poate supune unui duhovnic.

Dacă psihologii înțeleg că se ocupă de o anumită problemă și atât, adică de anumite dependențe și mai departe îl lasă pe duhovnic să-și facă treaba lui, e foarte bine. Dar eu, personal, cred că un duhovnic bun ar rezolva mai bine problema aceasta. O dependență se poate rezolva cu o altă dependență. Știi de ce este foarte greu să vindeci un dependent? Pentru că de foarte multe ori nu ai ce să-i oferi în schimb. Dă-i ceva în schimb. N-a zis bine Părintele Stăniloae că iubirea vindecă orice patimă? Iubirea e un fel de dependență.

Asta ca să vedeți că sunt niște nuanțe care arată că psihologii nu sunt strict necesari. Pot să funcționeze bine, dar în anumite limite.

Din propria experiență pot spune că pe mine m-a ajutat psihologia.

Da, dar de aici încolo tu trebuie să mergi mai departe. Ea a constituit doar o treaptă pentru tine. Dacă asta a fost limba pe care o vorbeai tu, prin asta ți-a vorbit Dumnezeu. Nu orice ne ajută ne dă și viață sau ne este suficient. Ne trebuie permanent mai mult. Aceste metode psihologice pot ajuta, însă nu sunt cele mai bune. Noi avem de

la Dumnezeu capacitatea de a deveni dumnezei, de a ne depăși permanent condiția. De ce să tai cu piatra, când poți să iei o trusă de scule performante?

Caută să-ți depășești condiția, caută mai mult. Psihologul îți explică ce se întâmplă în trupul tău, în mintea ta, dar duhovnicul te duce la sursă direct.

Și e și gratis. Ultima dată când am verificat era gratis. Nu știu când se termină promoția asta.

Sunt persoane necredincioase care mă întrebă: „De ce te-ai întors în Biserică?” și spun lucruri urâte despre Biserică. Pe moment nu-mi vin în minte argumente ca să le răspund. Ce-ar trebui să fac într-o situație de acest gen?

Poți tu să explici cuiva de ce iubești pe altcineva? Nu poți. „De ce te-ai dus?” „Așa am simțit eu că Îl iubesc pe Dumnezeu mai mult. Acesta este felul meu de a răspunde la chemarea lui Dumnezeu.” Punct. Acela nu se va putea folosi sufletește decât dacă îți va vedea ție ochii strălucind: „Fii atent, ce înfloritoare e persoana aceasta! Se vede pe chipul ei că se simte iubită. Așa ceva aș vrea și eu!” Deci nu poți să convingi pe cineva, poți doar să-l farmeci. Căci așa zice și Hristos: „Așa să lumineze lumina voastră, astfel încât oamenii, văzând faptele voastre cele bune, să slăvească pe Tatăl vostru Care este în cer.” Dar să vadă lumina pe fața voastră. Or lumina nu vine decât dacă ești conștient că ești iubit și dacă în același timp te angajezi și tu în această relație de iubire. Ortodoxia se molipsește, nu se explică.

Am o întrebare foarte grea. Am o vârstă, am păcătuit destul și nu mai vreau să păcătuiesc. Cum putem să învingem eul din noi?

La o întrebare atât de grea vă voi da un răspuns la fel de greu. Acest lucru îl propune Hristos: Eul Său în fața eului nostru. El spune să ne lepădăm de eul nostru ca să ne putem bucura de Eul Lui. Dar în Eul Lui de Dumnezeu și om. Ca să putem să ne bucurăm de El trebuie să ne lepădăm de eul nostru.

De ce mă căsătoresc și nu rămân singur, dacă îmi place atât de mult de eul meu? Pentru că am văzut un eu mai frumos decât al meu, un eu de care eul meu are nevoie. Dar ca să pot să locuiesc cu acel eu va trebui să mai las de la mine. Cu cât las mai mult de la mine, cu atât scap mai mult de eul meu. Dar nu voi lăsa de la mine dacă nu voi pune ceva în loc. Nu se poate doar să mă golesc, fără să pun nimic în loc. Ar însemna să mă înec pe mine, să mă distrug. Intrând în relație cu un eu mai frumos, mai bun, mai înalt, sunt gata să mai las din eul meu câte puțin și atunci eul lui va fi de ajuns ca să îmi îndeplinească ceea ce am lăsat la o parte din eul meu. Deci numai în relație cu un eu mai frumos, mai bun, mai adevărat pot să scap de eul meu; altminteri, nu.

Iar eul cel mai bun este al lui Dumnezeu.

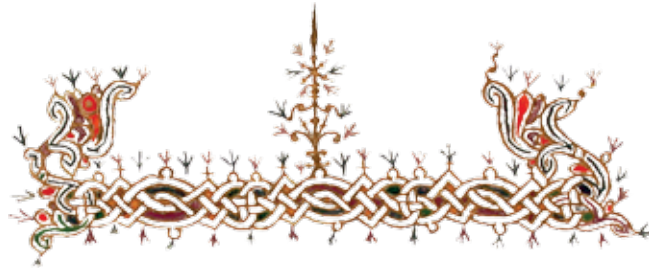
Exact. În fața lui Dumnezeu, în relație cu El, se poate să mă golesc deplin de eul meu. Fiindcă atât de mult ne iubeste, încât nu Se mai uită la El, nu Se ocupă de El, ci numai de noi.

Vreau să-L descopăr și să mă apropiu mai mult de Dumnezeu, însă uneori simt că nu pot. Cum să procedez ca să reușesc?

Dacă ai vrea să te împrietenești cu un băiat sau cu o fată, ai ști ce să faci? Cred că majoritatea ar răspunde: nu. Dar sigur toți ar încerca ceva. Încearcă, insistă! Dumnezeu de obicei Se ascunde, căci așa fac iubiiții, se mai ascund. De ce? Dumnezeu nu are nevoie să-I dovedim Lui iubirea. Însă Dumnezeu are nevoie să ne dovedim nouă înșine iubirea, să ne întărim, să ne statornicim într-o astfel de iubire. Vrea o iubire înflăcărată, nu: „Eu aș veni la tine, dar dacă tu nu ieși afară... nu mai vin nici eu”. Insistă, dacă vrei!

Dumnezeu este Persoană reală, concretă, Care mă iubeste și pe Care o iubesc. Cu cât știu să-mi exprim mai profund și mai des această iubire, cu atât sunt mai aproape de El. Puteți să tratați rugăciunea ca pe o întâlnire, puteți să tratați și Spovedania tot așa. Puteți să tratați toată viața voastră ca pe o întâlnire, ca pe o relație cu Dumnezeu – pentru că asta va fi, până la urmă: relație veșnică cu Dumnezeu, relație de iubire în care vom evolua neîncetat. Dumnezeu este prezent, vorbesc cu El, și nu este oricine, ci este Cel care mă iubeste atât de mult, încât S-ar răstigni încă o dată numai pentru mine. Adu-L în viața ta, fă-L părtaș vieții tale, căci, altminteri, cum să te faci și El părtaș Vieții Lui? ■

Selecții din dialogul dintre Protos. Hrisostom C. și tinerii aflați la Putna pe 1 ianuarie 2014

COLOCVIILE PUTNEI

Istorie și istorici

În perioada 4–7 septembrie 2013, istoria lcu protagoniștii dar și cu cercetătorii ei s-au aflat la rang de cinste la Mănăstirile Putna și Moldovița, cu prilejul celei de a XIV-a ediții a simpozionului internațional Colocviile Putnei.

În deschiderea Colocviului a fost evocată personalitatea renumitului bizantinolog Dumitru Nastase, trecut de curând la Domnul. Domnul Florin Marinescu, cercetător la Institutul de Studii Neo-Grecești din Atena, l-a caracterizat ca pe un mare susținător al ideii imperiale în Țările Române și cercetător al rolului Țărilor Române în ajutorarea Ortodoxiei aflate sub jugul otoman, concluzionând: „A scris puțin în comparație cu câte știa, într-o epocă în care mulți scriu mai mult decât citesc și publică mai mult decât scriu...” Dumitru Nastase, a spus profesorul Petronel Zahariuc, avea darul de a topi diferențele de cultură, de educație și de vârstă, făcându-te să te simți cât se poate de firesc, de apropiat și de bine dispus în compania sa.

Andrei Pippidi și Dumitru Nastase, Putna, 2008

Lucrările Colocviului la Mănăstirea Moldovița

Petru Rareș

Domnii Florin Marinescu și Nikolaos Mertzimekis au semnalat o inscripție în marmură de la Mănăstirea Zografu din Sfântul Munte Athos, care atestă dăruirea de către Petru Rareș a unei mori de apă pentru un metoc al acestei mănăstiri.

Domnul Petronel Zahariuc a furnizat date importante despre Mănăstirea Probota, ctitorie și necropolă a lui Petru Rareș, inclusiv despre momentul când Petru Rareș, la sfatul lui Grigorie Roșca, egumenul Probotei și mitropolitul de mai târziu al Moldovei, a înlocuit Putna, ca necropolă a familiei sale, cu Probota.

Despre unul dintre cei mai apropiați sfetnici ai lui Petru Rareș, vistiernicul Mateiaș, a furnizat date inedite tânărul cercetător Ioan Augustin Guriță, care a descoperit o copie după tabloul votiv, între timp dispărut, al bisericii mănăstirii Coșula, ctitorită la anul 1535 de vistiernic.

Codrii Cosminului

Comunicarea domnului Liviu Pilat a adus clarificări în legătură cu încheierea armistițiului dintre moldoveni și poloni în octombrie 1497, după ce regele polon Ioan Albert invadase Moldova și

asediaze Suceava timp de trei săptămâni, „zi și noapte”. Citând surse polone și ungare, profesorul ieșean a arătat că regele Ungariei, Vladislav Jagello – fratele regelui polon – a trimis o oaste de aproximativ 12.000 de ostași, sub comanda voievodului Transilvaniei, Bartolomeu Dragffi, în sprijinul lui Ștefan cel Mare și, apoi, un sol, în persoana cehului Waclaw Čič – mareșal al curții regale a Boemiei –, la Ioan Albert, cerându-i acestuia din urmă, pe un ton ultimativ, să se retragă din Moldova. Ioan Albert a fost nevoit să încheie armistițiul și să se retragă, pe drumul de întoarcere având loc celebra, și tragică pentru poloni, bătălie din Codrii Cosminului.

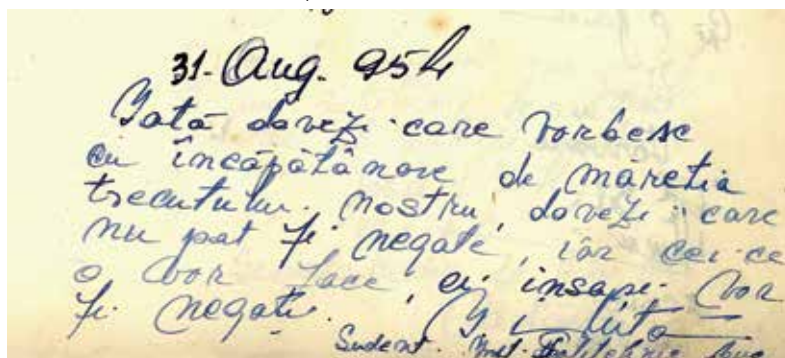
Putna

Doamna Maria Magdalena Székely, folosindu-se de documentele epocii și de pomelnicul Mănăstirii Putna, a adus argumente în sprijinul ipotezei că reconstrucția bisericii Mănăstirii Putna din al șaselea deceniu al secolului al XVII-lea a fost inițiată de obștea mănăstirii, cu girul domnitorilor, obștea reușind să strângă suma necesară cu ajutorul a diferiți donatori mai mici și să finalizeze lucrările în timpul domnitorului Eustratie Dabija (1661).

Monahul Iustin Taban a reînviat perioada 1948–1960 din istoria Mănăstirii Putna, prin intermediul însemnărilor din Cartea de Oaspeți. Printre cei care au ținut să lase câteva însemnări în urma vizitării mănăstirii în acele vremuri s-au numărat inclusiv oficialități ale regimului comunist care erau nevoite să constate că obiectele din muzeul mănăstirii vorbeau despre gloriosul nostru trecut.

Printre alte contribuții ale acestei ediții mai menționăm datarea la 27 iulie 1466 a primei danii a lui Ștefan cel Mare către Mănăstirea Hilandar din Sfântul Munte Athos, de către cercetătorul Radu Păun, și demontarea de către domnul Andrei Pippidi a unei afirmații, pusă în circuitul istoric de un tânăr cercetător doritor de senzațional,

Însemnare din Cartea de Oaspeți

precum că Ahmed Pașa, beilerbegul Anatoliei în anul 1491, ar fi fost un fiu turcit al lui Ștefan cel Mare. Personajul în cauză era, de fapt, fiul ducelui Ștefan din Herțegovina.

Aniversare

Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen a ținut să fie prezent în mijlocul „obștii istoricilor” la sfârșitul lucrărilor pentru a-l sărbători pe istoricul Ștefan S. Gorovei, cu prilejul împlinirii frumoasei vârste de 65 de ani. Alături de Arhipăstorul Sucevei i-au

Ștefan S. Gorovei la 65 de ani, Putna, 2013

mai adresat cuvinte de felicitare domnul Petronel Zahariuc, decanul Facultății de Istorie din Iași, fost elev al său, domnul Ivan Biliarsky de la Institutul de Istorie al Academiei Bulgare de Științe, profesorii Ștefan Andreescu, Marius Diaconescu și Florin Marinescu. Înaltpreasfințitul Pimen i-a dăruit din partea celor prezenți un buchet de trandafiri albi, pe care, după terminarea festivității, profesorul l-a depus în chip simbolic pe mormântul lui Ștefan cel Mare, ale cărui fapte le-a cercetat întreaga viață, cu devotament și responsabilitate.

Gazda Colocviilor, părintele stareț arhimandritul Melchisedec Velnic, i-a mulțumit personal domnului profesor Ștefan Gorovei pentru toată strădania sa depusă pe tărâmul cunoașterii adevărului istoric, în special cel legat de epoca lui Ștefan cel Mare și de Mănăstirea Putna, subliniind că fără colaborarea din ultimul deceniu, mare parte din producțiile editoriale ale Mănăstirii Putna și ale Centrului de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” nu ar fi fost posibile. ■

Ierod. Ieremia B.

Acasă e România

Din 2011, ziua de 1 aprilie a devenit Ziua națională de cinstire a memoriei românilor victime ale masacrelor de la Fântâna Albă și din alte zone, ale deportărilor, ale foamei și ale altor forme de represiune organizate de regimul totalitar sovietic în Ținutul Herța, nordul Bucovinei și întreaga Basarabie. În cadrul manifestărilor din acest an, elevii Liceului „Ion Nistor” din Vicovu de Sus au cântat și au recitat poezii și cântece inspirate de evenimentele de la Fântâna Albă, când circa 3.000 de români din nordul Bucovinei, ocupat de URSS, au fost uciși doar pentru că au dorit să trăiască în țara lor. În continuare vă prezentăm fragmente dintr-un interviu luat atunci uneia dintre elevele participante, Anamaria Crețan.

Datele pe care le aveam despre Fântâna Albă erau foarte puține, le puteam număra pe degete. Până în clasa a XII-a, în niciun manual de istorie nu găsisem vreo informație despre evenimentele petrecute acolo. Aveam să aflu, cu stupeoare, că mă număr printre multele persoane care nu-și cunosc istoria, trecutul, ba mai mult, credința. Învătasem pe dinafară istoria altor popoare, iar pe cea a țării noastre o uitasem rătăcită printre băncile școlii.

Niciodată nu am fost curioasă să știu mai multe despre Fântâna Albă. În mine nu vibra nimic. Iubeam țara, iubeam tradițiile și istoria acestui popor fără însă a-i cunoaște amănunțele atât de esențiale. Când am fost invitată de profesorul de religie să particip la un program închinat martirilor de la Fântâna Albă, aveau să mi se deschidă ochii împăienjeniți de negura ce-i acoperea. Aveam să aflu că Fântâna Albă strigă durerea atâtor mii de oameni, ciuruți de gloanțele Armatei Roșii și ale Securității sovietice. Totul pentru simplu fapt că au dorit să revină în țara lor.

Ce înseamnă pentru tine „acasă”?

Dacă m-ați fi întrebat acum două săptămâni

acest lucru, vă răspundeam că pentru mine acasă înseamnă familie. Ei bine, acum, *acasă* e România. Ce a însemnat acasă în '41? Același lucru: ROMÂNIA. Ei, românii, au părăsit tot ce aparținea lumescului – case, gospodării – și-au luat pruncii de mână și au plecat. Au părăsit tot. N-au dat uitării un singur lucru: credința. Au luat icoane, prapuri și crucile din Biserică și, cu Dumnezeu în suflet, au pornit spre o nouă cale. Cred că sufletele lor au ajuns în ceata dreptilor în acea zi. Mi se pare cutremurător să iei crucea și un ștergar alb legat de un par ca semne ale păcii și să treci prin ploaia de gloanțe. Să-i am acum în față aș îngenuchea, le-aș săruta picioarele și le-aș cere iertare.

Să presupunem că ești născută în nordul Bucovinei. Ce ți-ai dori să faci statul român pentru tine?

Suntem atât de aproape de frații noștri... Vă mărturisesc că mi-aș fi dorit să mă nasc în nordul Bucovinei. Așa mi-aș fi recunoscut poporul. Câți dintre noi am face astăzi ceea ce au făcut românii noștri în 1941? Cred că aproape nimeni. Cu durere în suflet spun că suntem pe cale să pierdem ce avem mai de preț: tradiția, istoria și, în cele din urmă, nădejdea.

Nordul Bucovinei a fost al nostru din totdeauna și mi-aș fi dorit un singur lucru: unirea cu Țara-mamă, dacă m-aș fi născut acolo. În urma participării la pomenirea și la momentul artistic de la mănăstirea Putna am realizat că românii, care se consideră a fi oameni învățați, sunt din ce în ce mai puțin pregătiți. Din cauza slăbiciunii sufletești nu suntem în stare să deosebim adevărul. Cu durere în suflet afirm că ceea ce au făcut românii noștri în trecut nu va face statul român niciodată. Nu mă consider o revoluționară, dar Basarabia e a noastră. Concret, asta ar trebui să facă statul român, să reînvie istoria, să ne reamintim în fiecare zi că sub glia aceasta stau trupurile eroilor neamului românesc.

Române, democrația nu înseamnă că fiecare e liber să facă ce vrea, ci că puterea stă în mâinile noastre. Deci poartă-L pe Dumnezeu în suflet și ridică-ți țara din indiferența cu care o tratezi!

Ce vei spune copiilor tăi despre tragedia românilor de la Fântâna Albă?

Oh, ce chin vor fi suferit acele mame în 1941, să mori în brațe cu propriul copil! Câte urlete de durere nu s-au auzit atunci? Să știi că ai acordul pentru a merge înapoi în România și să te întâlnești, surprinzător, cu moartea. Cum să spui unui copilăș că acea vale de la fântâna văruiță a răsunat de țipete de durere sub cerul plumburiu al acelei duminici de aprilie? E greu, inimaginabilă munca unei mame... și cu siguranță acelea au fost mame

eroine. Copiii mei vor ști că în nordul Bucovinei au murit mulți îngerași, au fost ciuruți. Li s-au frânt aripile iar ei s-au ridicat la cer. Vor întreba cum și de ce? Eu le voi răspunde că Dumnezeu Și-a întins mâinile și i-a luat la cer, pentru că pământul era prea mic pentru sufletele lor, atât de mari. Copiii noștri trebuie să afle că și pentru ei s-au jertfit românii din nordul Bucovinei.

Ce reprezintă pentru tine istoria neamului?

Acum, când am reușit să adun informații despre ce a fost Fântâna Albă, mă cutremur și eu și colegii din grupul vocal al Liceului Tehnologic „Ion Nistor”. Ne e tare greu să descriem ce înseamnă pentru noi poporul român. Neamul românesc e mai mult decât mama și tata. E seva cu care ne hrănim în fiecare zi, iar românul e obligat să-și cunoască istoria. Granița trasată arbitrar în urma pactului Ribbentrop-Molotov mă face să lăcrimez pentru tot timpul petrecut departe de străbuni. Într-o zi ne va chema pământul și mă întreb ce răspuns vom da când vom fi întrebați: voi ce ați făcut pentru țară?

Cum vezi azi familia?

Științific, familia este celula de bază a societății, însă pentru mine ea întrece această limită. În familie e Dumnezeuul păcii, al răbdării, al milei, al dragostei, Dumnezeu Fiul făcut om pentru mântuirea noastră. ■

GÂNDURI DE PELERIN

elevi, studenți și tineri la Mănăstirea Putna în anul 2014

Mulți creștini spun astăzi că ei cred în Dumnezeu, dar nu au nevoie de Biserică. Povestiți o întâmplare legată de foloasele vieții în Biserică.

Am avut o perioadă în viață când m-am îndepărtat de Biserică, dar simțeam că ceva nu este natural în viața mea, mă simțeam ca o floare în deșert și mă amăgeam singur. Sufeream, de fapt, dar din orgoliu și din mândrie nu arătam asta. Într-o zi am întâlnit-o pe fata pe care o iubeam mult, dar pe parcursul relației noastre mi-am dat seama că Dumnezeu era absent și ne răceam foarte mult fără El. Dacă atunci aș fi avut mintea de acum, aș fi știut că fără Hristos nu putem face nimic!

În final, fata m-a părăsit, iar eu mi-am rănit inima. Am stat așa câteva luni, apoi, într-o duminică, am mers la biserică și m-am spovedit. După acea spovedanie mă gândeam: „După ce L-am tratat pe Dumnezeu cu nepăsare și ignoranță, oare cum să se mai uite la mine?” Dar am luat-o ușor cu rugăciunea și am început să citesc câteva cărți duhovnicești. Nu pot spune că m-am vindecat complet, dar Îl simt alături! Îl simt cum mă îndreaptă și mă educă și nicio secundă nu mă mai lasă! (Cristian C., 20 ani, Facultatea de Muzică) ■

Povestea mea este legată de Sfânta Împărtășanie. Mă spovedisem și mă simțeam nevrednică să mă împărtășesc, și mă duceam cu groază în față cu lumânarea aprinsă, rugându-mă: „Doamne, dacă nu sunt

vrednică, nu mă lăsa să mă împărtășesc, ci oprește-mă!”. Rândul devenea din ce în ce mai mic și eu din ce în ce mai speriată, până când mă vede părintele duhovnic că ezit și mă strigă: „Alina, dar hai odată!”. În acel moment mi-au dat lacrimile, pentru că eu pe Hristos L-am auzit strigându-mă, nu pe părinte! Hristos a vrut ca eu, deși nevrednică, să mă apropiu de El și să mă curățesc. A fost un moment extraordinar, în care am înțeles cu ce dor ne cheamă Hristos la El! Deci, fraților, credința în Dumnezeu o demonstrăm prin fapte, prin dragostea cu care împlinim poruncile, ne spovedim... și mai presus de toate, credința în Dumnezeu presupune împărtășirea cu Sfintele Sale Taine, devenind cu adevărat fiii ai Săi! (Alina Melania D., 21 ani, Litere) ■

Duhovnicul este precum medicul. Dacă atunci când avem o boală gravă suntem dispuși să cheltuim sume mari și să parcurgem distanțe mari până găsim medicul potrivit pentru boala noastră, cu atât mai mult trebuie să alergăm după duhovnici pentru rezolvarea „bolilor” noastre duhovnicești. Cei ce spun că nu au nevoie de Biserică, atunci să nu meargă nici la spital când se îmbolnăvesc. (Dinu-Bogdan D., 25 ani, operator mașini) ■

Probabil nu există tânăr care să nu fi suferit măcar o dată din dragoste... Brusc, toate visurile mele, toate speranțele s-au spulberat. Băiatul pe care îl iubeam își făcuse prietenă și nici nu i-a păsat de ceea ce simt! Nimic nu mai avea sens, totul mi se părea inutil! Voiam să mă ascund, să plec, să uit... Sora, prietenii, părinții îmi dădeau sfaturi și încercau să mă înveselească. Nimic nu a funcționat. Simțeam cum mă prăbușesc în interior, din cauza unei iluzii, din orgoliu sau mândrie. Două zile am plâns, am strigat către Dumnezeu, dar nu auzeam și nu simțeam nimic. Am deznădăjduit. Nu știam cum să mă reconstruiesc.

Dar apoi mi-am sunat duhovnicul și m-am programat la spovedit. După două zile am mers la părintele duhovnic, iar după aproximativ jumătate de oră de stat acolo am plecat zâmbind! Părintele a înțeles care este, de fapt, problema. Nu eram refăcută complet, dar eram mai bine. După alte două zile, duminica, la Sfânta Liturghie, am simțit că inima mi-a fost reaclădită, vindecată și alinată blând. Hristos a mers direct la rănilor interioare și mi le-a „bandajat”! Mi-a dat o

putere, un zâmbet interior și o bucurie pe care nu le-am simțit, cred, niciodată până atunci! Am revenit la viață, la serviciu, la facultate, aveam din nou plăcerea de a mă plimba, de a admira și de a mă bucura de frumos, de a vorbi cu oamenii, de a fi în comunitate și comuniune. Hristos m-a vindecat! (Nicoleta L., 24 ani, Comunicare și relații publice) ■

În Biserică nu intrăm doar când ne aduc alții, adică la botez, la cununie și la înmormântare, ci ori de câte ori simțim nevoia de a-I mulțumi personal lui Dumnezeu și de a-I cere ajutorul pentru noi și pentru cei din jurul nostru. Pentru că, odată cu Taina Botezului, am intrat în marea familie a lui Hristos Dumnezeu, îmbrăcându-ne cu El.

Venim la duhovnic, ca înaintea lui Hristos, datorită faptului că nu trăim singuri, ci în comunitate cu toți care sunt ai lui Hristos. Venim pentru a cere iertare că am greșit aproapei și a-L lua pe Hristos mititel, împărtășit nouă din mâinile preotului, spre a restabili relația cu ceilalți pornind dinlăuntru nostru. Venim la Biserică pentru a ne ruga unii pentru alții, și împreună pentru mai-marii noștri. Căci așa cum pe lume și în Biserica lui Hristos nu am venit singuri, tot așa vrea Domnul nostru ca la El, în veșnicie, să venim împreună cu ceilalți, în comuniune. (Claudiu H., 26 ani, Teologie) ■

Dacă nu ai Biserica drept mamă, nu Îl poți avea pe Dumnezeu ca Tată.

La început, viața în comunitatea și dimensiunea pe care le oferă Biserica, până îi descoperi cu adevărat și mai în profunzime tainele, poate fi neîmplinitoare. Dar mai apoi,

învățând să te smerești și să ascuți de predaniile sănătoase, ți se descoperă o lume nouă a spiritului în care ești chemat să îți împlinești adevărata menire, nerătăcind pe drumuri străine, care mâhnesc sufletul omenesc și nu îl împlinesc la măsura pe care o cere el. În Biserică ești conectat la adevăratele valori creștine în care ești chemat să iubești nădăjduind și să crezi răbdând.

Viața în Biserică are atâta frumusețe și valoare pe măsura implicării și a respectului pe care îl acorzi acestor mari valori. (Ioan-Gabriel S., 19 ani, muncitor-operator) ■

Până la vârsta de 25 de ani m-am numărat și eu printre creștinii care spun că nu au nevoie de Biserică. Atunci am fost diagnosticată cu cancer... Mi-a fost tare greu, trăiam între frică și depresie! Tratamentul dat de medici nu a fost suportat de organism, dar eu mi-am pus toată nădejdea în Dumnezeu! Însă pentru a mă vindeca trupește era nevoie de o curățire a sufletului. Sub îndrumarea

părintelui duhovnic am început un tratament „duhovnicesc” cu deasă spovedanie și post, participare la Slujba Sfântului Maslu și rugăciune. După 8 luni, chiar în Joia Mare, mi-a apărut Sfântul Nectarie în vis și m-a vindecat! Sunt acum 6 ani de când s-a întâmplat această minune și tumora de care am fost vindecată nu a mai apărut. Pentru mine, faptul că Dumnezeu este cel mai bun doctor pentru trup și pentru suflet este ceva concret, simțit pe propria piele, și ce mă bucură cel mai mult este că noi toți avem acces la acest Doctor! Și este gratis! (Andreea L., 32 ani, inginer constructor) ■

Cine nu are nevoie de Biserică, nu crede în Dumnezeu! Dacă nu te împaci cu Biserica, cu darurile ei și cu tainele ei, sigur nu vei găsi liniște nici în „Dumnezeul tău”, despre care zici că-l găsești afară de Biserică. Pentru mine Biserica este locul cel mai bun în care mă pot întâlni și în care pot vorbi cu Dumnezeu. În Biserică este locul în care, la fiecare Sfântă Liturghie, Se coboară Hristos în mijlocul nostru și Se lasă gustat de noi, dacă suntem spovediți și pregătiți pentru a ne întâlni și a gusta din El.

Ce bucurie poate fi mai mare decât aceea de a te întâlni cu Boierul tău (așa îmi place să Îl numesc), căci într-adevăr este un boier peste toți boierii, și cel mai Drept și mai Bun! Eu am înțeles ce înseamnă Tainele Bisericii foarte târziu, și asta aici, la Putna, când mi-am găsit un bun duhovnic. (Constantin P., 20 ani, Teologie) ■

Întâlnirea cu Dumnezeu este ca o întâlnire cu un prieten. Am apreciat și m-a impresionat la duhovnicul meu legătura personală pe care o are cu fiecare și faptul că își dăruiește tot timpul lui în folosul tuturor celorlalți, fără să piardă din vedere chiar și o singură persoană care ar fi fost prezentă în biserică odată cu el. Faptele lui de multe ori m-au învățat mai mult decât cuvintele. În el am găsit cel mai bun model de prietenie, pentru că trăia ceea ce făcea, și pentru că el însuși Îl avea ca model pe Hristos! Am înțeles atunci că Biserica este casa lui Dumnezeu, și că Dumnezeu vine din Biserică în casa ta, și nu din casa ta în Biserică. Ia gândiți-vă, dacă ați dori să îi scrieți o scrisoare lui Dumnezeu, pe ce adresă I-ați trimite-o? (Andreea G., 25 ani, ASE) ■

Material realizat de monah Iustin T.

Cel ce pentru dreapta credință și pentru neam te-ai învrednicit a suferi moarte de martir împreună cu fiii tăi Constantin, Ștefan, Radu, Matei și cu sfetnicul Ianache, dreptcrediciosule Voievod Constantin, roagă pe Hristos Dumnezeu să mântuiască sufletele noastre.

2014 – Anul comemorativ al Sfinților Martiri Brâncoveni
Icoană pictată de părinții Mănăstirii Putna

„Domnia lui a fost epoca norocoasă a Moldovei și punctul cel mai de sus al înălțării ei”, scria Dimitrie Cantemir, cărturarul care, referindu-se la înaintașul său întru domnie, ne-a lăsat această caracterizare sintetică și profundă: „Ștefan al V-lea, numit cel Mare, fiul lui Bogdan al II-lea, domn mai presus de orice laudă (*princeps omni laude maior*) și apărătorul cel mai vajnic al țării sale împotriva tuturor încălcărilor vrăjmașilor din orice parte ar fi venit”.

Ștefan S. Gorovei, Maria Magdalena Székely,
O istorie a lui Ștefan cel Mare